

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : " Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ "

[ΣΤΟΙΧΕΙΑ , ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ .

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ , ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ]

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΧΑΡΙΤΟΝ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 1129

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Στην εργασία αυτή προσπαθούμε να ερευνήσουμε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής σε όλες τις προεκτάσεις του .

Η φοροδιαφυγή ως κοινωνικό φαινόμενο μπορεί να ερμηνευθεί , είτε σαν αντίδραση των φορολογουμένων στην επιβολή όλων και νέων φόρων για κάλυψη νέων δαπανών ; που οφείλονται στη συνεχώς επεκτεινόμενη δραστηριότητα του Κράτους , είτε στην ψυχολογία και την νοοτροπία του Έλληνα , που θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή είναι πράξη επιβεβλημένη και όχι αδικημα .

Η φοροδιαφυγή δεν παρουσιάζει στατική μορφή , αλλά συνεχώς εξελίσσεται και επωφελείται από νομικές ατέλειες ή άλλες αδυναμίες του φορολογικού μας συστήματος . Παρουσιάζεται συνεχώς με νέες μορφές , οι οποίες μέχρι να αποκαλυφθούν και να αντιμετωπισθούν πετυχαίνουν για μακροχρόνιο διάστημα το στόχο τους .

Για την καλύτερη μελέτη , η εργασία ταξινομείται σε τρία μέρη . Στο πρώτο μέρος δίνουμε την έννοια της φοροδιαφυγής σε συσχέτισμό με το φορολογικό σύστημα και την παρασικονομία, τα αδικήματα που συνιστούν πράξεις φοροδιαφυγής και τις ποινές στα αδικήματα αυτά. Ακολουθεί η παράθεση πινάκων και στοιχείων φοροδιαφυγής με σχετική ανάλυση και κλείνουμε την εργασία μας με την αναλυτική διερεύνηση του φαινομένου , από οικονομική και κοινωνική σκοπιάς , με ταυτόχρονη υποβολή προτάσεων και κριτική στο ισχύον φορολογικό καθεστώς .

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομία γενικά και οι τομείς που την συναποτελούν δεν είναι ανεξάρτητοι , αλλά εξαρτημένοι και επηρεαζόμενοι βαθειά από το κοινωνικό , το πολιτικό , το νομικό και το πολιτιστικό περιβάλλον .

Επίσης οι ιδιομορφίες μιας χώρας παίζουν σπουδαιότατο ρόλο , όπως άλλωστε η υποδομή και η εμπειρία . Χωρίς τον συνδυασμό των παραπάνω εννοιών δεν μπορεί να υπάρξει σωστός οικονομικός σχεδιασμός . Η ελληνική οικονομία από κακό σχεδιασμό και λόγω των διαφόρων κοινωνικοπολιτικών καταστάσεων δεν μπόρεσε να οργανωθεί σωστά .

Είναι κοινή διαπίστωση λοιπόν ότι το φορολογικό μας σύστημα έπασχε και πάσχει . Είναι από τους λίγους θεσμούς που παραμένει ακλόνητος , προικισμένος με ισχυρά μειονεκτήματα που του επιτρέπουν να επιβιώνει παρά το ότι συνεχώς " αναμορφώνεται " .

Οι εκάστοτε κυβερνήσεις εντόπιζαν το πρόβλημα και θεωρούσαν καθήκον τους να εξαγγείλουν την εκ' βάθρων ανασυγκρότησή του , χωρίς βέβαια κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα . Στην ουσία το φορολογικό μας δίκαιο παραμένει το ίδιο . Κι αυτό γιατί το κράτος νομοθετεί και ενεργεί όχι με βάση το φορολογικό δίκαιο με την ευρεία έννοια , αλλά με πρόθεση να καλύψει τα δημοσιονομικά του ελλείματα , χωρίς να δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα και προσοχή στη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών .

Ετσι ως φορολογούμενοι προσπαθώντας να αμυνθούμε και να επιβιώσουμε απέναντι στην πολιτική του κράτους και δεδομένου ότι ως λαός διακρινόμαστε για την ευστροφία μας καταφέρνουμε να αποφεύγουμε τις εκάστοτε φορολογικές επιβαρύνσεις και να οδηγούμαστε στη φοροδιαφυγή .

Η φοροδιαφυγή είναι σήμερα στην Ελλάδα η πιο μαζική και η περισσότερο ανεκτή εκδήλωση αντικοινωνικής συμπεριφοράς και παράβασης νόμων , καθώς και η πλέον έκδηλη απόδειξη της κακής λειτουργίας και ανεπάρκειας των φορολογικών αρχών και της Δημόσιας Διοίκησης γενικότερα .

Από καθαρά μακροοικονομική και δημοσιονομική σκοπιά , εξάλλου , η φοροδιαφυγή " ευθύνεται " για το ήμισυ σχεδόν του ελλείματος του Δημοσίου τομέα , καθώς και για τις επακόλουθες μακροοικονομικές ανισορροπίες . Ο σημαντικός περιορισμός της φοροδιαφυγής (και της εισφοροδιαφυγής των ασφαλιστικών οργανισμών) θα ήταν αρκετός για να δημιουργηθεί πρωτογενές πλεόνασμα στο Δημόσιο τομέα και να μειωθεί βαθμιαία ο λόγος του Δημοσίου χρέους προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) .

Παράλληλα , η εκτεταμένη φοροδιαφυγή καθιστά αναγκαία τη χρήση υψηλών φορολογικών συντελεστών και την εξάρτηση του φορολογικού μας συστήματος από έμμεσους φόρους σε βαθμό που δεν συμβαδίζει ούτε με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας ούτε με τις υποχρεώσεις μας εν όψει της οικονομικής και νομισματικής μας ένωσης με την Ε.Ο.Κ. .

Η πάταξη της φοροδιαφυγής μέχρι σήμερα επιχειρείται μέσω αστυνομικών μέτρων . Ο καλύτερος τρόπος είναι η παράλληλα με την αναγκαία αστυνόμευση , παροχή κινήτρων στους φορολογούμε-

νους ώστε να πεισθούν ότι τους συμφέρει περισσότερο να δηλώ-
νουν τα εισοδήματά τους απ' ότι να τα αποκρύπτουν .

Ετσι λοιπόν σήμερα λόγω της έλλειψης κινήτρων και κάτω
από τις υπάρχουσες συνθήκες που αναφέραμε πολλοί φορολογούμε-
νοι και περισσότερο πολλές επιχειρήσεις αναγκάζονται να κατα-
φεύγουν στην φοροδιαφυγή μόνο και μόνο για να συνεχίσουν να
λειτουργούν . Γιατί αλλιώς αν εμφανίσουν όλα τους τα έσοδα
και δεν μηχανευτούν τρόπους εξαπάτησης του Δημοσίου θα κλεί-
σουν .

Εκείνο λοιπόν που προέχει είναι ότι οι φορολογικοί νόμοι
θα πρέπει να είναι δίκαιοι και αναπτυξιακοί .

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

- ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Ε Ν Ν Ο Ι Α Τ Η Σ Φ Ο Ρ Ο Δ Ι Α Φ Υ Γ Η Σ

Καθολική είναι η αναγνώριση ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί " εθνικό έγκλημα " γιατί στερεί από το κράτος τους αναγκαίους πόρους για την ύπαρξή του και αναγκάζει την πολιτεία να επιβάλλει νέους φόρους τους οποίους επωμίζονται συνήθως οι ειλικρινείς φορολογούμενοι .

Επίσης η φοροδιαφυγή αυξάνει την εισοδηματική ανισότητα σε βάρος των ειλικρινών φορολογουμένων με συνέπεια να εξουδετερώνεται ο θετικός ανταγωνισμός στις επιχειρηματικές δραστηριότητες , να μειώνεται η αποτελεσματικότητα των κινήτρων που θεσπίζονται από την πολιτεία , να μειώνεται η καταναλωτική δυνατότητα των λαϊκών τάξεων και να εμποδίζεται η οικονομική ανάπτυξη .

Ο ορισμός του φαινομένου της φοροδιαφυγής δεν είναι καθόλου εύκολος . Ο μεγάλος αριθμός φόρων και οι ιδιαιτερότητες του κάθε φόρου σε σχέση με τις δυνατότητες και τους τρόπους φοροδιαφυγής , καθώς και η επαγγελματική ιδιότητα και οι ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε φορολογούμενου προσφέρουν διαφορετικές ευκαιρίες φοροδιαφυγής και καθιστούν προβληματική τη διατύπωση ενός εννιαίου ορισμού . Εάν προτεθούν και οι δυσκολίες ουσιαστικής διάκρισης μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροεvasion , τότε γίνεται αντιληπτή η έκταση και το μέγεθος των δυσκολιών που υπάρχουν στη διατύπωση ενός εννιαίου περιεκτικού ορισμού . Στο ορισμό που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπισθούν όσο το δυνατόν καλύτερα τα παραπάνω προβλήματα .

Ετσι ως φοροδιαφυγή ορίζουμε :

- α) Το τμήμα εκείνο του εισοδήματος (στο οποίο βέβαια αντιστοιχεί ένα ποσό φόρου) το οποίο θα έπρεπε , με βάση την ισχύουσα νομοθεσία , να δηλώνεται εθελοντικά στις αρμόδιες φορολογικές αρχές και για οποιοδήποτε λόγο δεν δηλώνεται και δεν φορολογείται .
- β) Το τμήμα εκείνο των έμμεσων φόρων και λοιπών άμεσων φόρων , το οποίο με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία θα έπρεπε να εισπράττεται και να αποδίδεται εθελοντικά στο κράτος και για οποιοδήποτε λόγο δε φτάνει ποτέ στο Δημόσιο Ταμείο .
- γ) Οι τόκοι (ή η τιμαριθμική προσαρμογή) που αντιστοιχούν στο τμήμα εκείνο των φόρων που καταβάλλονται με καθυστέρηση και συνήθως μετά από κάποια " ρύθμιση " και
- δ) Το ποσό των φόρων που δεν εισπράχθηκε λόγω της ύπαρξης φορολογικών αποκλαγών και κινήτρων , χωρίς όμως να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα .

Ο σύνθετος αυτός ορισμός είναι αρκετά ευρύς και συνεπάγεται τα εξής :

- Η ανάμειξη της έννοιας εισοδήματος στον ορισμό (α) επιβάλλεται για να γίνει δυνατή η συσχέτιση της φοροδιαφυγής με την παραοικονομία .
  - Η φορολογούμενοι ή οι υπόχρεοι θα πρέπει να δηλώνουν το εισοδήμα τους εθελοντικά και εγκαίρως και να καταβάλλουν τον αντίστοιχο φόρο . Καταβολή φόρου μετά από φορολογικούς ελέγχους, συμβιβασμούς κλπ. θεωρείται φοροδιαφυγή.
- Όσον αφορά το θέμα των " ρυθμίσεων " να διαχωρίσουμε ότι

εάν η ρύθμιση προβλέπει την εθελοντική υπαγωγή των φορολογουμένων και την καταβολή τόκων , με θετικό πραγματικό επιτόκιο ίσο με αυτό που επικρατεί στην αγορά , τότε δεν έχουμε φοροδιαφυγή .

- Στον παραπάνω ορισμό περιλαμβάνεται και η περίπτωση όπου πραγματοποιείται μεν βεβαίωση του φόρου , αλλά τελικά δεν επιτυγχάνεται η εισπραχή του . Στη χώρα μας και το τμήμα αυτό της φοροδιαφυγής είναι σημαντικό , αφού τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται μεταξύ 30 και 50 δισεκατομμύρια δραχμές ετησίως .
- Θα πρέπει , τέλος , να σημειωθεί ότι ως τμήμα της φοροδιαφυγής θα πρέπει να θεωρηθεί και η μη καταβολή εισφορών (εργοδότη και εργαζομένου) στα ασφαλιστικά ταμεία και οργανισμούς , η οποία συνήθως αναφέρεται ως εισφοροδιαφυγή .

Σημειώνεται ότι ο όρος φοροαποφυγή είναι μεν συγγενής προς τη φοροδιαφυγή , αφού υποδηλώνει μείωση της φορολογικής υποχρέωσης , αλλά τυπικά δεν συνεπάγεται και παράβαση νόμων . Συγκεκριμένα φοροαποφυγή είναι η διάρθρωση των περιουσιακών στοιχείων και των οικονομικών δραστηριοτήτων του φορολογούμενου με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιεί τη φορολογική του υποχρέωση σύμφωνα με τις κείμενες φορολογικές διατάξεις .

Επομένως η φοροαποφυγή είναι τουλάχιστον νομότυπη .

Όταν όμως ικανοποιείται μόνο το γράμμα αλλά όχι και το πνεύμα του νόμου , και ο φορολογούμενος μειώνει μεν τη φορολογική του υποχρέωση χωρίς όμως να επιδεικνύει την κοινωνικά επιθυμητή συμπεριφορά (για την οποία αναλαμβάνει και τη μεί-

ωση της φορολογικής του υποχρέωσης) , τότε έχουμε φοροδιαφυγή . Γενικά πολλές φορές είναι δύσκολο να σύρουμε τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής .

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Είναι φανερό ότι το φορολογικό σύστημα , δηλαδή το σύνολο των φορολογικών νόμων και λοιπών διατάξεων , επηρεάζει αποφασιστικά το ύψος της φοροδιαφυγής αφού καθορίζει άμεσα τόσο το μέγεθος των φορολογικών συντελεστών όσο και το ύψος των σχετικών ποινών .

Ο τρόπος με τον οποίο η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος επηρεάζει την πιθανότητα ανίχνευσης της φοροδιαφυγής όχι μόνο δεν είναι προφανής αλλά συχνά είναι και δύσκολο να ανιχνευτεί .

Οι διαστάσεις τώρα που κάθε φορά παίρνει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής διαμορφώνονται σύμφωνα με τους εξής παράγοντες (οι οποίοι θα πρέπει να θεωρούνται μόνο ως ενδεικτικοί και σε καμία περίπτωση δεν εξαντλούν το θέμα) :

1) Κατ' αρχήν , η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος όχι μόνο δεν διευκολύνει την αποκάλυψη της αλλά και προάγει τη φοροδιαφυγή . Ένα πολύπλοκο φορολογικό σύστημα είναι δυνατόν να προέλθει τόσο από το μεγάλο αριθμό φόρων , όσο και από τον τρόπο επιβολής του φόρου , το πλήθος των εξαιρέσεων , των απαλλαγών κλπ. Βέβαια κανένα φορολογικό σύστημα δεν είναι απλό . Υπάρχουν όμως περισσότερο και λιγότερο πολύπλοκα φορολογικά συστήματα .

2) Η ασάφεια των φορολογικών διατάξεων προάγει επίσης

την φοροδιαφυγή και μειώνει τις πιθανότητες ανίχνευσής της .
Οι φορολογικές διατάξεις πρέπει να είναι σαφείς και κατανοη-
τές τόσο από τους εφοριακούς ελεγχτές όσο και από τους ίδιους
τους φορολογούμενους .

3) Το φορολογικό σύστημα πρέπει να δημιουργεί συγκρουό-
μενα συμφέροντα μεταξύ των φορολογουμένων με σκοπό τον αυτό-
ματο περιορισμό της φοροδιαφυγής , όπως στην περίπτωση του
Φ.Π.Α.

4) Η ύπαρξη "ελεγκτικών φόρων" σε ένα φορολογικό συ-
στημα βοηθά επίσης στην ανίχνευση και τον περιορισμό της φο-
ροδιαφυγής. Όπως υποδηλώνει και το όνομα τους , οι "ελεγκτι-
κοί φόροι" επιβάλλονται ακριβώς για να συμβάλλουν στον εντο-
πισμό και περιορισμό της φοροδιαφυγής και όχι για την είσπρα-
ξη των φόρων .

5) Πάνω απ' όλα όμως , το φορολογικό σύστημα πρέπει να
εξασφαλίζει τη " δίκαιη " κατανομή του φορολογικού βάρους μετα-
ξύ των φορολογουμένων . Η ιδιότητα αυτή που για πολλούς απο-
τελεί ακρογωνιαίο λίθο κάθε καλού φορολογικού συστήματος , ε-
πηρεάζει καθοριστικά και την προδιάθεση και τη φορο-
λογούμενου για φοροδιαφυγή.

Στην χώρα μας το φορολογικό σύστημα παρουσίαζε και πα-
ρουσιάζει πολλά προβλήματα και οπωσδήποτε δεν συμβάλλει στον
εντοπισμό και τον περιορισμό της φοροδιαφυγής .

Ηδη σε πολλές μελέτες είχε τονιστεί ότι το φορολογικό
μας σύστημα είναι εξαιρετικά πολύπλοκο . Όχι μόνο ο αριθμός
των φόρων είναι εξαιρετικά μεγάλος (π.χ το 1965 αναφέρονται
1.500 " φόροι υπέρ τρίτων ") αλλά πολλοί φόροι επιβάλλονται

με περισσότερους από ένα συντελεστή , ενώ στην ίδια φορολογική βάση (κυρίως εισαγόμενα) επιβάλλονται έως και δέκα διαφορετικές επιβαρύνσεις . Εάν τώρα προσθέσουμε τα πάσης φύσεως φορολογικά κίνητρα για πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων , εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού , περιφερειακή ανάπτυξη , εξαγωγές , ναυτιλία , συγχώνευση επιχειρήσεων , ανάπτυξη χρηματιστηρίου κ.λ.π. και τον μεγάλο αριθμό των έκτακτων φόρων που επιβλήθηκαν ιδιαίτερα στις δεκαετίες του '50 του '70 και του '80 είναι φανερό γιατί το φορολογικό μας σύστημα είναι πολύπλοκο . Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι με την προσχώρηση της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες από το 1981 και ιδιαίτερα μετά την εισαγωγή του Φ.Π.Α το 1987, το φορολογικό μας σύστημα έχει απλουστευθεί κάπως , αλλά δεν παύει να είναι πολύπλοκο . Πάντως οι τάσεις που διαφαίνονται για τα επόμενα χρόνια , είναι μάλλον αισιόδοξες όσον αφορά την πολυπλοκότητα του φορολογικού μας συστήματος , λόγω της πλήρους οικονομικής ενοποίησης των χωρών της Ε.Ο.Κ .

Το φορολογικό σύστημα είναι επίσης ασαφές με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφισβητήσεις και να στήνονται "παγίδες" στους φορολογούμενους . Οι ασάφειες καθιστούν αναγκαία την προσφυγή σε ερμηνείες . Και είναι παρανοϊκό - αλλά συμβαίνει - ο φορολογούμενος να συμμορφώνεται με την ερμηνεία των εγκυκλίων του Υπουργείου Οικονομικών και όταν για κάποιο λόγο αυτές αλλάξουν να του ζητούνται ευθύνες και να του επιβάλλονται πρόστιμα . Ιδιαίτερα πριν την εισαγωγή του Φ.Π.Α , το φορολογικό μας σύστημα δεν δημιουργούσε "συγκρουόμενα συμφέροντα" στους φορολογούμενους . Ακόμη και σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες επι-

χειρήσεις που τηρούν βιβλία Α' κατηγορίας φορολογούνται (φορολογία εισοδήματος) με βάση τις αγορές τους ενώ οι προμηθευτές τους (Βιομηχανίες ή χονδρεμπόρια) τηρούν συνήθως βιβλία Γ' κατηγορίας . Και οι δύο λοιπόν έχουν κοινό συμφέρον να μη εκδοθεί τιμολόγιο και να αποκρυβεί η συναλλαγή από τις φορολογικές αρχές . Άλλη περίπτωση είναι η μεταβίβαση καινούργιων κατοικιών (κυρίως διαμερισμάτων) . Τόσο ο πωλητής (εργολάβος ή τεχνική εταιρία) όσο και ο αγοραστής έχουν συμφέρον να αναγραφεί στο συμβόλαιο χαμηλή αξία για το ακίνητο ώστε ο μεν κατασκευαστής να διαφύγει τη φορολογία εισοδήματος ο δε αγοραστής το φόρο μεταβίβασης ακινήτων . Τονίζεται όμως ότι με την καθιέρωση του " αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων " η φοροδιαφυγή έχει περιορισθεί στο βαθμό που οι αντικειμενικές τιμές υπολείπονται των αγοραίων . Επίσης με την εισαγωγή του φόρου αυτόματου υπερτιμήματος δημιουργήθηκαν και " συγκρουόμενα συμφέροντα " τα οποία τώρα συνυπάρχουν με τα κοινά συμφέροντα αγοραστή και πωλητή .

Η εισαγωγή του Φ.Π.Α δημιούργησε ασφαλές συγκρουόμενα συμφέροντα , παράλληλα όμως σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις , αύξησε και τη φοροδιαφυγή . Το παράδοξο αυτό προέκυψε επειδή οι φορολογικές αρχές ήταν απροετοίμαστες αφ' ενός να ελέγξουν το λιανικό (τελευταίο) στάδιο του Φ.Π.Α και αφ' ετέρου να προχωρήσουν στη διασταύρωση στοιχείων μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών . Χωρίς τον έλεγχο του λιανικού σταδίου και τη διασταύρωση στοιχείων δεν είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες του Φ.Π.Α για περιορισμό της φοροδιαφυγής .

Η δυνατότητα του φορολογικού μας συστήματος να κατανει-

μει δίκαια το φορολογικό βάρος είναι αμφισβητήσιμη . Μεγάλες ομάδες πληθυσμού, όπως π.χ οι αγρότες , οι ελεύθεροι επαγγελματίες κλπ, εξαιρούνται ουσιαστικά της φορολογίας εισοδήματος χωρίς να υπάρχει πλέον καμία δικαιολογία . Το γεγονός αυτό αυξάνει την προδιάθεση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή . Η κάθε κοινωνική ομάδα που έχει δυνατότητα φοροδιαφυγής , ιδίως στη φορολογία εισοδήματος , χρησιμοποιεί ως πρόσχημα για να μην εκπληρώσει φορολογικές της υποχρεώσεις το γεγονός ότι κάποια άλλη ομάδα φοροδιαφεύγει , απαισιώνοντας όμως το γεγονός ότι ορισμένες άλλες κοινωνικές ομάδες στερούνται οποιασδήποτε δυνατότητας φοροδιαφυγής .

Θα πρέπει να τονισθεί το γεγονός ότι όταν πολλοί φόροι επιβάλλονται στην ίδια φορολογική βάση , φοροδιαφυγή στον έναν φόρο σημαίνει αναγκαστικά φοροδιαφυγή και στους άλλους . Έτσι π.χ ο βιοτέχνης που προσπαθούσε να αποφύγει τη φορολογία εισοδήματος παρουσιάζοντας χαμηλό κύκλο εργασιών διέφυγε αναγκαστικά και από τον Φ.Κ.Ε και το χαρτόσημο .

Απο τα προαναφερθέντα είναι φανερό ότι το φορολογικό μας σύστημα προάγει μάλλον παρά συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής . Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 έχει βέβαια βελτιωθεί η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος (μετά από πίεση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) λόγω όμως σοβαρών αδυναμιών των φορολογικών αρχών δεν αξιοποιήθηκαν οι νέες δυνατότητες .

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο ορισμός του φαινομένου της παραοικονομίας εξακολουθεί ενώ και πολλά χρόνια να παραμένει ασαφής . Βασικός λόγος για την δυστοκία αυτή είναι οι εγγενείς δυσκολίες ενός τόσο σύνθετου και περίπλοκου φαινομένου .

Σήμερα ο επικρατέστερος ορισμός θεωρεί γενικά την παραοικονομία ως το τμήμα εκείνο της μη καταγραφόμενης στους εθνικούς λογαριασμούς οικονομικής δραστηριότητας , η οποία όμως θα έπρεπε να καταγράφεται . Ακριβέστερα ως παραοικονομία ορίζουμε , το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο εθνικό προϊόν - αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία - πλην όμως για διάφορους λόγους δεν καθίσταται δυνατό να καταγραφεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες μετρήσεως .

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό :

- α) Για να περιληφθεί μια οικονομική δραστηριότητα στην παραοικονομία πρέπει να δημιουργεί προστιθέμενη αξία .
- β) Η δημιουργία προστιθέμενης αξίας είναι αναγκαία αλλά όχι και ικανή συνθήκη . Δραστηριότητες οι οποίες , σύμφωνα με την πάγια τακτική των εθνικών λογαριασμών δεν καταγράφονται (όπως π.χ. οι δραστηριότητες της νοικοκυράς) , δεν περιλαμβάνονται και στην παραοικονομία .
- γ) Η μη καταγραφή είναι δυνατόν να οφείλεται είτε σε ηθελημένες ενέργειες απόκρυψης της οικονομικής δραστηριότητας από τις οικονομικές μονάδες, είτε σε ανεπάρκεια των υπηρεσιών των εθνικών λογαριασμών .

Με βάση τα στοιχεία αυτά οριοθετήτε η σχέση της φοροδιαφυγής με την παραοικονομία . Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις : φοροδιαφυγή που έχει σχέση με την παραοικονομία (χωρίς να ταυτίζονται) και φοροδιαφυγή που δεν έχει σχέση με την παραοικονομία .

Στην πρώτη περίπτωση , τα εισοδήματα και οι έμμεσοι φόροι , τα οποία αποκτώνται / εισπράττονται στην παραοικονομία , δεν δηλώνονται / αποδίδονται στις φορολογικές αρχές . Εδώ δηλαδή τα εισοδήματα και οι έμμεσοι φόροι που φοροδιαφεύγουν συνδέονται άμεσα με την οικονομική δραστηριότητα που δεν καταγράφεται , ενώ θα έπρεπε , στους εθνικούς λογαριασμούς . Η παραοικονομία που έχει σαν κίνητρο τη φοροδιαφυγή εμπίπτει στην κατηγορία αυτή . Επιπλέον , όμως , και περιπτώσεις παραοικονομίας με σκοπό την παράκαμψη νόμων (π.χ. παράνομη απασχόληση αλλοδαπού) προκαλούν επίσης και φοροδιαφυγή , διαφορετικά θα αποκαλύπτονταν η παράνομη ενέργεια .

Στη δεύτερη περίπτωση δεν επιτυγχάνεται μεν η καταγραφή μέρους της οικονομικής δραστηριότητας στους εθνικούς λογαριασμούς , αλλά οι έμμεσοι φόροι και τα εισοδήματα , που αντιστοιχούν στη δραστηριότητα αυτή , δηλώνονται και καταβάλλονται κανονικά στην εφορία . Υπάρχουν επιχειρήσεις που παρακολουθούνται από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές και ενδεχομένως ανταποκρίνονται ειλικρινώς και εγκαίρως στις φορολογικές τους υποχρεώσεις χωρίς ακόμη να έχουν καταγραφεί στους εθνικούς λογαριασμούς της χώρας . Η περίπτωση αυτή είναι λιγότερο γνωστή στη χώρα μας .

Α Δ Ι Κ Η Μ Α Τ Α   Φ Ο Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Α Φ Υ Γ Η Σ

Οι πράξεις και οι παραλείψεις , καθώς και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να χαρακτηρισθούν οι πράξεις και οι παραλείψεις αυτές , ως αδικήματα φοροδιαφυγής , είναι :

1) Η μη υποβολή ή η υποβολή ανακριβών δηλώσεων παρακρατούμενων φόρων και φόρου κύκλου εργασιών όλων των περιπτώσεων ειδικής εισφοράς ειδών πολυτελείας , φόρων κέντρων διασκέδασης και πολυτελείας , χαρτοσήμου τιμολογίων πώλησης , παροχής υπηρεσιών και εκκαθαρίσεων , εφόσον δεν αποδόθηκαν συνολικά φόροι , τέλη ή εισφορές , από συναλλαγές ή άλλες πράξεις που πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα ενός ημερολογιακού τριμήνου , πάνω από τριακόσιες (300.000) χιλιάδες δραχμές . Για τον υπολογισμό των ημερολογιακών τριμήνων , πρώτος μήνας θεωρείται ο Ιανουάριος κάθε έτους .

2) Η μη υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος εφόσον για το ποσό του εισοδήματος που δεν δηλώθηκε οφείλεται κύριος φόρος πάνω από τριακόσιες (300.000) χιλιάδες δραχμές .

3) Η μη έκδοση στοιχείων του Κ.Β.Σ όπως π.χ. η μη έκδοση τιμολογίου παροχής υπηρεσιών , τιμολογίου πώλησης , δελτίου αποστολής , και άλλων στοιχείων στα οποία αναφερόμαστε παρακάτω .

4) Η έκδοση με ανακριβές περιεχόμενο ως προς την ποσότητα ή την τιμή μονάδας ή την αξία των στοιχείων που αναφέρονται στην προηγούμενη περίπτωση (3) , εφόσον από την ανακριβεία αυτή προκύπτει διαφορά που υπερβαίνει το δέκα τις εκατό (10 %) της συνολικής ποσότητας ή της συνολικής αξίας των αγα-

θών ή της παροχής υπηρεσιών ή της συναλλαγής γενικά .

5) Η τήρηση ανακριβών βιβλίων και στοιχείων του Κ.Β.Σ εφόσον η ανακρίβεια διαπιστωθεί από τακτικό έλεγχο , του οποίου το αποτέλεσμα οριστικοποιήθηκε είτε με διοικητική επίλυση της διαφοράς είτε λόγω παρόδου άπρακτής της προθεσμίας για άσκηση προσφυγής είτε με οριστική απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου , εφόσον στην διαχειριστική περίοδο που ελέγχθηκε προκύπτει διαφορά ακαθαρίστων εσόδων πάνω από είκοσι τοις εκατό (20 %) σε σχέση μ' αυτά που δηλώθηκαν και πάντως όχι μικρότερη από ένα εκατομύριο (1.000.000) δραχμές.

6) Η μη διαφύλαξη των βιβλίων , καθώς και των στοιχείων που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ καθώς και των στοιχείων που αναφέρονται στην προηγούμενη περίπτωση (3) όπως : η μη διαφύλαξη των βιβλίων που ορίζονται από τον Κ.Β.Σ και των στοιχείων και λοιπών δικαιολογητικών των εγγραφών στα βιβλία για έξι χρόνια από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου την οποία αφορούν τα βιβλία και τα στοιχεία αυτά . Εκτενέστερα αναφερόμαστε παρακάτω .

7) Η έκδοση πλαστών ή εικονικών τιμολογίων πωλήσεως αγαθών ή παροχής υπηρεσιών ή οποιουδήποτε από τα φορολογικά στοιχεία που αναφέρονται στην περίπτωση (3) της παραγράφου αυτής.

8) Η γνώση του σκοπού της επιχειρούμενης πράξης και η συνεργασία με οποιοδήποτε τρόπο στην κατασκευή πλαστών φορολογικών στοιχείων ή η γνώση ότι τα στοιχεία είναι πλαστά ή εικονικά και η συνεργασία με οποιοδήποτε τρόπο στην έκδοσή τους ή η αποδοχή των πλαστών ή των εικονικών ή νοθευμένων φορολογικών στοιχείων με σκοπό την απόκρυψη φορολογητέας ύλης .

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

- Οι φόροι , τα τέλη και οι εισφορές (της περίπτωσης 1) των οποίων ή μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση τους αποτελεί αδίκημα φοροδιαφυγής είναι:

Α. ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Φόρος μισθωτών υπηρεσιών .
2. Φόρος στις αποζημιώσεις .
3. Φόρος κινητών αξιών .
4. Φόρος στις οικονομικές ενισχύσεις , επιδοτήσεις κ.λ.π.

Β. ΦΟΡΟΣ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΑ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΙΣΟΔΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

1. Βιομηχανικών και βιοτεχνικών .
2. Τραπεζών .
3. Μεταφορικών .
4. Διαφημιστικών .
5. Επιτακτικής και συντήρησης αυτοκινήτων .
6. Ξενοδοχείων .
7. Μεσιτικές εργασίες κάθε είδους .
8. Παραγωγής προϊόντων για λογαριασμό τρίτων .
9. Ασφαλιστικές επιχειρήσεις , και άλλων .

Γ. ΤΑ ΤΕΛΗ ΧΑΡΤΟΣΗΜΟΥ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

1. Στους μισθούς και τα ημερομίσθια .
2. Στις αμοιβές παροχής υπηρεσιών γενικά .
3. Στις προμήθειες ή τις αμοιβές για πωλήσεις , αγορές ή βιομηχανοποίηση για λογαριασμό τρίτων (εκκαθαρίσεις) .
4. Στις αμοιβές που καταβάλλονται σε ελεύθερους επαγγελμα-

τίες , οι οποίες υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος , και άλλες περιπτώσεις .

Δ. ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

1. Κέντρων διασκέδασης και πολυτελείας .
2. Εισφορά δικακτονίας .
3. Εισφορά ΟΓΑ - Δήμων και Κοινοτήτων .
4. Ειδική εισφορά ΟΓΑ .
5. Φόρος επί ειδών πολυτελείας .

-- Αδίκημα φοροδιαφυγής διαπράττουν όποιοι δεν υποβάλλουν δήλωση φορολογίας εισοδήματος εφόσον για το ποσό του εισοδήματος που δεν δηλώθηκε , οφείλεται κύριος φόρος πάνω από τρι-
ακσίαις (300.000) χιλιάδες δραχμές (περίπτωση 2) .

Υποχρέωση για υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος έχει :

Κάθε φυσικό πρόσωπο εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο (πραγ-
ματικό ή τεκμαρτό) εισόδημά του υπερβαίνει τις τετρακσίαις
(400.000) χιλιάδες δραχμές δικό του ή της συζύγου καθώς και
όταν αυτό είναι μέχρι τις 400.000 δραχμές εφόσον στο συνολικό
εισόδημα του υπόχρεου περιλαμβάνεται ζημιά από εμπορική ή από
γεωργική επιχείρηση .

Ειδικώς , προκειμένου για τα φυσικά πρόσωπα , τα οποία α-
ποκτούν αποκλειστικώς εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες , αυτά
υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση αν το ετήσιο φορολογούμενο
εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των οκτακσίων χιλιάδων
(800.000) δραχμών , εφόσον έχουν την κατοικία τους στην
Ελλάδα και δεν συντρέχει για αυτά τα πρόσωπα μια από τις πιο
κάτω περιπτώσεις α , β , στ ή ι .

Ανεξαρτήτως από το αν έχουν φορολογητέο εισόδημα έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση :

- α) Όσοι έχουν στην κυριότητά τους ή με οποιοδήποτε τρόπο διατηρούν στην κατοχή τους επιβατικό αυτοκίνητο ΙΧ ή ημιφορτηγό ΙΧ (εκτός από αγροτικό) ή μετασυσκλέτα από 500 κ.ε. και πάνω ή κότερο ή άκατο ή θαλαμηγό ή αεροσκάφος , καθώς και όσοι χρησιμοποιούν για τις ατομικές ή οικογενειακές τους ανάγκες τέτοια μεταφορικά μέσα , τα οποία ανήκουν είτε στη σύζυγο τους ή στα προστατευόμενα μέλη του, είτε στις εταιρίες στις οποίες μετέχουν ως εταίροι , διαχειριστές εταίροι ή προκειμένου για Α.Ε , ως προέδροι που ασκούν πραγματική διοίκηση ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι τους .
- β) Όσοι διατηρούν στην προσωπική τους υπηρεσία ένα ή περισσότερα πρόσωπα ως έμμισθο προσωπικό .
- γ) Όσοι ασκούν ατομική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα .
- δ) Όσοι μετέχουν σε προσωπική ή περιορισμένης ευθύνης εταιρία ή κοινοπραξία ή κοινωνία ή αστική εταιρία που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα.
- ε) Όσοι έχουν ακαθάριστο συνολικό εισόδημα από εκμίσθωση ακινήτων πάνω από πενήντα (50.000) χιλιάδες δραχ. το χρόνο.
- τ) Όσοι διατηρούν δευτερεύουσα κατοικία ή κατοικούν σε οικοδομή πάνω από εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικά μέτρα .
- ζ) Όσοι λαμβάνουν επιχορηγήσεις ή επιδοτήσεις επί της παραγωγής , ποσού πάνω από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) δραχ. εφόσον ασχολούνται κατά κύριο επάγγελμα με την παραγωγή φυτικών ή ζωικών προϊόντων ή ποσού πάνω από εκατό χιλιάδες

(100.000) δραχμές , στις λοιπές περιπτώσεις . Επίσης , όσοι λαμβάνουν καλλιεργητικά δάνεια πάνω από δύο εκατομμύρια (2.000.000) δραχμές ή όταν το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού τους αυτής της κατηγορίας στην τράπεζα την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους υπερβαίνει τα δύο (2.000.000) εκατομμύρια δραχμές .

η) Όσοι έχουν άδεια της αρμόδιας αρχής να πωλούν αγαθά πλανοδίως ή στις λαϊκές αγορές .

θ) Όσοι κατέχουν ή καλλιεργούν ορισμένη έκταση γεωργικής γης , καθώς και όσοι εισπράττουν επιστρεφόμενο φόρο προστιθέμενης αξίας . Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών , που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , καθορίζεται η ελάχιστη έκταση , σε σχέση με το είδος της καλλιέργειας , το ύψος του επιστρεφόμενου φόρου προστιθέμενης αξίας και κάθε άλλη λεπτομέρεια που είναι αναγκαία για την εφαρμογή αυτής της περίπτωσης .

ι) Οποιοσδήποτε , εφόσον προσκληθεί γι' αυτό εγγράφως από τον αρμόδιο προϊστάμενο της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας .

- Τα στοιχεία του Κ.Β.Σ των οποίων η μη έκδοση ή η έκδοση με ανακριβές περιεχόμενο ως προς την ποσότητα , την τιμή μονάδας ή την αξία , εφόσον διαπιστωθεί ανακρίβεια πάνω από 10 % , αποτελεί αδίκημα φοροδιαφυγής είναι (περιπτώσεις 3 και 4) :

- 1) Απόδειξη παροχής υπηρεσιών : εκμεταλλευτή ξενοδοχείου ή ξενώνα , εκπαιδευτηρίου ή φροντιστηρίου , κλινικής ή θεραπευτηρίου , χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων , γεωργικών

μηχανημάτων , ελαιολιτριβείου και άλλων εργασιών καθώς και απόδειξη παροχής υπηρεσιών ελεύθερου επαγγελματία (π.χ γιατροί , δικηγόροι , συμβολαιογράφοι , μηχανικοί κλπ.)

- 2) Απόδειξη είσπραξης : μισθωμάτων από εκμεταλλευτές αυτοκινήτων , γεωργικών και λοιπών πάσης φύσεως μηχανημάτων και οποιουδήποτε άλλου κινητού πράγματος , αμοιβής μεταφοράς προσώπων από εκμεταλλευτή τουριστικών λεωφορείων αυτοκινήτων , ψυκτικών δικαιωμάτων από εκμεταλλευτή ψυγείου , ασφαλιστών και λοιπών περιπτώσεων όπου υπάρχει τέτοια υποχρέωση .
- 3) Απόδειξη πώλησης χρυσών και λοιπών νομισμάτων .
- 4) Λογαριασμός κέντρου διασκέδασης .
- 5) Απόδειξη είσπραξης αμοιβής μεσίτη γενικά .
- 6) Τιμολόγιο αγοράς αγροτικών προϊόντων .
- 7) Απόδειξη ποσοτικής παραλαβής αγροτικών προϊόντων η οποία εκδίδεται όταν είναι δυσχερής η άμεση έκδοση τιμολογίου αγοράς και σε όσες άλλες περιπτώσεις υπάρχει υποχρέωση .
- 8) Πιστωτικό σημείωμα επιστροφής πωληθέντων αγροτικών προϊόντων .
- 9) Τιμολόγιο πώλησης αγαθών ή δικαιώματος εισαγωγής .
- 10) Πιστωτικό σημείωμα : επιστροφής χονδρικός πωληθέντων αγαθών , παροχής εκπτώσεως .
- 11) Δελτίο αποστολής : αγαθών σε αντιπρόσωπο ή άλλο πρόσωπο για πώληση με προμήθεια , αγαθών σε τρίτο για επεξεργασία και η εκκαθάριση που εκδίδεται από τον τρίτο, σε κάθε περίπτωση και για οποιοδήποτε αιτία .
- 12) Τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών .

- 13) Διπλότυπη απόδειξη αγοράς .
- 14) Απόδειξη παραλαβής αγαθών και εκκαθάριση επί πωλήσεως αγροτικών προϊόντων για λογαριασμό του παραγωγού και επί πωλήσεως συγγραμμάτων για λογαριασμό του συγγραφέα καθώς και όλα τα στοιχεία που εκδίδονται κατά περίπτωση και εκκαθάριση επί αγοράς αγαθών για λογαριασμό τρίτου .
- 15) Φορτωτική : για μεταφορά αγαθών τρίτων κατά φορτωτή και παραλήπτη ή που ανήκουν στον μεταφορέα, μεταφορικού γραφείου .
- 16) Θεωρημένη απόδειξη λιανικής πώλησης η οποία εκδίδεται από τον επιτηθευματία που πωλεί αυτούσια άργυρα στα κοινό καθώς και θεωρημένη απόδειξη παροχής υπηρεσιών η οποία εκδίδεται από τους επιτηθευματίες που ασκούν το επάγγελμα του εκπαιδευτή οδηγών αυτοκινήτων , υδραυλικού, ηλεκτρολόγου , του επισκευαστή ραδιοφώνων , τηλεοράσεων και πάσης φύσεως ηλεκτρικών συσκευών, ως και των διατηρούντων συνεργείο επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων , μοτοσυκλετών , γεωργικών και λοιπών μηχανημάτων .

- Αδίκημα φοροδιαφυγής διασπράτει όποιος τηρεί ανακριβή βιβλία και στοιχεία του Κ.Β.Σ (περίπτωση 5)

Ως ανακριβή κρίνονται τα βιβλία και τα στοιχεία όταν σε αυτά ο υπόχρεος , διαζευτικά ή αθροιστικά , δεν εμφανίζει υπαρκτά έσοδα ή εμφανίζει ανακριβή έσοδα , εμφανίζει ανακριβή ή ανύπαρκτα έξοδα , δεν εμφανίζει στοιχεία απόγραφής ή εμφανίζει ανακριβή και ανύπαρκτα στοιχεία απόγραφής και γενικά δεν εμφανίζει την πραγματική κατάσταση και από αυτές τις πρά-

ξεις ή παραλείψεις επηρεάζονται ουσιαστικά τα δεδομένα ή τα οικονομικά αποτελέσματα που προκύπτουν από τα βιβλία και τα στοιχεία .

Όταν τα βιβλία και τα στοιχεία απορριφθούν ως ανεπαρκή δεν θεωρείται ότι διαπράχθηκε αδίκημα φοροδιαφυγής . Ως ανεπαρκή κρίνονται τα βιβλία και τα στοιχεία όταν ο υπόχρεος , διαζευκτικά ή αθροιστικά , δεν τηρεί ή δεν εκδίδει ή δεν φυλάσσει όλα τα βιβλία και στοιχεία που ορίζονται για την κατηγορία και την περίπτωση στην οποία υπάγεται , δεν ενημερώνει τα βιβλία εμπρόθεσμα , δεν τηρεί τα βιβλία ή δεν εκδίδει τα στοιχεία με τον τρόπο που ορίζεται ή τα βιβλία που τηρούνται ή τα στοιχεία που εκδίδονται έχουν υλικές αλλοιώσεις ή δυσδιάκριτες διορθωμένες εγγραφές , με αποτέλεσμα , οι πράξεις ή οι παραλείψεις αυτές να καθιστούν αντικειμενικά αδύνατη τη διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων .

- Αδίκημα φοροδιαφυγής αποτελεί η μη τήρηση της υποχρέωσης διαφύλαξης των βιβλίων και των στοιχείων (περίπτωση β) Τα βιβλία και τα στοιχεία πρέπει να διατηρούνται για έξι (6) χρόνια από την λήξη της διαχειριστικής περιόδου την οποία αφορούν και οπωσδήποτε όσο χρόνο εκκρεμεί σχετική υπόθεση ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων ή του Συμβουλίου της Επικρατείας . Μη υποχρέωση διαφύλαξης των στοιχείων και λοιπών δικαιολογητικών των εγγραφών στα βιβλία και πριν την πάροδο της πιο πάνω προθεσμίας υπάρχει εφόσον οι σχετικές εγγραφές όλων των φορολογικών αντικειμένων κατέστησαν αμετάκλητες . Για τα στοιχεία και τα λοιπά δικαιολογητικά των εγγραφών στα βιβλία

αναφερθήκαμε παραπάνω (περίπτωση 3) . Όσον αφορά τα βιβλία που πρέπει να τηρούνται και να διαφυλάσσονται αυτά είναι :

ΓΙΑ ΤΗΝ Α' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (μέχρι 15.000.000 ακαθάριστα έσοδα)
Βιβλία αγορών .

ΓΙΑ ΤΗΝ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (μέχρι 180.000.000 ακαθαρ. έσοδα)
Βιβλία εσόδων - εξόδων .

ΓΙΑ ΤΗΝ Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (πάνω από 180.000.000 ακαθ. έσοδα)
Λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο και με οποιοδήποτε λογιστικό σύστημα παραδεκτό .

Κατά περίπτωση όταν προβλέπεται από τον Κ.Β.Σ :

Βιβλίο αποθήκης , βιβλίο ποσοτικής παραλαβής , βιβλίο επενδύσεων κ.ά .

Επίσης για όσους ορίζει ο Κ.Β.Σ :

Βιβλίο μητρώου μαθητών , βιβλίο εισόδου και εξόδου ασθενών , βιβλίο πελατών , πρέσβας , ασφαλιστηρίων συμβολαίων , βιάβεσης λαχείων κ.ά .

- Αδίκημα φοροδιαφυγής αποτελεί η έκδοση πλαστού ή εικονικού ή νοθευμένου στοιχείου , οποιουδήποτε απ' αυτά που αναφέραμε (περίπτωση 3) .

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων που είναι οι πιο συνηθισμένες που συναντώνται στην πράξη , στις συναλλαγές μεταξύ επιτηδευματιών κατά κύριο λόγο είναι :

Ως π λ α σ τ ό θεωρείται και το φορολογικό στοιχείο που έχει διατραφεί ή σφραγισθεί μ' οποιοδήποτε τρόπο , χωρίς να έχει καταχωρηθεί στα βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής

(Οικονομικής εφορίας) σχετική πράξη θεώρησής του και εφόσον ή μη καταχώρηση είναι σε γνώση του υπόχρεου για τη θεώρηση του φορολογικού στοιχείου .

Πρόκειται για τα φορολογικά στοιχεία που έχουν σφραγισθεί ή διατηρηθεί με διάφορα μέσα ώστε να έχουν όλα τα εξωτερικά γνωρίσματα των γνήσιων φορολογικών στοιχείων , ενώ στην πραγματικότητα ουδέποτε έχουν προσκομισθεί στην αρμόδια οικονομική εφορία για σφράγιση ή διάτρηση . Είναι δυνατόν ορισμένα στοιχεία να έχουν προσκομισθεί στην αρμόδια ή άλλη οικονομική εφορία και με λαθραίο τρόπο να έχουν σφραγισθεί ή διατηρηθεί από τα μηχανήματά της , χωρίς όμως να έχει καταχωρηθεί και η σχετική πράξη θεώρησής τους στα βιβλία της οικονομικής εφορίας .

Με τα στοιχεία αυτά πραγματοποιούνται συνήθως συναλλαγές μεγάλου ύψους , οι οποίες δεν καταχωρούνται σε επίσημα βιβλία του Κ.Β.Σ και δεν αποδίδονται οι οφειλόμενοι φόροι , τέλη και εισφορές (Φ.Κ.Ε , χαρτόσημο , εισφορά Ο.Γ.Α κλπ.) . Προϋπόθεση για να θεωρηθεί ότι διαπράχθηκε αδίκημα φοροδιαφυγής είναι , η μη καταχώρηση της πράξεως θεώρησης του φορολογικού στοιχείου στα βιβλία της οικονομικής εφορίας , να τελεί σε γνώση του προσώπου που εκδίδει τα στοιχεία αυτά .

Ως π λ α σ τ ό θεωρείται επίσης το φορολογικό στοιχείο και όταν το περιεχόμενο και τα λοιπά στοιχεία του πρωτοτύπου ή αντιτύπου αυτού είναι διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στα στέλεχος του ίδιου στοιχείου .

Εται σε όλα τα στοιχεία θα πρέπει να υπάρχουν τυπωμένα ή με σφραγίδα , ο τίτλος του στοιχείου , το ονοματεπώνυμο ή η

επωνυμία , το επάγγελμα, το Α.Φ.Μ, η διεύθυνση , ενώ σε ορισμένα απαιτούνται τα στοιχεία του λήπτη , η ποσότητα , η τιμή μονάδας , το είδος , η αξία κ.ά.

Με βάση τα παραπάνω , όταν εκδίδεται ένα φορολογικό στοιχείο σε δύο ή περισσότερα αντίτυπα , όλα τα στοιχεία που αναγράφονται στο πρωτότυπο πρέπει να αποτυπώνονται και στα αντίτυπα και να μην υπάρχει διαφορά μεταξύ τους .

Η πλαστικότητα του φορολογικού στοιχείου είναι δυνατόν να διαπιστωθεί ότι μόνο από την σύγκριση του πρωτότυπου με το στέλεχος αυτού αλλά και από τη σύγκριση ενός αντίτυπου με άλλο προορισμό (π.χ. για το λογιστήριο ή για τον μεταφορέα κ. λ.π.) και του αντίτυπου που παραμένει ως στέλεχος . Από διασταυρωτικούς ελέγχους έχει διαπιστωθεί η χρησιμοποίηση πολλών τρόπων , ώστε άλλα στοιχεία να αναγράφονται στο πρωτότυπο και άλλα να αποτυπώνονται στο στέλεχος του ίδιου φορολογικού στοιχείου .

Θεωρείται ε ι κ ο ν ι κ ό και το φορολογικό στοιχείο που εκδόθηκε για συναλλαγή διακίνηση ή οποιαδήποτε άλλη αιτία ανύπαρκτη στο σύνολο της ή για μέρος αυτής ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο φορολογικό στοιχείο .

Τέτοια στοιχεία εκδίδονται μεταξύ επιτηθευματιών για διόφορους λόγους , π.χ διόγκωση δαπανών , ενώ ορισμένα πρόσωπα θεωρούν στο όνομά τους φορολογικά στοιχεία και στην συνέχεια τα παραχωρούν σε τρίτους έναντι ομοιβής προκειμένου οι τρίτοι αυτοί να καλύψουν πραγματικές συναλλαγές τους , αλλά να αποφύγουν την καταβολή φόρων , τελών και εισφορών για τις συναλ-

λαγές αυτές , όπως π.χ Φ.Κ.Ε , χαρτόσημο , εισφορά Ο.Γ.Α.

Τα πιο πάνω στοιχεία συνήθως δεν καταχωρούνται σε βιβλία ούτε υποβάλλονται για την καταβολή των πιο πάνω φόρων , τελών και εισφορών .

- Φορολογικό αδίκημα διαπράττεται όταν ο συνεργός γνώριζε ότι τα στοιχεία ήταν πλαστά ή εικονικά , καθώς επίσης ο αποδέκτης να γνώριζε ότι τα στοιχεία ήταν πλαστά , εικονικά ή νοθευμένα και τα χρησιμοποίησε για να απακρύψει φορολογητέα ύλη (περίπτωση Β) .

Συνεργός στην κατασκευή πλαστών φορολογικών στοιχείων θεωρείται και αυτός ο οποίος α) διέθεσε τα μέσα για τη σφράγιση ή τη διάτρηση των φορολογικών στοιχείων και β) μετέφερε ή παρέλαβε τα φορολογικά στοιχεία από το συνεργό της προηγούμενης περίπτωσης (α) .

Κ Υ Ρ Ω Σ Ε Ι Σ

Σ Τ Α Α Δ Ι Κ Η Μ Α Τ Α Φ Ο Ρ Ο Δ Ι Α Φ Υ Γ Η Σ

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΥ-
ΜΕΝΩΝ ΦΟΡΩΝ

Όποιος δεν υποβάλλει ή υποβάλλει εκπρόθεσμα δήλωση μετά την παρέλευση τριών μηνών από τη λήξη της νόμιμης προθεσμίας ή υποβάλλει ανακριβή δήλωση, με βάση τα δεδομένα των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων του, που προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις για την απόδοση στο δημόσιο του Φ.Π.Α ή άλλων φόρων, τελών και εισφορών που παρακρατούνται ή εισπράττονται για να αποδοθούν στο δημόσιο τιμωρείται, εάν μεν ενήργησε με δόλο, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, εάν δε ενήργησε από αμέλεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

Δεν διώκεται ο υπόχρεος, εφόσον το ποσό των φόρων, τελών και εισφορών που είχε υποχρέωση κάθε φορά να δηλώσει και να αποδώσει στο δημόσιο είναι κατώτερο των τριακοσίων χιλιάδων δραχμών ή σε περίπτωση ανακριβούς δήλωσης εφόσον το ποσό αυτό είναι κατώτερο του 20% του οφειλόμενου ποσού και όχι ανώτερο των τριακοσίων (300.000) χιλιάδων δραχμών. Στα νομικά πρόσωπα υπόχρεοι για την απόδοση, των πιο πάνω φόρων είναι οι εκπρόσωποι του νομικού προσώπου καθώς και όλα τα πρόσωπα που είναι δυνατόν να προσωποκρατηθούν, για χρέη προς το Δημόσιο, του Νομικού Προσώπου.

Ως αυτουργοί του αδικήματος, διώκονται και τιμωρούνται:
α) Ο κατ' εξουσιοδότηση ή πληρεξουσιότητα υπογράφας την προς την Δ.Ο.Υ δήλωση ή έχων υποχρέωση να ενεργήσει προς δήλωση

ή απόδοση των οικείων χρηματικών ποσών , χωρίς να εκλείπει η ευθύνη και των λοιπών αυτουργών ή συμμετόχων .

β) Ο λογιστής της επιχείρησης που συνέταξε ανακριβή δήλωση ή παρέλειψε να συντάξει ή συνέταξε και δεν την παρέδωσε στον υπόχρεο επιτηδευματία για την καταβολή των παρακρατούμενων φόρων .

Μετατροπή ή αναστολή της επιβαλλόμενης ποινής για τα προαναφερθέντα αδικήματα δεν επιτρέπεται ή δε άσκηση έφεσης δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα .

Η άσκηση προσφυγής ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου δεν αναστέλλει την εκδίκαση της ποινικής υπόθεσης .

Η διοικητική επίλυση της διαφοράς σύμφωνα με τις σχετικές φορολογικές διατάξεις δεν ασκεί επίδραση στην ποινική υπόθεση .

Σε περίπτωση επίτευξης διοικητικής επίλυσης της διαφοράς αν ο υπόχρεος καταβάλει εφάπαξ το σύνολο των σφαιλωμένων ποσών μέχρι και την ημερομηνία εκδίκασης της υπόθεσης η καταγγενομένη ποινή μπορεί να μετατραπεί σε χρήμα .

Η παραγραφή των αδικημάτων αρχίζει από το τέλος του έτους κατά το οποίο τελέσθηκαν . Σε επιχειρήσεις που λειτουργούν για πρώτη φορά η εφαρμογή των διατάξεων αυτών αρχίζει έξι μήνες από τη δήλωση έναρξης ασκήσεως επιτηδευματος .

Η καταδίκη για τα αδικήματα αυτά επιφέρει αυτοδικαίως κατά του φυσικού προσώπου και του υπόχρεου νομικού προσώπου :

α) Απόλυτη δικαιοσύνη συμμετοχής σε δημοπρασίες του δημοσίου του Ν.Π.Δ.Δ , των κοινωφελών ιδρυμάτων και οργανισμών κοινής ωφέλειας για χρονικό διάστημα ενός έτους .

- β) Την απώλεια δικαιώματος λήψης πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας για χρονικό διάστημα ενός έτους .
- γ) Την απαγόρευση για περίοδο τριών ετών της σύναψης συμβάσεων με το κράτος ή άλλους δημόσιους οργανισμούς ή φορείς .
- δ) Την απώλεια του δικαιώματος για περίοδο τριών ετών λήψης δανείων με την εγγύηση του δημοσίου ή δημοσίων επιχειρηγήσεων ή κρατικών πιστώσεων .

Από 1ης Οκτωβρίου 1992 , σύμφωνα με το νέο φορολογικό νόμο 2065/92 , για τα ληξηπρόθεσμα προς το Δημόσιο και το Ι.Κ.Α. χρέη , διατάσσεται η προσωπική κράτηση του οφειλέτη με απόφαση του προέδρου εφετών , μετά από αίτηση του οικονομικού έφορου .

Ο καταδικασθείς σε προσωπική κράτηση συλλαμβάνεται από αστυνομικό όργανο που του επιδίδει την απόφαση του δικαστηρίου και συντάσσει σχετική έκθεση .

Η διαδικασία της προσωποκράτησης σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου εφαρμόζεται για οφειλές πάνω από εκατό (100.000) χιλιάδες δραχμές και κινείται στη πράξη από τις μεγαλύτερες προς τις μικρότερες οφειλές .

Η προσωπική κράτηση αναστέλλεται ή διακόπτεται σε περίπτωση που ο οφειλέτης έχει και προβάλλει ανταπαίτηση ίση ή ανώτερη του οφειλόμενου ποσού κατά του δημοσίου από οποιαδήποτε νόμιμη αιτία εστώ και αν αυτή δεν είναι βέβαιη και εκκαθαρισμένη και εφόσον αποδείξει με έγγραφα στοιχεία το ύπαρξό ανταπαίτησης .

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΤΗΘΕΥΜΑΤΩΝ

Με αποφάσεις του υπουργού Οικονομικών δύναται να διατάσσεται μέχρι ένα μήνα η παύση λειτουργίας καταστήματος , γραφείου , εργοστασίου ή εργαστηρίου επιτηθευμετιών σε βάρος των οποίων διαπιστώνεται μια από τις πιο κάτω φορολογικές παραβάσεις :

α) Έκδοση πλαστών ή εικονικών τιμολογίων .

β) Τήρηση ανεπισήμων βιβλίων και στοιχείων .

γ) Μη έκδοση φορολογικού στοιχείου για πώληση ή διακίνηση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών .

δ) Η χωρίς άδεια της αρμόδιας φορολογικής αρχής άσκηση επαγγέλματος ή άσκηση επαγγέλματος σε διεύθυνση που δεν δηλώθηκε.

Η ανωτέρω διοικητική κύρωση επιβάλλεται ανεξάρτητα από τις άλλες κυρώσεις που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις .

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Όποιος κατακρατεί καταστρέφει οποιαδήποτε βιβλίο, έγγραφο ή στοιχείο ή συντάσσει ψευδή δήλωση ή απόδεχεται ή υπογράφει ψευδή βεβαίωση ή πιστοποιητικό σε σχέση με την περιουσιακή ή οικονομική γενικά κατάσταση του φορολογουμένου ή άλλου προσώπου υπόχρεου στην καταβολή φόρου , τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη και χρηματική ποινή από ένα (1.000.000) εκατομμύρια έως (3.000.000) τρία εκατομμύρια δραχμές , εκτός εάν οι πράξεις αυτές τιμωρούνται βαρύτερα με άλλες διατάξεις.

Επίσης όποιος αποπειράται με εξαγορά ή με βία με ή με απειλές να δυσχεράνει ή να παρεμποδέσει ή να εκφοβίσει φο-

ποτεχνικό υπόλληλο να ενεργήσει έλεγχο για την εφαρμογή των φορολογικών νόμων , τιμωρείται σύμφωνα με διατάξεις του ποινικού κώδικα . Στις περιπτώσεις αυτές το Δικαστήριο επιβάλλει και χρηματική ποινή από ένα έως πέντε εκατομμύρια εκτός αν οι πράξεις αυτές τιμωρούνται βαρύτερα με άλλες διατάξεις .

Μετατροπή ή αναστολή της επιβαλλόμενης ποινής για τα παραπάνω αδικήματα δεν επιτρέπεται . Η άσκηση έφεσης δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα .

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΤΟΥ Κ.Β.Σ. ΠΟΥ ΣΥΝΙΣΤΟΥΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ

Όποιος παραβαίνει τις διατάξεις του Κώδικα , τιμωρείται για κάθε είδους παράβασης με πρόστιμο μέχρι (300.000) τριακόσιες χιλιάδες δραχμές αν πρόκειται για υπόχρεο τήρησης βιβλίων τρίτης κατηγορίας , μέχρι (200.000) διακόσιες χιλιάδες δραχμές , αν πρόκειται για υπόχρεο τήρησης βιβλίων δεύτερης κατατηγορίας και μέχρι (100.000) εκατό χιλιάδες δραχμές προκειμένου για λοιπούς υπόχρεους .

Η μη καταχώρηση κάθε στοιχείου ή εγγράφου αγοράς , πώλησης , εισόδου , εξόδου , στοιχείου απογραφής καθώς και η μη διαφύλαξη κάθε βιβλίου και στέλεχους στοιχείου των 50 φύλλων ή ανα 50 κινητά φύλλα , που ορίζονται από τις διατάξεις του κώδικα και για όσο χρόνο ορίζεται υπόκειται στα παραπάνω πρόστιμα .

--- Κατ' εξαίρεση όταν η παράβαση αναφέρεται σε μη έκδοση ή σε ανακριβή έκδοση των στοιχείων που ορίζονται από τον Κώδικα και έχει ως αποτέλεσμα την απόκρυψη της συναλλαγής ή μέρους αυτής , η δε αποκριβείσα αξία είναι μεγαλύτερη των τριακοσίων

(300.000) χιλιάδων δραχμών , επιβάλλεται πρόστιμο για κάθε παράβαση ίσο με την αξία της συναλλαγής ή μέρους αυτής που αποκρούστηκε . Θεωρείται απόκρυψη της συναλλαγής και επιβάλλεται πρόστιμο ίσο με τη συνολική της αξία και η περίπτωση διακίνησης αγορασθέντων ή πωληθέντων αγαθών χωρίς το συνοδευτικό φορολογικό στοιχείο που προβλέπεται από τον Κώδικα .

Η έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων και η λήψη εικονικών τιμολογίων και δελτίων αποστολής θεωρείται ιδιαίτερη φορολογική παράβαση και επιβάλλεται πρόστιμο μέχρι το πενταπλάσιο της αξίας κάθε στοιχείου .

Σε περίπτωση μεταφοράς αγαθών με αυτοκίνητο επιβατικό ιδιωτικής ή μικτής χρήσεως ή με αυτοκίνητο φορτηγό ή ημιφορτηγό ή τρίκυκλο θηρόσιμα ή ιδιωτικής χρήσεως , χωρίς να έχουν εκδοθεί τα οικεία στοιχεία που ορίζονται από τον κώδικα βιβλίων και στοιχείων για τη μεταφορά τους ή σε περίπτωση έκδοσής τους εφόσον αυτά τα στοιχεία δε συνοδεύουν τα μεταφερόμενα αγαθά , αφαιρούνται για χρονικό διάστημα από ένα μέχρι έξι μήνες , οι πινακίδες και η άδεια κυκλοφορίας του μεταφορικού μέσου , καθώς και η άδεια οδήγησης του προσώπου που οδηγούσε το όχημα, κατά τη μεταφορά αγαθών . Οι ίδιες κυρώσεις επιβάλλονται στους οδηγούς των μεταφορικών μέσων αν αυτοί αρνηθούν στα φορολογικά όργανα , μ' οποιοδήποτε τρόπο , να διενεργήσουν έλεγχο των φορολογικών στοιχείων που συνοδεύουν τα μεταφερόμενα αγαθά . Όταν για οποιοδήποτε λόγο δεν είναι δυνατόν η διαπίστωση των στοιχείων του οδηγού του μεταφορικού μέσου και δεν δηλωθούν τα στοιχεία αυτά στις φορολογικές αρχές , το αργότερο μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την κοινοποίηση της

α σχετικής πρόσκλησης , αφαιρείται η άδεια κυκλοφορίας του μεταφορικού μέσου για χρονικό διάστημα από τρεις έως έξι μήνες .

Επίσης σε περίπτωση που μεταφέρονται αγαθά (με τα παραπάνω μεταφορικά μέσα) που συνοδεύονται με ανακριβή φορολογικά στοιχεία αφαιρούνται για χρονικό διάστημα μέχρι και έξι μήνες η άδεια κυκλοφορίας του μεταφορικού μέσου , καθώς και η άδεια οδήγησης του προσώπου που το οδηγεί , εφόσον από την ανακρίβεια αυτή προκύπτει διαφορά που υπερβαίνει το 20% της συνολικής ποσότητας των μεταφερόμενων αγαθών . Δεν αφαιρείται η άδεια του οδηγού του μεταφορικού μέσου όταν αυτός προσφέρει εξαρτημένη εργασία στην επιχείρηση που έχει πωλήσει τα μεταφερόμενα αγαθά ή σ' εκείνη που διενεργεί τη μεταφορά αγαθών , ως απευαισθητός ή παραλήπτης , ανεξάρτητα αν αυτά ανήκουν στην κυριότητά της ή σε τρίτο .

Σε περίπτωση υποτροπής μέσα σε χρονικό διάστημα τριών ετών διπλασιάζονται τα κατώτερα και τα ανώτερα όρια των ως άνω κυρώσεων .

Η επιβολή των παραπάνω διοικητικών κυρώσεων γίνεται με απόφαση του Νομάρχη στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα του Οικονομικού Εφόρου , που είναι ο αρμόδιος για την επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ .

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διαπίστωση της μεταφοράς χωρίς φορολογικά στοιχεία πρέπει να γίνεται κατά τη μεταφορά των αγαθών ή κατά την παράδοσή τους στον παραλήπτη . Οι διοικητικές κυρώσεις δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που η διαπίστωση των παραβάσεων δεν γίνεται κατά την μεταφορά και την παράδοση των αγαθών , αλλά από άλλους ελέγχους .

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ

- ΠΙΝΑΚΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ - ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

- ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο Β' μέρος της εργασίας αυτής προσεγγίζουμε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής βάσει δημοσιευθέντων στοιχείων και στοιχείων του Υπουργείου Οικονομικών .

Σκοπός αυτού του τμήματος της εργασίας είναι η παρουσίαση οικονομικών μεγεθών από τα οποία εξάγουμε συμπεράσματα για το μέγεθος της φοροδιαφυγής καθώς και αυτοτελών στοιχείων φοροδιαφυγής .

Η ταξινόμηση των πινάκων γίνεται με διάκριση των φόρων , κατά ομάδες επαγγελματιών , κατά πηγή προελεύσεως του εισοδήματος , σε κλιμάκια ετησίου εισοδήματος καθώς και με συνδυασμό των παραπάνω . Επί πλέον , παρέχονται και συγκριτικοί πίνακες των σχετικών οικονομικών μεγεθών των τελευταίων ετών .

Για την καλύτερη παρουσίαση της ύλης και για την κατανόηση της επεξηγούμε μερικούς βασικούς όρους και έννοιες (άμεση-έμμεση φορολογία , πηγές απόκτησης εισοδήματος κ.ά.), που αναφέρονται στην ανάλυση αυτή .

Δ Ι Α Κ Ρ Ι Σ Η   Φ Ο Ρ Ω Ν

Η κατανομή των εσόδων του κράτους περιλαμβάνει τους άμεσους και έμμεσους φόρους και τα μη φορολογικά έσοδα .

Βασικό κριτήριο για τον διαχωρισμό των φόρων σε άμεσους και σε έμμεσους είναι το κατά πόσο οι φόροι έχουν τη δυνατότητα μετάθεσης από φορολογούμενο σε φορολογούμενο . Συγκεκριμένα οι άμεσοι φόροι δεν μεταβιβάζονται μεταξύ των φορολογουμένων και επιβαρύνουν ονομαστικά κάθε φορολογούμενο . Αυτοί οι φόροι είναι :

- Φόρος Εισοδήματος (Φυσικών και Νομικών Προσώπων)
- Φόρος Περιουσίας
- Φόρος Υπέρ Τρίτων (Τοπικής Αυτοδιοίκησης , Ο.Γ.Α. , κ.ά.)
- Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.)
- Εκτακτοι Άμεσοι Φόροι
- Λοιποί Άμεσοι Φόροι

Οι έμμεσοι φόροι είναι αυτοί που μετατίθενται εύκολα σε άλλους φορολογούμενους ενσωματωμένοι στην τιμή των αγαθών και επιβαρύνουν τον καταναλωτή . Οι έμμεσοι φόροι διακρίνονται :

- Όσομοι και Ειδικές Εισφορές
- Φόροι Κατανάλωσης Εισαγόμενων (αυτοκινήτων κ.λ.π.)
- Φόροι Κατανάλωσης Εγχωρίων (φόρος καπνού , καυσίμων κ.ά.)
- Φόροι συναλλαγών

α. Χαρτόσημο

γ. Ρυθμιστικές

β. Φ.Π.Α.

δ. Λοιποί Φόροι

- Έμμεσοι Φόροι Παρελθόντων Οικονομικών Ετών (Π.Ο.Ε.)
- Λοιποί Έμμεσοι Φόροι

Οι άμεσοι φόροι υστερούν σε σχέση με τους έμμεσους στο γεγονός ότι δεν μπορούν να εισπραχθούν εύκολα κι εδώ εντοπίζεται ο κύριος όγκος της φοροδιαφυγής . Αντίθετα οι έμμεσοι φόροι δε γίνονται εύκολα αντιληπτοί από τους φορολογούμενους και εισπράττονται ευκολότερα .

Η συμμετοχή των άμεσων φόρων στα έσοδα του κράτους ήταν το 1990 30% και έμμεσων 70% . Το μεγαλύτερο τμήμα των άμεσων φόρων κατέχει ο φόρος εισοδήματος (71,5%) και των έμμεσων ο Φ.Π.Α. (51,2%) .

Στον πίνακα αναλύονται οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι κατά την τριετία 1988-1990 .

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ	1988	ποσ.%	1989	ποσ.%	1990	ποσ.%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	519,7	29,1	580,7	29,4	825,0	30,1
1.Φόρος Εισοδήματος	405,2	77,9	476,2	82,0	590,0	71,6
2.Φόρος Περιουσίας	26,8	5,2	30,8	5,3	43,1	5,2
3.Υπέρ Τρίτων	13,6	2,6	16,6	2,8	20,3	2,4
4.Π.Ο.Ε.	34,0	6,6	34,6	5,9	50,0	6,0
5.Εκτακτοι Άμεσοι Φόρ	22,2	4,3	2,7	0,5	97,0	11,7
6.Άλλοι Άμεσοι Φόροι	17,9	3,4	19,8	3,4	24,6	3,0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	1.266,0	70,8	1.391,5	70,6	1.911,0	69,9
1.Δασμοί & Ειδικές Εισφορές	28,1	2,2	35,8	2,5	43,0	2,2
2.Φόροι Κατανάλωσης Εισαγόμενων(αυτοκ)	47,8	3,7	84,4	6,0	106,0	5,5
3.Φόροι Κατανάλωσης Εγχωρίων	342,6	27,0	304,2	21,8	452,0	23,6
4.Φόροι Συναλλαγών	797,5	63,0	909,5	65,4	1.230,2	64,4
α)Χαρτόσημο	60,5	4,7	76,6	5,5	102,5	5,3
β)Φ.Π.Α.	599,0	47,3	714,3	51,3	980,0	51,3
γ)Ρυθμιστικός	48,2	3,8	1,2	0,1	—	—
δ)Άλλοι	89,8	7,0	117,4	8,4	147,7	7,7
5.Έμμεσοι Φόροι Π.Ο.Ε	17,7	1,3	15,8	1,1	26,0	1,4
6.Άλλοι Έμμεσοι	32,3	2,5	41,8	3,0	53,8	2,8
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΛΟΓ. ΕΣΟΔ.	1.785,7	99,7	1.972,2	99,8	2.736,0	99,9

Πηγή : Οικονομικός Ταχυδρόμος

Η κατάργηση των φορολογικών συνόρων από την 1η Ιανουαρίου 1993 θα επιφέρει βαθιές αλλαγές στο φορολογικό μας σύστημα . Η πορεία σύγκλισης του φορολογικού μας συστήματος με αυτό των υπολοίπων χωρών της Κοινότητας , ήδη έχει αρχίσει να διαφαίνεται . Πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η εξομοίωση και εναρμόνιση των συντελεστών του Φ.Π.Α [κατάργηση του υψηλού (36%) συντελεστή , υπαγωγή αγαθών από τον μικρό (8%) στο μέσο συντελεστή (18%)] . Οι αλλαγές αυτές θα διευκολύνουν την καθημερινή δράση των επιχειρήσεων .

Υστερα από πρόταση της Επιτροπής της ΕΟΚ , το Συμβούλιο Υπουργών υιοθέτησε στις 28 Ιανουαρίου 1992 κανονισμό ο οποίος προβλέπει την οργάνωση δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Δώδεκα δια της πληροφορικής και της τηλεματικής . Οι διατάξεις αυτές επιταχύνουν μία ορθή ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη να μειωθεί η επιβάρυνση των επιχειρήσεων και στην ανάγκη να τεθούν σε εφαρμογή αποτελεσματικές διαδικασίες προκειμένου να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή .

Από 2 Νοεμβρίου 1992 το δίκτυο θα είναι προσιτό σε όλα τα κράτη - μέλη και επί αυτών σε όλες τις επιχειρήσεις . Αυτό θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις να επιβεβαιώνουν , εάν το επιθυμούν , τον αριθμό μητρώου Φ.Π.Α των πελατών τους , στην περίπτωση που αυτοί είναι εγκατεστημένοι σε ένα άλλο κράτος - μέλος .

Αποτελεί έναν άλλο τρόπο προετοιμασίας για την κατάργηση των συνόρων την 1η Ιανουαρίου 1993 , ημερομηνίας κατά την οποία όλα τα τελωνειακά έγγραφα και οι προληπτικοί έλεγχοι των εμπορευμάτων θα καταργηθούν .

Οι αλλαγές αυτές προβλέπεται να εξισώσουν την αναλογία άμεσων και έμμεσων φόρων την χώρας μας με την κατά μέσο όρο αναλογία στα κράτη - μέλη της Ε.Ο.Κ.

Όταν ο Φ.Π.Α. υιοθετήθηκε στη χώρα μας την 1 Ιανουαρίου 1987 , χαρακτηρίσθηκε από τους οικονομολογικούς κύκλους σαν το πιο δοκιμασμένο στην πράξη σύστημα έμμεσης φορολογίας το οποίο θα συνέβαλε στην αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της φορολογητέας ύλης , στην αποσυμφόρηση των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών από βαρβαρόχεις γραφειοκρατικές δραστηριότητες , στην καταπόληση της φοροδιαφυγής, στην ενθάρυνση της επενδυτικής δραστηριότητας κλπ.

Οι αισθητές αποκλίσεις μεταξύ προϋπολογισθέντων και πραγματοποιηθέντων εσόδων από Φ.Π.Α. , οδήγούν στο συμπέρασμα ότι ο Φ.Π.Α. εισήχθη στη χώρα μας με προχειρότητα και επιπολαιότητα , χωρίς να προηγηθεί η άρτια και σωστή προέτοιμασία των δημοσίων και των ιδιωτικών φορέων που θα τον εφαρμόζουν .

Πριν την εφαρμογή του Φ.Π.Α. στην χώρα μας , το κράτος αρκετές φορές συγκέντρωνε περισσότερους έμμεσους φόρους απ'ότι αρχικά προέβλεπε . Για παράδειγμα το 1986 η Κυβέρνηση προϋπολόγιζε έσοδα από έμμεση φορολογία ύψους 890,1 δισε δραχμές και τελικά συγκέντρωσε έσοδα 971,8 δισε . Θλιβερή είναι η διαπίστωση ότι σοβαρά προβλήματα άρχισαν να παρατηρούνται στη συγκέντρωση έμμεσων φόρων από Φ.Π.Α. , με άμεση συνέπεια να σημειωθούν εντυπωσιακές αποκλίσεις μεταξύ προϋπολογισθέντων και πραγματοποιηθέντων έμμεσων φόρων μετά το 1987 . Κατά τα οικονομικά έτη 1988 , 1989 και 1990 το κράτος προϋπολόγιζε έσοδα από ΦΠΑ 700 , 755 και 1000 δισε δραχμές και τελικά συγ-

κέντρωσε 599 , 714,3 και 980 δις δραχμές αντίστοιχα , γεγονός που αποκαλύπτει ότι πράγματι κάτι δεν πάει καλά με τον τρόπο εφαρμογής του Φ.Π.Α. στην χώρα μας . Η δυσλειτουργία του συστήματος του Φ.Π.Α. στην χώρα μας , δεν συνεπάγεται μόνο την απώλεια μερικών δεκάδων δις φορολογικών εσόδων από το κράτος, αλλά και την ύπαρξη ενός καινούριου προβλήματος , το οποίο απαιτεί την άμεση και δυναμική αντιμετώπισή του . Η επιβολή του Φ.Π.Α. συνέβαλε στον πλουτισμό των φοροφυγάδων , αφού εισέπραξαν φόρους που δεν απέδιδαν στο δημόσιο . Παρατηρείται το φαινόμενο , οι τερσόντες βιβλία Α' κατηγορίας να υποβάλλουν συνεχώς χρεωστική δήλωση Φ.Π.Α. κι αυτό γιατί οι πωλήσεις τους υπολογίζονται βάση των μοναδικών συντελεστών κέρδους. Απ' την άλλη η πλειοψηφία των τερσόντων βιβλία Β' κατηγορίας υποβάλλουν αρνητικές δηλώσεις Φ.Π.Α. κι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο κρατικός μηχανισμός δεν μπόρεσε να ελέγξει το λιανικό εμπόριο με αποτέλεσμα να αποκρύπτουν τις λιανικές πωλήσεις και γενικά τα έσοδά τους . Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που μετά από δειγματολογικούς ελέγχους διαπιστώθηκαν αγορές και δαπάνες πολύ περισσότερες απ' ότι το σύνολο των πωλήσεων . Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα κρεπωλείου που έχει δηλώσει για 4 χρήσεις στην εφορία , αγορές και δαπάνες 180 εκατομμύρια δραχμές ενώ παρουσίαζε πωλήσεις 160 εκατομμυρίων δραχμών .

Η προσπάθεια ελέγχου του λιανικού εμπορίου "πέρασε" και μέσα από την εγκατάσταση των φορολογικών ταμειακών μηχανών για μία σειρά καταστημάτων και επιχειρήσεων .

Ενώ μέχρι στιγμής θα έπρεπε να έχουν εγκατασταθεί περί

τις 250.000 ταμειακές , οι υπολογισμοί δείχνουν ότι περί τις 50.000 επιχειρήσεις , δηλαδή τα ένα πέμπτο του συνόλου, κυρίως στην επαρχία , αγνοούν το υπουργείο και το αναβάλλουν . Αν όμως 50.000 επιχειρήσεις επιμένουν σε μία τόσο χονδροειδή παράβαση , χωρίς οι εφορίες να καταφέρνουν να τις εντοπίσουν , τότε ενισχύεται η εκτίμηση ότι η εισαγωγή των ταμειακών αξιολογήθηκε ελάχιστα από το Υπουργείο για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής .

Το γεγονός ότι ο φόρος εισοδήματος αποτελεί τον κύριο άγχο των εσόδων του κράτους από άμεσους φόρους , κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε στη φορολογία εισοδήματος και να ορίσουμε τις πηγές προέλευσης των εισοδημάτων .

Το εισόδημα ανάλογα με την πηγή της προέλευσής του διακρίνεται κατά τις επόμενες κατηγορίες ως εξής :

- (Α) Εισόδημα από ακίνητα .
- (Β) Εισόδημα από κινητές αξίες .
- (Γ) Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις .
- (Δ) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις .
- (Ε) Εισόδημα από Μισθωτές Υπηρεσίες .
- (ΣΤ) Εισόδημα από Υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών και κάθε άλλη πηγή .

- Εισόδημα από Ακίνητα

Αυτό περιλαμβάνει το καθαρό εισόδημα από μισθώματα και το φορολογούμενο τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση . Ως καθαρό εισόδημα νοείται το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών και βαρών της οικοδομής κλπ. , οι οποίες ορίζονται σε ποσοστό 25% του ακαθάριστου εισοδήματος από κα-

τοικίες και το 10% του ακαθάριστου εισοδήματος από καταστήματα , γραφεία και αποθήκες , από εκμίσθωση ή ιδιοχρησιμοποίηση αίθουσας , η οποία χρησιμοποιείται ως κινηματογράφος ή θέατρο και 50% από το ακαθάριστο εισόδημά τους από εκμίσθωση ή ιδιοχρησιμοποίηση γηπέδου .

- Εισόδημα από Κινητές Αξίες .

Το εισόδημα από την πηγή αυτή προέρχεται από την τοποθέτηση κεφαλαίων σε κινητές αξίες , διακρίνεται δε σε εισόδημα από τίτλους ημεδαπής προελεύσεως (μερίσματα τίτλων ημεδαπών ανωνύμων εταιρειών , τόκοι ομολογιακών δανείων , κλπ.) , σε εισόδημα από τίτλους αλλοδαπής προελεύσεως και σε εισοδήματα από τόκους πώσης φύσεως που δεν περιλαμβάνονται στις άλλες περιπτώσεις . Επίσης , στο εισόδημα αυτό περιλαμβάνονται και οι αμοιβές διοικητικών συμβούλων των ανωνύμων εταιρειών . Στο εισόδημα αυτό δεν περιλαμβάνονται οι τόκοι ορισμένων ομολογιακών δανείων και τραπεζικών καταθέσεων , λόγω απαλλαγών από τη φορολογία εισοδήματος .

- Εισόδημα από Εμπορικές Επιχειρήσεις .

Εισόδημα από την πηγή αυτή είναι το κέρδος που αποκτάται από μία ή περισσότερες ατομικές ή εταιρικές επιχειρήσεις (εμπορικές , βιομηχανικές , βιοτεχνικές) ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος το οποίο δεν υπάγεται στα ελεύθερα επαγγέλματα .

Το κέρδος υπολογίζεται από τα δεδομένα των βιβλίων αφού αφαιρεθούν τα έξοδα . Σε περίπτωση πραγματοποίησης ζημιάς , η ζημία αυτή συμψηφίζεται με εισοδήματα άλλων πηγών του ίδιου οικονομικού έτους , οπότε το συνολικό οικογενειακό εισόδημα

μειώνεται αντίστοιχα . Αν η ζημιά δεν καλύπτεται από τα εισοδήματα των άλλων πηγών , μπορεί να μεταφερθεί κατά το ακόλουθο μέρος της , στα τρία επόμενα έτη , προκειμένου για εμπορικές επιχειρήσεις και στα επόμενα πέντε , προκειμένου για βιομηχανικές , μεταλλευτικές , γεωργικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις .

- Εισόδημα από Γεωργικές Επιχειρήσεις .

Εισόδημα από Γεωργικές Επιχειρήσεις είναι το κέρδος που προκύπτει κάθε οικονομικό έτος και αποκτάται από την εκμετάλλευση μιας ή περισσότερων γεωργικών επιχειρήσεων πάσης φύσεως δηλαδή αγροτικών , κτηνοτροφικών , πτηνοτροφικών , κ.α.

Το καθαρό εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις , εφόσον δεν τηρούνται λογιστικά βιβλία βάση των οποίων βρίσκεται το καθαρό κέρδος , καθορίζεται με την εφαρμογή συντελεστών 10% - 20% στην αξία της παραγωγής . Ο συντελεστής αυτός θύναται να φτάσει μέχρι 30% όταν αυτός που αποκτά το γεωργικό εισόδημα δεν ασχολείται προσωπικά με τη γεωργία .

Σε περίπτωση που τηρούνται λογιστικά βιβλία για τον υπολογισμό του καθαρού εισοδήματος λαμβάνεται υπ' όψιν το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων από τη γεωργική δραστηριότητα όπως αυτά προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης ενώ εκπίπτουν τα γενικά έξοδα της επιχείρησης , οι δαπάνες επισκευών και συντήρησης , η αξία πρώτων υλών που χρησιμοποιήθηκαν κ.α.

- Εισόδημα από Μισθωτές Υπηρεσίες .

Στο εισόδημα αυτό περιλαμβάνονται οι μισθοί , τα ημερομίσθια , οι επιχορηγήσεις , τα επιδόματα , οι συντάξεις και ,

γενικά , κάθε είδους παροχές , που καταβάλλονται περιοδικά , για παρούσα ή παροχημένη υπηρεσία ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία , στους μισθωτούς , γενικά , και στους συνταξιούχους .

Για την εξεύρεση του καθαρού εισοδήματος εκπίπτουνται :

- 1) Κάθε τέλος ή δικαίωμα του Δημοσίου το οποίο βαρύνει το εισόδημα όπως π.χ. τα τέλη χαρτοσήμου , και .
- 2) Οι υπέρ των Ασφαλιστικών Ταμείων επιβαλλόμενες κρατήσεις .
- Εισόδημα από Υπηρεσίες Ελευθέρων Επαγγελματιών .

Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών είναι οι αμοιβές από την άσκηση του ελευθερίου επαγγέλματος όπως π.χ. ιατρού , δικηγόρου , αρχιτέκτονα , μηχανικού , διακοσμητή , οικονομολόγου κ.α.

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ   Φ Ο Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Α Σ   -   Σ Υ Γ Κ Ρ Ι Σ Ε Ι Σ

Η μέτρηση του ύψους της φοροδιαφυγής είναι από τη φύση της εξαιρετικά δύσκολη και δεδομένου ότι στη χώρα μας δεν υπάρχει ολοκληρωμένη μελέτη του φαινομένου θα γίνει μία προσέγγιση του θέματος με βάση τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ανά πηγή εισοδήματος, ανά επαγγελματικές ομάδες κλπ.

Εξετάζοντας τη συμβολή των φορολογουμένων όσον αφορά τη συμμετοχή τους στα έσοδα που αποκομίζει το κράτος από τη φορολογία, δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσει κανείς ότι αυτά τα έσοδα προέρχονται κυρίως από δύο κατηγορίες: τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους. Αυτό διακρίνεται από τον πίνακα (1) όπου το 1987 η συμμετοχή των μισθωτών και των συνταξιούχων στο σύνολο των φορολογουμένων ήταν 44,4% και 16,1% αντίστοιχα δηλώναν εισόδημα που αντιπροσώπευε το 51,5% και 17% του συνολικού δηλωθέντος εισοδήματος, ο δε φόρος που κατέβαλαν ήταν το 42,7% και 17% του συνολικού φόρου. Διαχρονικά βλέπουμε ότι η συμμετοχή των μισθωτών και συνταξιούχων μέχρι το 1991, τόσο στο δηλωθέν εισόδημα, όσο και στη συμμετοχή τους στο συνολικό φόρο παραμένει η ίδια χωρίς ουσιαστικές μεταβολές. Έτσι κατά το 1991 η συμμετοχή τους στο σύνολο των φορολογουμένων ήταν 43,3% και 17,4%, στο δηλωθέν εισόδημα 52% και 18,2%, στο δε συνολικό φόρο ήταν 43,4% και 16,6% αντίστοιχα.

Εμπόροι, βιομήχανοι και λοιποί επιχειρηματίες (κυρίως οι μικρομεσαίοι φυσικά) αντιπροσώπευαν το 1987 το 25,2% των φορολογουμένων, το 20,8% του δηλωθέντος εισοδήματος και το 26% του συνολικού φόρου. Κατά το 1991 τα αντίστοιχα ποσοστά

Φορολογούμενοι , Δηλωθέν Εισόδημα και Σύνολο Φόρου
 Κατά Επαγγελματικές Ομάδες
 Οικονομικά Έτη 1987-1991

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 1

Σε εκατομμύρια Δρχ.

-48-

Ομάδες Επαγγελματιών Οικονομικά Έτη		Φορολογούμενοι		Δηλωθέν Εισόδημα		Σύνολο Φόρου	
		Ποσόν	%	Ποσόν	%	Ποσόν	%
Όλες οι ομάδες	1987	2.176.204	100	2.054.427,4	100	229.526,8	100
	1988	2.324.268	100	2.398.188,4	100	262.788,8	100
	1989	2.405.769	100	2.946.631,2	100	251.866,0	100
	1990	2.521.529	100	3.675.239,7	100	314.857,3	100
	1991	2.655.446	100	4.594.400,0	100	419.800,0	100
Εισοδηματίες	1987	183.608	8,4	82.476,1	4,0	9.930,1	4,3
	1988	198.302	8,5	101.313,8	4,2	13.240,3	5,0
	1989	204.250	8,5	126.114,3	4,3	12.755,8	3,1
	1990	210.351	8,4	153.059,5	4,2	15.076,9	4,8
	1991	222.780	8,4	185.500,0	4,0	19.400,0	4,6
Εμπόροι Βιομήχανοι κ.λ.π.	1987	548.510	25,2	427.643,2	20,8	59.775,6	26,0
	1988	599.338	25,8	495.329,0	20,7	71.492,8	27,2
	1989	618.254	25,7	601.330,9	20,4	68.115,0	27,0
	1990	635.370	25,2	696.012,0	18,9	79.690,9	25,3
	1991	655.225	24,7	864.100,0	18,8	103.100,0	24,5
Γεωργοί Κτηνοτρόφοι κ.λ.π.	1987	39.957	1,8	8.941,7	0,4	654,1	0,3
	1988	42.788	1,8	11.603,0	0,5	963,0	0,4
	1989	44.824	1,9	20.442,3	0,7	686,7	0,3
	1990	48.409	1,9	27.611,5	0,8	814,7	0,3
	1991	56.700	2,1	37.100,0	0,8	1.300,0	0,3
Μισθωτοί	1987	965.206	44,4	1.057.860,2	51,5	97.962,4	42,7
	1988	1.002.482	43,1	1.213.080,5	50,6	104.146,2	39,6
	1989	1.034.276	43,0	1.488.044,8	50,5	98.873,8	39,3
	1990	1.095.060	43,4	1.911.965,7	52,0	133.375,9	42,4
	1991	1.151.256	43,3	2.388.600,0	52,0	182.200,0	43,4
Ελεύθεροι επαγγελμα- τίες	1987	88.014	4,0	129.079,9	6,3	22.213,5	9,7
	1988	93.205	4,0	146.993,1	6,1	25.321,0	9,6
	1989	97.086	4,0	179.369,6	6,1	24.544,8	9,7
	1990	101.836	4,0	225.526,6	6,1	32.886,4	10,4
	1991	106.344	4,0	282.100,0	6,1	44.000,0	10,4
Συνταξιούχοι	1987	350.909	16,1	348.426,1	17,0	38.991,0	17,0
	1988	388.153	16,7	429.868,9	17,9	47.625,4	18,1
	1989	407.079	16,9	531.529,3	18,0	46.889,9	18,6
	1990	430.503	17,1	661.064,4	18,0	53.000,5	16,8
	1991	463.141	17,4	837.100,0	18,2	69.700,0	16,6

ήταν 24,7% , 18,8% και 24,5% .

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες ήταν το 1987 4% , συμμετείχαν στο δηλωθέν εισόδημα κατά 6,3% και πλήρωναν το 9,7% του συνολικού φόρου . Το 1991 αποτελούσαν ξανά το 4% των φορολογουμένων , συμμετείχαν στο δηλωθέν εισόδημα κατά 6,1% και πλήρωναν το 10,4% του συνολικού φόρου .

Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους εισοδηματίες ήταν το 1987 8,4% , 4% και 4,3% και το 1991 : 8,4% , 4% και 4,6% .

Τέλος οι γεωργοί , κτηνοτρόφοι και λοιποί το 1987 συμμετέχουν στο σύνολο των φορολογουμένων με ποσοστό μόλις 1,8%

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 2

Κατηγορίες Φορολογουμένων	Μέσο Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα					Μέσο Μηνιαίο Δηλωθέν Εισόδημα				
	1987	1988	1989	1990	1991	1987	1988	1989	1990	1991
Σ Υ Ν Θ Α Θ	944.041	1.031.804	1.224.818	1.457.544	1.730.180	78.670	85.984	102.068	121.146	144.181
Εισοδηματίες	449.197	510.906	617.451	727.638	832.660	37.433	42.575	51.454	60.636	69.388
Εμπόροι/Βιομήχανοι/ Βιοτέχνες	677.788	826.460	972.627	1.095.443	1.318.783	56.482	68.872	81.052	91.286	109.898
Γεωργοί Κτηνοτρόφοι	223.783	271.174	456.057	570.379	654.321	18.648	22.597	38.004	47.531	54.526
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	1.466.583	1.577.094	1.847.533	2.214.605	2.652.712	122.215	131.424	153.961	184.550	221.059
Μισθωτοί	1.095.994	1.210.077	1.438.730	1.745.991	2.074.777	78.285	86.434	102.766	124.713	148.198
Ενταξιστές	992.924	1.107.472	1.305.715	1.535.562	1.807.440	70.923	79.105	93.265	109.683	129.103

Πηγή : Ελεύθερος Τύπος 14/05/92

στο δηλωθέν εισόδημα με 0,4% και στο συνολικό φόρο με 0,3% .

Το 1991 τα ποσοστά ήταν αντίστοιχα : 2,1% , 0,8% και 0,3% .

Είναι λοιπόν προφανές ότι το μεγαλύτερο τμήμα των εσόδων που αποκομίζει το κράτος από τη φορολογία εισοδήματος, προέρχεται από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους (60% το 1991) , τις κατηγορίες δηλαδή εκείνες που εκ' των πραγμάτων δεν μπορούν να αποκρίψουν το εισόδημά τους . .

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 3 .

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΗΓΗ - ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΑΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ							
	Όλοι Οικ. Φορολογ	Εισοδήματιες	Εμποροι Βιοτέχν Βιομήχ.	Γεωργοί Κτηνοτ, Αλιείες	Μισθωτοί	Ελεύθερ Επαγγ.	Συνταξιούχοι
Σύνολο Εισοδ.	1.730,2	832,8	1.318,7	653,7	2.074,8	2.652,3	1.807,5
Από Οικοδομές	114,0	318,5	118,9	106,3	46,4	226,6	151,8
Κινητές Αξίες	6,7	12,1	10,7	1,5	3,7	21,2	3,1
Εμπ.-Βιομ.Επ.	277,3	143,8	892,7	93,3	52,2	314,6	444,3
Γεωργ. Επιχ.	9,8	16,3	5,9	296,5	0,9	2,2	0,8
Μισθωτές Υπηρε	1.273,1	327,7	271,0	150,7	1.954,3	1.216,7	1.602,4
Ελεύθ. Επαγγ.	49,4	14,3	19,4	5,3	17,3	870,9	5,0

Πηγή : Ελεύθερος Τύπος 14/5/1992

Το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες έφτασε το 1991 να αντιπροσωπεύει το 73% του συνολου . Από τον πίνακα (2) φαίνεται ότι οι έμποροι-βιομήχανοι-βιοτέχνες δήλωσαν στην εφορία , κατά μέσο όρο , ο καθένας ετήσιο εισόδημα χαμηλότερο και από αυτό των συνταξιούχων! Οι ελεύθεροι επαγγελματίες δήλωσαν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες υψηλότερο απ' ότι από ελεύθερα επαγγέλματα (πίνακας 3) .

Τα στοιχεία των πινάκων αποκαλύπτουν αρκετά ξεκάθαρα ότι τα μόνα εισοδήματα που δηλώνονται στο σύνολό τους στην εφορία είναι οι μισθοί και οι συντάξεις , αφού η απόκρυψή τους είναι πρακτικά αδύνατη . Σε σχέση , μάλιστα , με τις άλλες κατηγορίες φορολογουμένων , οι μισθωτοί και οι συνταξιοούχοι παρουσιάζουν μια συνεχώς αυξανόμενη φορολογική επιβάρυνση .

Ετσι για τα εισοδήματα που δηλώθηκαν το 1991 , περί τους 1,1 εκατ. μισθωτοί δήλωσαν στην εφορία 2,3 τρις δρχ. που σημαίνει ότι κατά μέσο όρο ο κάθε μισθωτός δήλωσε εισόδημα 2 εκατ. δρχ. το χρόνο . Οι 106.344 ελεύθεροι επαγγελματίες δήλωσαν κατά μέσο όρο ο καθένας 2,6 εκατ. δραχμές ετήσιο εισόδημα το χρόνο , και οι 655.225 εμποροβιομήχανοι και βιοτέχνες δήλωσαν 1,3 εκατ. δραχμές ο καθένας .

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 4

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΗΛΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ				
Κλιμάκιο Ετήσιου Εισοδήματος	Από Εμποροβιομ. Επιχ.		Από Μισθωτές Υπηρεσίες	
	Αριθμός	Ποσ. %	Αριθμός	Ποσ. %
Μέχρι 50.000	46.568	5,5%	2.062	0,1%
50.001-100.000	96.839	5,9%	6.108	0,2%
100.001-150.000	145.894	5,9%	15.087	0,5%
150.001-200.000	190.777	5,3%	24.496	0,5%
200.001-300.000	272.091	9,6%	45.222	1,1%
300.001-400.000	343.266	8,5%	70.141	1,4%
400.001-500.000	407.348	7,6%	120.952	2,7%
500.001-1.000.000	619.797	25,2%	445.928	17,6%
1 - 2.000.000	759.605	16,5%	1.210.582	41,5%
2000001 και πάνω	83.563	9,9%	633.650	34,3%

Πηγή:Ελεύθερος Τύπος 14/05/92

Εάν δούμε αναλυτικότερα , όμως , τα εισοδήματα της κάθε κατηγορίας ανάλογα με την προέλευση , τότε η " ικανότητα φοροδιαφυγής " των εισοδημάτων από ελεύθερα επαγγέλματα , εμπροβασιμηχανικές , γεωργικές επιχειρήσεις κ.λ.π. , είναι ακόμη πιο ξεκάθαρη . Είναι , οι ελεύθεροι επαγγελματίες δήλωσαν μεν συνολικά εισοδήματα 2,6 εκατ. δραχμές (κατά μέσο όρο ο καθένας) αλλά το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος αυτού είχε ως πηγή προέλευσης μισθωτές υπηρεσίες (1,2 εκατ. δραχ. το χρόνο , όπως φαίνεται και από το σχετικό πίνακα που δίνει το εισόδημα κατά πηγή , μέσο όρος ανά φορολογούμενο) . Από ελεύθερα επαγγέλματα οι ελεύθεροι επαγγελματίες δήλωσαν μόνο 870.000 δραχμές το χρόνο , κατά μέσο όρο ο καθένας , (δηλαδή 62.210 δραχ. το μήνα) .

Το ίδιο παράδοξο γεγονός συμβαίνει και με τους εισοδηματίες που δηλώνουν συνολικά εισόδημα 832.000 δραχ. (κατά μέσο όρο ο καθένας) αλλά το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος τους έχει κι αυτό πηγή προέλευσης τις μισθωτές υπηρεσίες (327.700 το χρόνο) , ενώ έσοδα από ακίνητα είχαν δηλώσει μόλις 318.500 το χρόνο , κατά μέσο όρο ο καθένας (δηλαδή 26.541 δραχμές το μήνα !!) .

Επίσης μεγάλο μέρος εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες αποκτούν και οι εμπροβασιμηχανοί-βιοτέχνες .

Οι διάφορες κατηγορίες φορολογουμένων δήλωσαν ετήσιο εισόδημα (κατά μέσο όρο ο καθένας) από την πηγή που θεωρείται κύρια πηγή εισοδήματός τους :

- Οι μισθωτοί δήλωσαν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες 1,9 εκατ. δραχμές το χρόνο (139.592 δραχμές το μήνα) .

- Οι συνταξιούχοι δήλωσαν 1,6 εκατ. δραχμές το χρόνο (το μήνα 114.457) από μισθωτές υπηρεσίες .
- Οι έμποροι - βιομήχανοι - βιοτέχνες δήλωσαν ετήσιο εισόδημα 892.700 (δηλαδή 63.764 δραχ. το μήνα) από εμπορικές, βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις .
- Οι γεωργοί , κτηνοτρόφοι , αλιείς και λοιποί , δήλωσαν εισόδημα 296.500 δραχμές το χρόνο (21.178 δραχ. το μήνα) από γεωργικές επιχειρήσεις .

Είναι εμφανές τι προκύπτει από τα στοιχεία αυτά : ή η πιο προσοδοφόρα δραστηριότητα είναι η προσφορά μισθωτών υπηρεσιών αφού " αφήνει " πολύ περισσότερα χρήματα από τις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις , την άσκηση ελεύθερων επαγγελματιών , τις μεγάλες γεωργικές και κτηνοτροφικές μονάδες , τα ενοικιαζόμενα ακίνητα κ.λ.π. , ή η φορολογικές δηλώσεις δεν απεικονίζουν την πραγματικότητα και ότι κάποιες κατηγορίες φορολογουμένων φοροδιαφεύγουν εξωφρενικά .

Επιπλέον , το ποσοστό των εμποροβιομηχάνων που δηλώνει εισόδημα πάνω από 1 εκατ. δραχμές το χρόνο , είναι εξώφθαλμα μικρό . Όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά (πίνακας 4) , το 73,5% των εισοδημάτων από εμπορικές επιχειρήσεις και βιομηχανικές επιχειρήσεις που δηλώθηκαν ήταν κάτω από 1 εκατ. δραχμές ετησίως ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες ήταν 24,1% . Το " χειρότερο " είναι ότι ένας στους δύο " εμποροβιομήχανους " δήλωσε την ίδια περίοδο ετήσιο εισόδημα κάτω από 500.000 δραχ. . Στο σύνολο των 843.168 χιλιάδων φορολογουμένων που δήλωσαν εισόδημα από εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις οι 407.348 (το 48,3%

του συνόλου δηλαδή) δήλωσε ετήσια εισόδημα χαμηλότερο από 500.000 δραχ. , δηλαδή οι φορολογούμενοι αυτοί εάν πιστέψουμε τις φορολογικές δηλώσεις τους , κερδίζουν λιγότερα από 41.670 δραχ. το μήνα ! Κι αυτό δεν είναι όλο αφού δηλώθηκαν ετήσια εισοδήματα χαμηλότερα των 50.000 δραχ. (46.568 επιχειρήσεις) .

Είναι προφανές ότι τα χαμηλά εισοδήματα κατά ένα μεγάλο μέρος δεν απεικονίζουν την πραγματική οικονομική κατάσταση

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 5

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΟΥ ΔΗΛΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ Γ', Ε', ΣΤ', ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΙ ΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΤΗ 1989 - 1991									
Επάγγελμα	1989			1990			1991		
	Πλήθος	Δηλωθέν Εισόδημα	Μέσος Όρος	Πλήθος	Δηλωθέν Εισόδημα	Μέσος Όρος	Πλήθος	Δηλωθέν Εισόδημα	Μέσος Όρος
Δικηγόροι	16.394	17.342.725	1.057,9	16.980	19.570.639	1.152,6	17.845	24.465.494	1.370,9
Ιατροί	20.137	37.073.096	1.841,0	20.100	44.720.574	2.224,9	19.854	54.116.029	2.725,7
Οδοντίατροι	5.613	6.113.571	1.089,2	5.766	7.455.501	1.293,0	5.911	9.307.829	1.574,7
Ευρβολ/γράφοι	1.247	2.544.796	2.040,7	1.268	3.591.386	2.832,3	1.270	4.793.956	3.774,8

- Το κοσό των εισοδημάτων είναι σε χιλ. δραχ.
- Ο πίνακας αφορά εισοδήματα του υποχρέου μόνον και όχι της συζύγου.

Πηγή: ΒΗΜΑ 5/7/92

των εμποροβιομηχανικών επιχειρήσεων , αλλά την ανεπάρκεια του φορολογικού συστήματος και την ανικανότητά του να συλλάβει τη φορολογητέα ύλη . Κι αυτό φαίνεται εάν συγκριθούν τα δηλωμένα εισοδήματα των " εμποροβιομηχανών " μ' αυτά των μισθωτών . Έτσι το 24,1% δήλωσε εισόδημα χαμηλότερο του ενός εκατομμυρίου δραχμών ενώ το 41,5% δήλωσε εισόδημα μεταξύ 1 και 2 εκατ

δρχ. και το 34,3% δήλωσε ετήσιο εισόδημα πάνω από 2 εκατ. δρχ το χρόνο .

Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουμε κι αν εξετάσουμε το εισόδημα που δήλωσαν ορισμένες κατηγορίες ελεύθερων επαγγελματιών (ιατροί , δικηγόροι κ.ά.) , κατά τα έτη 1989-1991 . Στον πίνακα (5) δεν εμφανίζονται μόνο τα εισοδήματα που προέρχονται από την κύρια πηγή αλλά και εισοδήματα που προέρχονται από μισθωτές και εμπορικές επιχειρήσεις .

Στον πίνακα εμφανίζονται οι δικηγόροι να δηλώνουν μέσο ετήσιο εισόδημα 1.370,9 εκατ. δρχ. (δηλαδή 114.000 περίπου μηνιαίως) , λιγότερο δηλαδή απ' ότι οι μισθωτοί , και πολύ πιο κάτω από το μέσο όρο εισοδήματος που δηλώνουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες στο σύνολό τους . Το ίδιο συμβαίνει και με τους οδοντίατρους οι οποίοι δηλώνουν μέσο ετήσιο εισόδημα 1.574,7 εκατ. δραχμές (δηλαδή 131.225 δρχ. το μήνα) , κάτω κι αυτοί από το μέσο όρο εισοδήματος που δηλώνουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες . Μεγαλύτερο εισόδημα από τους ελεύθερους επαγγελματίες φαίνεται να δηλώνουν οι Ιατροί και κυρίως οι Συμβολαιογράφοι που δηλώνουν μέσο ετήσιο εισόδημα 2.725,7 εκ. δρχ. και 3.774,8 εκατ. δρχ. αντίστοιχα (δηλαδή οι ιατροί 227.142 δρχ. μηνιαίως ενώ οι συμβολαιογράφοι 314.567 δρχ. μηνιαίως) .

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Τα φαινόμενα του παράνομου πλουτισμού, της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής έχουν πάρει τεράστιες διαστάσεις. Πάνω από το 45% του Α.Ε.Π. "παράγεται" από την παραοικονομία και το παραεμπόριο.

Το 1986 σύμφωνα με εκτιμήσεις το μέγεθος της φοροδιαφυγής, αυτής που αντιστοιχεί στην επίσημη οικονομία και αυτής που αντιστοιχεί στην παραοικονομία φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα (Νο 6).

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 6

Εκτιμήσεις Μεγέθους Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα το '86			
	Άμεσοι Φόροι	Εμμεσοι Φόροι	Σύνολο
Επίσημη Οικονομία	200	120	320
Παραοικονομία	80	69	149
Σύνολο	280	189	469

(σε τρέχουσες τιμές)

(σε δις.δρχ.)

Πηγή: Φορολογικό Καθεστώς, - Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.

Σημειώνεται ότι λόγω των υποθέσεων που υιοθετήθηκαν στη μελέτη, το ποσό των 470 δισεκ. δραχμών θεωρείται συντηρητικό και αποτελεί το κατώτερο όριο του πραγματικού (αλλά άγνωστου) ύψους της φοροδιαφυγής. Το ίδιο έτος το σύνολο των φορολογικών εσόδων ανήλθε στο ποσό του 1.358,5 δισεκ. δραχμές, πράγμα που σημαίνει ότι η φοροδιαφυγή ανήλθε στο 34,6% των φορολογικών εσόδων.

Η εξέλιξη των ανεισπρακτων απαιτήσεων του Δημοσίου (Βε-

Βαλωμένα χρέη προς το Δημόσιο) ήταν αλματώδης αφού το 1986 οι ανεισπρακτες απαιτήσεις ανέρχονταν στο ποσό των 168 δισεκ. δραχμές , το 1987 220 δισεκ. δραχμές , το 1988 270 δισεκ. δραχμές , το 1989 311 δισεκ. δραχμές , το 1990 409 δισεκ. δραχμές , το 1991 508 δισεκ. δραχμές , για να φτάσουν το 1992 στο ποσό των 662 δισεκ. δραχμών .

Η κατανομή των οφειλών προς το Δημόσιο το 1988 φαίνεται στον πίνακα (Νο 7) .

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 7

Χ Ρ Ε Η Π Ρ Ο Σ Τ Ο Δ Η Μ Ο Σ Ι Ο	
ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΕΩΝ
Φυσικά πρόσωπα	19.592.046
Ομόρρυθμες Εταιρίες	4.191.891
Ετερόρρυθμες Εταιρίες	1.537.804
ΕΠΕ	3.941.230
ΑΕ	69.148.192
Συνεταιρισμοί	1.370.769
Λοιποί	23.066.351
ΣΥΝΟΛΟ	122.848.283

* Ο πίνακας συντάχθηκε με βάση τα τελευταία επίσημα στοιχεία που αναφέρονται στις οφειλές προς το Δημόσιο την 31 Ιούνη 1988.

Πηγή: Κυριακότικος Ριζοσπάστης , 10/12/1989.

Τη στιγμή που οι εμποροβιομήχανοι ουσιαστικά δεν πληρώνουν φόρους για τα τεράστια εισοδήματα που έχουν, οι επιχειρήσεις τους χρωστούν στο Δημόσιο δεκάδες δισεκατομμύρια δρχ. Από τον σχετικό πίνακα φαίνεται καθαρά ότι από τα 122,8 δισ. χρεών προς το Δημόσιο, το 61% (περίπου τα 75 δισεκ. δρχ.) ήταν χρέη των Ανωτόμων, Ομορρύθμων και Ετερορρυθμών Εταιρειών.

Σύμφωνα με στοιχεία της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εφοριακών - Δ.Ο.Υ. (Π.Ο.Ε.-Δ.Ο.Υ), τα βεβαιωμένα ανεπίσπρακτα χρέη προς το Δημόσιο το 1989 είχαν ως εξής:

- (1) 60 Δισεκ. ΔΕΚΔ
- (2) 21 " Πτωχεύσεις Νομικών Προσώπων
- (3) 6,5 " Προβληματικές (Ειδική Εκκαθάριση)
- (4) 3,5 " Προβληματικές Βιώσιμες
- (5) 4,2 " Προξενικές Εισπράξεις μη αποδιδόμενες
- (6) 25 " Φόροι Κληρονομίας μη ληξιπρόθεσμοι
- (7) 80 " Φόροι Διάφοροι μη ληξιπρόθεσμοι

Από στοιχεία της ίδιας πηγής παρατίθενται περιπτώσεις (μη ονομαστικές) αδικοκλήτων φοροδιαφυγής που διαπράχθηκαν το συγκεκριμένο έτος. Σημείωση ότι οι υποθέσεις έχουν οριστικοποιηθεί.

ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

- Φορολογία Εισοδήματος -

1) Α.Ε. Φωτογραφικών Ειδών .

Κέρδη σύμφωνα με τη δήλωση	117.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο	1.700.000.000
Διαφορά	<u>1.583.000.000</u>

2) Α.Ε. Γαλακτοκομικών Ειδών .

Κέρδη σύμφωνα με τη δήλωση	6.500.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο	325.000.000
Διαφορά	<u>318.500.000</u>

3) Α.Ε. Εφοδιασμού Πλοίων .

Ζημιά σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 2)	266.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 2)	553.000.000
Διαφορά	<u>819.000.000</u>

4) Α.Ε. Σπορελαιοπυργία .

Ζημιά σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 3)	58.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 3)	158.000.000
Διαφορά	<u>246.000.000</u>

5) Α.Ε. Επισκευών Πλοίων .

Κέρδη σύμφωνα με τη δήλωση	20.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο	158.000.000
Διαφορά	<u>138.000.000</u>

6) Α.Ε. Εμπορίας Πετρελαιοειδών .

Κέρδη σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 3)	245.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 3)	967.000.000
Διαφορά	<u>722.000.000</u>

7) Α.Ε. Φαρμακευτικών Ειδών .

Κέρδη σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 6)	189.000.000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 6)	308.000.000
Διαφορά	<u>119.000.000</u>

8) Α.Ε. Αυτοκινήτων .

Ζημιά σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 5)	1.600.000,000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 5)	1.994.000,000
Διαφορά	<u>3.594.000,000</u>

9) Α.Ε. Επισιτιστικής .

Ζημιά σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 5)	490.000,000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 5)	49.000,000
Διαφορά	<u>539.000,000</u>

10) Α.Ε. Φαρμακευτικών ειδών

Ζημιά σύμφωνα με τη δήλωση (χρήσεις 5)	949.000,000
Διαπιστωμένα κέρδη μετά τον έλεγχο (χρήσεις 5)	676.000,000
Διαφορά	<u>1.625.000,000</u>

- Φορολογία κεφαλαίων .

Οι εμπορικοί έλεγχοι σε κληρονομίες καταρής κινήτης και ακινήτης περιουσίας επιχειρήσεων έδειξαν ότι:

1) Τέσσερις επιχειρήσεις

Αξία σύμφωνα με τη δήλωση	128.000,000
Αξία μετά τον έλεγχο	1.412.000,000
Διαφορά	<u>1.284.000,000</u>

2) Τέσσερις υποθέσεις

Αξία σύμφωνα με τη δήλωση	55.000,000
Αξία μετά τον έλεγχο	204.000,000
Διαφορά	<u>149.000,000</u>

Από επίσημα στοιχεία του Πανελληνίου Ομοσπονδίας Εφορια-

κών (Π.Ο.Ε. - Δ.Ο.Υ.) τονίζεται ότι οι παραπάνω υποθέσεις δεν είναι επιλεγμένες αλλά αποτελούν απλώς ένα δείγμα και ότι οι πολύ μεγάλες υποθέσεις εμπορικών ελέγχων και κληρονομιών παραμένουν ανέλεγκτες και είναι πάρα πολλές . Το σημαντικό εδώ είναι ότι πολλές , κινητές και ακίνητες , περιουσίες αξίας δισεκατομμυρίων έχουν δηλωθεί σε εξωφρενικά χαμηλές τιμές και παραμένουν ανέλεγκτες .

ΕΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

- Χαρτόσημο

Α.Ε. εταιρίας πετρελαιοειδών όφειλε χαρτόσημο πωλήσεων 311.000.000 εκατ. δραχ. Το ποσό αυτό το κατέβαλλε με χαρακτηρισκή ρύθμιση , χωρίς καμία προσαύξηση . Ωπλοδή εκμεταλευόταν επί έξι συνεχή έτη το ως άνω ποσό χωρίς να πληρώσει προσαύξηση και χωρίς να καταβάλλει τόκους .

- Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών (Φ.Μ.Υ.)

Α.Ε. κατασκευών (Βιομηχανική - Εμπορική) . Μετά από έλεγχο διαπιστώθηκε ότι όφειλε 253.000.000 εκατ. δραχ. όπου το κύριο μέρος του ποσού αυτού αφορούσε Φ.Μ.Υ.

Εκτός ατών δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου έχουν συλληφθεί άτομα , που κατασκεύαζαν πλαστά τιμολόγια και άλλα στοιχεία . Με αυτά τα τιμολόγια πραγματοποιούνται συναλλαγές μεγάλου όφους χωρίς να καταχωρούνται στο επίσημο βιβλίο της επιχείρησης με αποτέλεσμα να αποκρύβονται τεράστια έσοδα και να μη αποδίδονται φόροι . Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Μαρτίου 1989 όπου εντοπίσθη και συλληφθή στην Αθήνα άτομο που κατασκεύαζε πλαστά στοιχεία . Στην κατοχή του βρέθη-

κε μεγάλος αριθμός σφραγίδων με επωνυμίες , αντικείμενα εργασιών αλλά και μηχανή διάτρησης όμοια μ' αυτές των Δ.Θ.Υ.

Επίσης γύρω από ορκωτές εξαγωγικές επιχειρήσεις κινούνται επιχειρήσεις δάθεν παραγωγής και εμπορίας πρώτων και βοηθητικών υλών που με εικονικά τιμολόγια τροφοδοτούν κάποιες εξαγωγικές οι οποίες στην συνέχεια απαιτούν την επιστροφή του δάθεν καταβληθέντος Φ.Π.Α.

Πολλές Ποδοσφαιρικές Ανώνυμες εταιρίες (Π.Α.Ε.) παρουσιάζονται να έχουν παραβεί κατά την κατάρτιση των ισολογισμών και την απεικόνιση της οικονομικής τους κατάστασης , βασικές λογιστικές αρχές και διατάξεις φορολογικών νόμων . Αυτό προκύπτει από το περιεχόμενο των πιστοποιητικών ελέγχων , τα οποία συντάσσονται και υπογράφονται από τα μέλη του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ.) . Οι Ορκωτοί Λογιστές επισημαίνουν στα πιστοποιητικά ελέγχου τις εξής βασικές παραβάσεις:

1) Σε πολλές περιπτώσεις οι Ορκωτοί Λογιστές διατηρούν έντονη επιφυλάξεις , οι οποίες ισοδυναμούν με αδυναμία βεβαίωσης ότι ο ισολογισμός απεικονίζει την πραγματική οικονομική κατάσταση των εταιρειών .

2) Στα πιστοποιητικά ελέγχου , 14 από τις 18 ΠΑΕ , οι Ορκωτοί Λογιστές σημειώνουν ότι στα βιβλία των εταιριών αυτών δεν απεικονίζονται οι διάφορες φορολογικές υποχρεώσεις . Αυτό σημαίνει ότι , στην πραγματικότητα οι ζημιές των εταιρειών αυτών είναι τόσους μεγαλύτερες από αυτές που παρουσιάζονται στους ισολογισμούς .

Συγκεκριμένα τέτοιες επισημάνσεις γίνονται στα πιστοποιητικά ελέγχου των Ορκωτών Λογιστών τα οποία συνοδεύουν τους

ισολογισμούς των ΠΑΕ: Ολυμπιακός , Πανιώνιος , Λεβαθειακός , ΠΑΣ Γιάννινα , Παναχαϊκή , Οφη , Πανσερραϊκός , Ηρακλής, ΑΕΚ , Εθνικός , ΠΑΟΚ , Απόλλων Καλαμαριάς , Διαγόρας και Άρης .

3) Στα βιβλία των 7 από τις 18 ΠΑΕ δεν απεικονίζονται οι υποχρεώσεις προς Ασφαλιστικούς Οργανισμούς , σε μία περίοδο κατά την οποία το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα έχει φθάσει σε τραγικό οικονομικό αδιέξοδο .

Εξυπακούεται ότι η απεικόνιση αυτών των υποχρεώσεων θα είχε ως αποτέλεσμα την ισόπροση επιβάρυνση των οικονομικών αποτελεσμάτων (ζημιές) . Οι ΠΑΕ αυτές είναι: Ολυμπιακός , Πανιώνιος , Λεβαθειακός , ΠΑΣ Γιάννινα , Παναχαϊκή , Άρης και ΑΕΚ .

4) Καταβλήθηκαν ποσά για μεταγραφές ποδοσφαιριστών , πέραν αυτών που αναφέρονται στα συμβόλαια που επικυρώθηκαν από την ελληνική ομοσπονδία ποδοσφαίρου . Αυτές οι ΠΑΕ ήταν: Λεβαθειακός , Πανσερραϊκός και Εθνικός .

5) Καταβλήθηκαν αμοιβές σε ποδοσφαιριστές και προπονητές πέραν αυτών που αναφέρονται στα συμβόλαια κατά παράβαση του Κανονισμού Επαγγελματιών Ποδοσφαιριστών . Οι ΠΑΕ αυτές είναι: Πανιώνιος , Λεβαθειακός , Απόλλων Καλαμαριάς , Παναχαϊκή και ΟΦΗ.

6) Στις 6 από τις 18 ΠΑΕ επιστημάνθηκε η μη ύπαρξη δικαιολογητικών στοιχείων ή η ύπαρξη μη νόμιμων δικαιολογητικών για διάφορες δαπάνες , έσοδα , αγοράς περιουσιακών στοιχείων .

7) Στους ισολογισμούς 5 από 18 ΠΑΕ οι Ορκωτοί Λογιστές επισημαίνουν ότι , απεικονίσθηκαν έσοδα σε λογαριασμούς άλλους απ'αυτούς που έπρεπε , με αποτέλεσμα να αλλοιωθεί η δομή του

ισολογισμού και το περιεχόμενο κάθε λογαριασμού . Οι επισημάνσεις αυτές αφορούν τις ΠΑΕ: Ολυμπιακός , Πανιώνιος , Παναχαϊκή , ΠΑΣ Γιάννινα και ΑΕΚ .

8) Οι 11 από τις 18 ΠΑΕ δεν διενήργησαν ή διενήργησαν μειωμένη πρόβλεψη για πιθανές απώλειες από επισφαλείς και επίδικες απαιτήσεις ή για ενδεχόμενες υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται συρρικνωμένες οι ζημιές τους .

9) Οι 8 από τις 18 ΠΑΕ δεν έχουν διενεργήσει πρόβλεψη για την υποχρεωτική αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ενώ οι 6 από τις 18 ΠΑΕ δεν έχουν διενεργήσει αποσβέσεις , προφανώς για να παρουσιάσουν μικρότερες ζημιές .

Επίσης την ίδια χρονιά (1989) μεταξύ άλλων οι Ορκωτοί Λογιστές επισήμαναν και τις παρακάτω παραβάσεις:

- Η ΠΑΕ Ολυμπιακός δεν υπέβαλε δήλωση φορολογίας εισοδήματος
- Η ΠΑΕ Πανιώνιος δεν υπέβαλε εκκαθαριστική δήλωση φόρου Π - ροστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) και
- η ΠΑΕ Παναχαϊκή δεν υπέβαλε εκκαθαριστική δήλωση φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών (Φ.Μ.Υ) .

Εκτεταμένο κύκλωμα φοροδιαφυγής αποκαλύφθηκε του Απριλίου του 1992 , με θύτες ή θύματα 37 αθλητικά σωματεία της Πάτρας. Από τις έρευνες που έγιναν διαπιστώθηκαν ότι κατατίθονταν μεγάλα ποσά στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων , σαν δωρεές υπέρ σωματείων . Στη συνέχεια αυτά τα ποσά αναλαμβάνονταν από τρίτα πρόσωπα , που κρατούσαν κάποιο μικρό ποσό και το υπόλοιπο της δωρεάς επιστρεφόταν στο θωρητή , ο οποίος γλίτωνε τη σχετική φορολογία . Μεταξύ των σωματείων αυτών αναφέρθηκαν τα ανώματα του Πορφύρα Πατρών και Σπόρτινγκ που εμφάνιζαν τα

μεγαλύτερα παρά - τριπλάσια από τις επιχορηγήσεις τους . Συγκεκριμένα οι "δωρεές" υπέρ του Σπόρτινγκ έφταναν τα 713.350.000 εκατομμύρια δραχμές και του Πορφύρα 914.850.000 εκατ.δρχ. Μέτρο που ανακοινώθηκε εναντίον των σωματείων , ήταν η κατάργηση της κρατικής επιχορήγησης!

Το όλο θέμα είχε ξεκινήσει από μια πληροφορία ότι στο νομό Αχαΐας υπάρχει οργανωμένο δίκτυο που διευκολύνει κάποιους να "κλέψουν" την εφορία , μέσω αθλητικών σωματείων .

Στη συνέχεια της έρευνας αποκαλύφθηκε ότι πολλά από τα σωματεία αυτά υπήρχαν μόνο ως "σωματεία - σφραγίδες". Δηλαδή τα σωματεία αυτά , δεν είχαν καμιά αθλητική δραστηριότητα.Τέτοιου είδους κυκλώματα διαπιστώθηκε ότι έδρούσαν και στην υπόλοιπη Ελλάδα .

Οι "δωρητές" χρειάστηκε , τελικά να προσκομίσουν στις αρμόδιες φορολογικές αρχές υπογεγραμμένα έγγραφα από το Διοικητικό Συμβούλιο του αθλητικού σωματείου που έγινε η δωρεά . Ειδικώς η δωρεά δεν λαμβανόταν υπόψιν στην εκκαθάριση του φόρου εισοδήματος , αφού είχε θεωρηθεί ότι δεν πραγματοποιήθηκε .

Από στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών κι έπειτα από τη μηχανογραφική επεξεργασία και διασταύρωση τους προέκυψαν τα ακόλουθα:

- 35.722 ιδιοκτήτες ακινήτων δεν είχαν δηλώσει εισοδήματα από ενοίκια , ύψους 10,4 δισεκατομμυρίων δραχμών ,

- 63.000 ιδιοκτήτες δήλωσαν εισοδήματα από ενοίκια χαμηλότερα από τα πραγματικά κατά 7,2 δις δραχμές και

- 350.000 κάτοχοι αυτοκινήτων οι οποίοι είχαν υποχρέωση να

υποβάλλουν δηλώσεις , δεν υπέβαλλαν .

Εξάλλου οι υπηρεσίες του Υπουργείου πραγματοποίησαν και τις ακόλουθες εργασίες:

- Διασταύρωσαν τα στοιχεία της ΔΕΗ των κατοικιών εμβαδού άνω των 300 τ.μ. και εκλήθησαν οι υπόχρεοι να υποβάλλουν τις συμπληρωματικές δηλώσεις .

ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 8

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΕΙΣΠΡΑΚΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (σε δις Δρχ.)							
Κατηγορίες Οφειλετών	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
-Πτωχεύσεις	12,4	16,3	20,0	25,0	35,9	45,0	58,6
-Δ.Ε.Κ.Ο.	37,3	48,8	60,0	60,0	35,5	65,0	84,7
-Χρέη Μη Απαιτητά	43,5	57,0	70,0	85,0	114,6	148,0	192,9
-Χρέη Προς Εισπραξη	74,8	97,9	120,0	141,0	223,0	250,0	325,8
ΣΥΝΟΛΑ	168,0	220,0	270,0	311,0	409,0	508,0	662,0

Πηγή: ΒΗΜΑ 5/7/1992

- Επεξεργάστηκαν τα στοιχεία των αγροτικών αυτοκινήτων και απέστειλαν , για 340.000 ελασκτήρες , καταστάσεις στις φορολογικές αρχές για έλεγχο με άλλα στοιχεία του αγροτικού εισοδήματος .

Όσον αφορά τους βεβαιωμένους φόρους και τα πρόστιμα που επεβλήθησαν στους φοροφυγάδες , από τις αναφορές των Δ.Ο.Υ. προκύπτει ότι το 1991 βεβαιώθηκαν πρόστιμα και προσουξήσεις 50.271.108.000 δραχμές και διαφορά φόρων 193.778.970.000 δρχ.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών , οφείλονται τουλάχιστον 300 δις από βεβαιωμένους φόρους και άλλα 700 δις δραχμές από παρακρατούμενους φόρους (Φ.Π.Α , Φ.Η.Υ.

κλπ.) χωρίς λοιπόν να ληφθεί υπόψη η παραοικονομική δραστηριότητα , η φοροδιαφυγή , υπολογίζεται ότι ξεπερνά ετησίως το 1 τρις δραχμές .

Και δεν είναι μόνο αυτό . Η εξέλιξη των ανεισπρακτων απαιτήσεων του Δημοσίου , όπως φαίνεται από τον πίνακα θ , παρουσιάζει μια ανοδική πορεία από το 1986 μέχρι σήμερα .

Από την εξέλιξη των ανεισπρακτων απαιτήσεων του Δημοσίου φαίνεται η αδυναμία των εκάστοτε κυβερνήσεων να καταστείλουν τη φοροδιαφυγή . Πατέ κάποια κυβέρνηση δεν κατάφερε ή δεν θέλησε να συγκεντρώσει το ποσό των εσόδων που προϋπολόγιζε από τους άμεσους και έμμεσους φόρους παρελθόντων οικονομικών ετών (Π.Ο.Ε.).

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'

- ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

- ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Α. ΑΙΤΙΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Στη διερεύνηση της φοροδιαφυγής προσεγγίζουμε το φαινόμενο με βάση τα αποτελέσματα των επιλογών των φορολογουμένων. Ο φορολογούμενος (άτομο ή επιχείρηση) έχει δύο επιλογές: ή να δηλώνει ειλικρινώς όλες τις φορολογικές πράξεις που διενεργεί κι έτσι να γνωρίζει με βεβαιότητα το φόρο που θα πληρώσει ή να αποκρύβει ορισμένες φορολογικές πράξεις με τελικό σκοπό να αυξήσει το καθαρό του εισόδημα . Στη δεύτερη περίπτωση όμως διατρέχει τον κίνδυνο να αποκαλυφθεί η φοροδιαφυγή , οπότε θα πληρώσει όχι μόνο το φόρο που θα είχε πληρώσει στην πρώτη περίπτωση αλλά θα του επιβληθούν και πρόσθετες χρηματικές ποινές , με αποτέλεσμα το καθαρό εισόδημά του πιθανόν να είναι και μικρότερο απ' ότι αν είχε επιλέξει να ήταν ειλικρινής .

Οι παράγοντες που κάθε φορά επηρεάζουν και καθορίζουν τη συμπεριφορά του φορολογούμενου και τον ωθούν στη φοροδιαφυγή είναι:

- α. Το χαμηλό επίπεδο φορολογικής συνείδησης
- β. Η πιθανότητα αποκάλυψης της φοροδιαφυγής
- γ. Το ύψος και το είδος της ποινής που θα επιβληθεί
- δ. Η υψηλή φορολογία , τα κενά και ατέλειες των φορολογικών νόμων

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα αποτελεί ένδειξη πολιτικής , οικονομικής και κοινωνικής δύναμης και φαίνεται να έχει ενσω-

ματώθει στη συμπεριφορά μέρους των πολιτών . Παρ' ότι συλλαμ-
βάνονται χιλιάδες παραβάτες ελάχιστα από αυτούς έχουν υπο-
στεί την ποινή της φυλάκισης . Ετσι μέσα , σ' αυτό το κλίμα
της ανοχής και της αουδοσίας δεν μπορεί να δημιουργηθεί φορο-
λογική συνείδηση στους πολίτες και αυτοί δεν είναι δυνατόν να
είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις . Όσοι νόμοι
και ποινές και αν θεσπιστούν εφόσον τα δικαστήρια δεν τους
εφαρμόσουν παραδειγματικά , όχι μόνο δεν θα βελτιωθεί η κατά-
σταση αλλά αντίθετα θα μεγαλώσει η διαφθορά . Κι η φορολογική
συνείδηση δεν μπορεί να δημιουργηθεί όταν τα οφέλη από τις
κρατικές παροχές , που αναδιανέμουν το εθνικό εισόδημα , εί-
ναι μηδαμινά . Όταν η συνεισφορά των φορολογουμένων στο σύνολο
των φορολογικών εσόδων είναι άδικη και άνιση , είναι προ-
φανές ότι οι κατηγορίες εκείνες των φορολογουμένων που θίγο-
νται θα προσπαθήσουν να αποφύγουν όσο μπορούν περισσότερο τη
φορολογία προκειμένου να αυξήσουν το εισόδημά τους και κατ'
επέκταση να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο .

Η πιθανότητα αποκάλυψης της φοροδιαφυγής επηρεάζεται από
το ανθρώπινο δυναμικό και τους άλλους πόρους (π.χ. κτίρια ,
ηλεκτρονικοί υπολογιστές , κ.λ.π.) που θα διατεθούν για τη
διοίκηση του φορολογικού συστήματος . Επηρεάζεται όμως κι από
" ποιοτικές μεταβλητές " όπως η οργάνωση των φορολογικών αρ-
χών και η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού . Ειδικότερα οι
φορολογικοί ελεγκτές θα πρέπει να έχουν βαθειά γνώση του
αντικειμένου , ακεραίο χαρακτήρα , υψηλό ηθικό και μεγάλο εν-
διαφέρον για την εργασία τους . Οι φορολογικές αρχές αποτε-
λούν το σύνδεσμο ανάμεσα στη φορολογική βάση , το φορολογικό

σύστημα και τα φορολογικά έσοδα , γι' αυτό και η σημασία τους για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής είναι καθοριστική . Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που πραγματοποιείται συναλλαγή και χρηματισμός μεταξύ φορολογουμένων και εφοριακών υπαλλήλων .

Το γεγονός ότι στη χώρα μας λειτουργούν πάρα πολλές μικρές βιοτεχνικές ή εμπορικές επιχειρήσεις , υπάρχει μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων και επίσης πολύ μεγάλος αριθμός αγροτών , ο εντοπισμός των φορολογουμένων είναι πολύ πιο δύσκολος , ο δε φορολογικός έλεγχος δυσχερής , λόγω ανυπαρξίας οργανωμένων λογιστηρίων κ.λ.π. Αντίθετα η ύπαρξη μεγάλων μονάδων σημαίνει ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος των εργαζομένων θα είναι μισθωτοί , οπότε η φοροδιαφυγή περιορίζεται δραστικά .

Ο καθορισμός των κατάλληλων προστίμων και χρηματικών ποινών καθώς επίσης και των ποινικών , διοικητικών κυρώσεων βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο των φορολογικών αρχών . Το άριστο ύψος της ποινής σε σχέση με το αδίκημα που διαπράχθηκε μας οδηγεί στα εξής συμπεράσματα :

- Η ποινή πρέπει να είναι μια αύξουσα συνάρτηση του μεγέθους της φοροδιαφυγής .

- Για ένα προσθετικό φόρο εισοδήματος απαιτούνται υψηλότερες ποινές απ' ότι για έναν αναλογικό φόρο εισοδήματος .

- Σε περιόδους πληθωρισμού και σε περίπτωση που οι ποινές είναι εκφρασμένες σε σταθερά χρηματικά ποσά , θα πρέπει να προβλέπεται η αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή τους .

- Η καθυστερημένη πληρωμή των φόρων αλλά και των προστίμων θα πρέπει να είναι έντοκη .

Το όφελος από τη φοροδιαφυγή προσδιορίζεται από το ύψος

των συντελεστών και το ποσό του μη δηλωθέντος εισοδήματος .
Οι φορολογικές αρχές έχουν επίσης τον έλεγχο του ύψους των
συντελεστών . Όταν η φορολογικοί συντελεστές είναι υψηλοί οι
φορολογούμενοι αθρούνται στη φοροδιαφυγή . Οι χαμηλοί συντελε-
στές με ταυτόχρονη διεύρυνση της φορολογικής βάσης , αποτε-
λούν την καλύτερη πολιτική .

Β. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Πέρα από τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος τόσο η
δομή της οικονομίας όσο και της κοινωνίας επηρεάζει το ύψος
της φοροδιαφυγής και διαχεραίνει την πάταξή της . Με δεδομένα
τη διάρθρωση της ελληνικής αγοράς εργασίας με τα 2,5 εκατομ.
αγράτες και αυτοαπασχολούμενους και τον μικρομεσαίο χαρακτήρα
της ελληνικής οικονομίας με τις πεντακάσιες χιλιάδες (500000)
επιχειρήσεις που απασχολούν κάτω από είκοσι άτομα , αυτονόητο
είναι ότι κάθε μέτρο φορολογικής και γενικότερης οικονομικής
πολιτικής που στοχεύει στην καταστολή της φοροδιαφυγής και
τον έλεγχο των παραοικονομικών δραστηριοτήτων , θα προκαλέσει
πελώριο κοινωνικοοικονομικό κόστος και κατ' επέκταση μεγάλο
πολιτικό (κομματικό) κόστος . Η πάταξη της φοροδιαφυγής
πέραν μέσα από τον έλεγχο της παραοικονομίας , γι' αυτό τα
μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για την καταστολή της φοροδια-
φυγής θα πρέπει να είναι τεχνοκρατικά εμπεδωμένα και να καλύ-
πτουν όλες τις πτυχές των θεσμικών ιδιομορφιών της ελληνικής

πραγματικότητας . Με δεδομένη λοιπόν τη διάρθρωση και τη δομή της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας είναι φανερό ότι η μικρομεσαία επιχείρηση στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη φοροδιαφυγή . Η άμεση πάταξη της φοροδιαφυγής στα σύνολά της με παράλληλη αλλαγή του θεσμικού πλαισίου χωρίς να δοθεί η ευκαιρία προσαρμογής στους νέους θεσμούς είναι δυνατόν να δημιουργήσει τεράστιο πρόβλημα σε εκατοντάδες χιλιάδες μικρομεσαίες επιχειρήσεις και βιοτεχνίες . Η απότομη αλλαγή από ένα σύστημα αυθousίας σ' ένα σύστημα άμεσης και εντατικής προσπάθειας πάταξης της φοροδιαφυγής θα δημιουργήσει πολλά οικονομικά αλλά κυρίως κοινωνικά προβλήματα .

Είναι φανερό ότι μέχρι σήμερα λόγω πολιτικών κυρίως σκοπιμοτήτων δεν άλλαξε η δομή της οικονομίας , η σταδιακή επλαγή μετάβαση από μια οικονομία πολλών μικρών επιχειρήσεων σε μια οικονομία μεγάλων οικονομικών μονάδων . Αντιθέτως στη χώρα μας η πολιτική που ασκείται προάγει και επιβάλλει σε πάρα πολλές περιπτώσεις την διεξαγωγή της οικονομικής δραστηριότητας από μικρές οικονομικές μονάδες .

Η φοροδιαφυγή λοιπόν είναι ενταγμένη μέσα στην κοινωνία μας . Αποτελεί όντως ένα κοινωνικό φαινόμενο με πολλές προεκτάσεις . Μπορεί μάλιστα να διασπάσει την υπάρχουσα κοινωνική συνοχή . Ο λόγος είναι απλός . Με την ύπαρξη επωφελομένων και μη από την αγαποτελεσματικότητα ή ανοχή της κρατικής μηχανής να ελέγξει την φοροδιαφυγή και την παραοικονομία , δημιουργούνται ανισότητες μεταξύ των φορολογουμένων που τελικώς οδηγούν στη διάσπασή τους σε κοινωνικές ομάδες . Στις ομάδες αυτές δημιουργείται τελικά η αίσθηση ότι υπάρχουν στη χώρα

μας πολίτες περισσότερο ευνοούμενοι από κάποιους άλλους . Με δεδομένο ότι η φοροδιαφυγή δεν χαίρει γενικής κατακραυγής αλλά αντιθέτως πολλοί από τους " μη ευνοούμενους " θα ήθελαν να περάσουν στην άλλη πλευρά , έχουμε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλών μικρών επιχειρήσεων που όπως έχουμε αναφέρει δυσχεραίνει τη " σύλληψη " της φοροδιαφυγής . Κι είναι τόσο ενταγμένη η φοροδιαφυγή στην κοινωνία μας και η κοινωνική ανοχή προς αυτήν σε σημείο που και αυτοί που δεν είχαν σκοπό να φοροδιαφύγουν να επινοούν τρόπους και πράξεις που τελικά τους ωθούν σ' αυτή .

Το γεγονός ότι ο φορολογούμενος οδηγείται στη φοροδιαφυγή δεν βερνύει μόνο τον ίδιο . Τις περισσότερες φορές η "προφυγή " στη φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα συνεργασίας του ίδιου με τον εφοριακό υπάλληλο που περνά συχνά μέσω των οικονομικών υπευθύνων (οικονομικοί διευθυντές , στελέχη , σύμβουλοι , λογιστές) . Και μιλάμε βέβαια για τον αποδεδειγμένο χρηματισμό των εφοριακών υπαλλήλων . Τα συμφέροντα εδώ είναι κοινά . Ο επιτηδευματίας (ελεύθερος επαγγελματίας , εμπορική - βιομηχανική επιχείρηση κ.λ.π.) επωφελείται από την πλευρά του αφού μέσω αυτού του μηχανισμού " κλεισίματος " της υπόθεσής του , πληρώνει κάθε φορά λιγότερα από αυτά που θα κατέβαλε αν ακολουθούσε τις νόμιμες διαδικασίες . Από την άλλη οι " μεράζοντες " επωφελούνται για δύο λόγους . Πέραν του ότι χρηματίζονται , επιβεβαιώνεται η εμπιστοσύνη του επιτηδευματία προς το πρόσωπό τους , αφού έχουν τη δυνατότητα να διευθετούν τις υποθέσεις του ! Τέλος οι υπάλληλοι του ελέγχου χάρη του οικονομικού οφέλους που έχουν από τη συνεργασία στα

κυκλώματα αυτά παραμερίζουν το κοινωνικό τους λειτούργημα αγνοώντας τον κίνδυνο αποκάλυψής τους εφόσον οι συνέπειες που προβλέπονται δεν είναι αυστηρές .

Η δράση αυτού του κυκλώματος δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των κοινών συμφερόντων , αλλά κυρίως της ευρύτερης σχέσης μεταξύ πολίτη-φορολογούμενου και κράτους . Ο νόμος και οι αρχές πρέπει να δείχνει εμπιστοσύνη στο φορολογούμενο . Κατ' αρχήν ότι δείχνει πρέπει να είναι σεβαστό και πιστευτό . Αυτό δεν σημαίνει ότι οι έλληνες φορολογούμενοι είναι ειλικρινείς . Κάθε άλλο . Σημαίνει όμως ότι και εκείνοι οι φορολογούμενοι που θα επιθυμούσαν να είναι ειλικρινείς αναγκάζονται να γίνουν ανειλικρινείς , γιατί πείθονται ότι η ειλικρίνεια αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα κατά τον προσδιορισμό των φορολογικών τους υποχρεώσεων , εφόσον κατά τη νοστροπία των φορολογικών οργάνων , η ανειλικρίνειά τους θεωρείται δεδομένη .

Επίσης το κράτος θα πρέπει να σεβεται και να μην δαπανά άσκοπα τα χρήματα του φορολογούμενου . Ο φόρος δεν είναι τρόπος για να αλλάξουν χέρια τα χρήματα . Είναι το έσοδο του κράτους για να εκπληρώσει τη δύσκολη αποστολή του μέσα από την οικονομική και κοινωνική πολιτική της εκάστοτε Κυβέρνησης . Στη Σουηδία που αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα επιβολής υψηλής φορολογίας , οι πολίτες γνωρίζουν ότι ο φόρος γυρίζει πάλι σ' αυτούς ως " κοινωνικός μισθός " . Στη χώρα μας ο πολίτης αντιμετωπίζει το κράτος σαν έναν μηχανισμό ειαπρακτικού χαρακτήρα χωρίς τις ανάλογες κοινωνικές παροχές . Μια πτυχή του προβλήματος εντοπίζεται στη νοστροπία του έλληνα που θέλει τα πάντα από το κράτος - προστασία , ασφάλεια ,

ασφάλιση , περίθαλψη , απασχόληση - αλλά είναι διατεθειμένος να δώσει ελάχιστα σε αντάλλαγμα . Όμως και το κράτος δεν φρόντισε να ενισχύσει το κλίμα εμπιστοσύνης με τον πολίτη-φορολογούμενου . Αντιθέτως μάλιστα . Όταν ο φορολογούμενος καθυστερεί να εξοφλήσει τους φόρους του επιβαρύνεται με προσευξήσεις και πρόστιμα . Είναι αδιανόητο στους φορολογούμενους να περιμένουν να τους επιστραφούν οφειλόμενα ποσά από Φ.Π.Α. ή από επιπλέον καταβληθέντες φόρους . Τα ποσά επιστρέφονται ατόκως και ύστερα από πολλά χρόνια κατά την κρίση του αρμόδιου υπάλληλου . Μάλιστα με εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών καλούνται οι φορολογούμενοι να πληρώσουν περισσότερα φόρα από εκείνο που οφείλουν ή να τους γίνει κράτηση σε περίπτωση επιστροφής φόρου .

Η δίκαιη ανακατανομή του εισοδήματος , η ποιότητα των προσφερομένων δημοσίων αγαθών αλλά και ο όγκος προσφοράς τους είναι επίσης παράγοντες που επηρεάζουν τη σχέση αυτή .

Το κράτος μέσω του φορολογικού μηχανισμού , συντελεί στην αναδιανομή του Εθνικού Εισοδήματος . Μετά το αχρηματισμό του εισοδήματος επεμβαίνει για να αναστρέψει την διανομή , μεταφέροντας εισόδημα από τη μια κοινωνική ομάδα στην άλλη , αναδιανέμεντας δηλαδή το εισόδημα . Η αναδιανομή αυτή επιτυγχάνεται είτε μέσω της φορολογίας και μέσω των κοινωνικών παροχών . Στην αναδιανομή μέσω της φορολογίας λαμβάνεται υπόψη η φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου πολίτη , η οποία καθορίζεται από το ύψος του εισοδήματος , το ύψος της περιουσίας και τον όγκο των δαπανών που πραγματοποιεί , καθώς και από την πηγή απόκτησης του εισοδήματος . Η συμμετοχή του φο-

ρολογούμενου στο σύνολο των φορολογικών εσόδων που αποκομίζει το κράτος θα πρέπει να είναι τέτοια που σε καμία περίπτωση να μην θίγεται η φορολογητέα ύλη , να μην αποθερώνεται η εργασία του και τελικά να επιτρέπει στον φορολογούμενο μια σύγχρονη ζωή χωρίς να θίγονται τα όρια συντήρησής του . Το κράτος επεμβαίνει στην αναδιανομή του εισοδήματος μέσω των κοινωνικών παροχών , με τις δαπάνες που πραγματοποιεί σε διάφορους τομείς όπως παιδεία , υγεία , πολιτισμός , κ.α. Οι κοινωνικές παροχές του κράτους αναφέρονται στο σύνολο των πολιτών , άσχετα αν είναι φορολογούμενοι ή όχι . Ενώ λοιπόν τις κοινωνικές παροχές τις απολαμβάνουν όλοι εξίσου δεν συνεισφέρουν όλοι στα έσοδα του κράτους , ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα . Η υψηλή έμμεση φορολογία , ως μέρος των συνολικών φορολογικών εσόδων , εντείνει την αδικία αυτή , σε βάρος των χαμηλά εισοδηματικών τάξεων αφού κι αυτοί πληρώνουν τα ίδια μ' αυτούς που έχουν υψηλά εισοδήματα . Επίσης λόγω της μη εύρυθμης λειτουργίας του Φ.Π.Α. , οι φόροι που πληρώνει ο καταναλωτής δεν καταλήγουν στα ταμεία του κράτους , με αποτέλεσμα να θίγεται και πάλι ο " χαμηλόμισθος " καταναλωτής-φορολογούμενος και να πλουτίζει εις βάρος του ο έμπορος-βιομήχανος .

Το πρόβλημα λοιπόν εντοπίζεται στο συστηματικό έμμεσων-έμμεσων φόρων . Το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των έμμεσων φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων δεν βοηθά στην ανακατανομή του εισοδήματος , αλλά αντιθέτως εντείνει και φανερώγει το μέγεθος της κοινωνικής αδικίας . Η αύξηση των έμμεσων φόρων , με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και σε άμεση σχέση με την φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων σε συνδυασμό με την

όσο το δυνατό καλύτερη λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού θα άμβλυνε τις κοινωνικές ανισότητες και θα δημιουργούσε κλίμα εμπιστοσύνης και ηθικής μεταξύ πολίτη-φορολογούμενου και κράτους .

Το κλίμα αυτό το υποβοηθά και η συμμετοχή του πολίτη στη λήψη αποφάσεων μέσω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης . Η άμεση συμμετοχή του πολίτη-φορολογούμενου στα κοινά αυξάνει την από μέρους του αποδοχή της εκάστοτε οικονομικής πολιτικής και την τήρηση των φορολογικών νόμων . Κάτι τέτοιο , στην πράξη , είναι δυνατό με την σημαντική επέκταση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπου ο φορολογούμενος είναι εφικτό να έχει άμεση γνώση των προβλημάτων και συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων για την επίλυσή τους . Με την επέκτασή του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να επιτευχθούν καλύτερης ποιότητας και περισσότερα δημόσια αγαθά . Ο μεσολαβητικός ρόλος της , θα αποτελέσει τελικά τον συνδετικό κρίκο στη σχέση πολίτη και κράτους . Η Τοπική Αυτοδιοίκηση όντας πιο κοντά στον πολίτη έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί την εξέλιξη της κοινωνίας, να εντοπίζει τις ανάγκες της και να τις ικανοποιεί προσφέροντας καλύτερες κοινωνικές παροχές .

Όταν οι κοινωνικές παροχές δεν είναι ποιοτικά αναβαθμισμένες και δεν προσφέρονται , στους πολίτες , στον απαιτούμενο όγκο , αυτοί οδηγούνται στη φοροδιαφυγή . Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από την πλευρά του κράτους έχει ως ένα βαθμό σκοπό , να διαφυλάξει το εισόδημα του φορολογούμενου-πολίτη . Στο βαθμό που οι κοινωνικές παροχές δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες του , αυτός καταφεύγει σε αντίστοιχες ιδιωτικής μορ-

φής υπηρεσίες (ιδιωτικά σχολεία , ιδιωτική ασφάλιση κ.ά.) με συνέπεια να επιβαρύνεται το εισόδημά του . Για να αποφύγει την επιβάρυνση αυτή και δεδομένου ότι το κράτος δεν ικανοποιεί τις ανάγκες του , επιδιώκει τη μη συμμετοχή του στα φορολογικά έσοδα πράγμα που τελικά λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στη δημιουργία φορολογικής ηθικής .

Εξάλλου η εμπειρία των τελευταίων χρόνων δείχνει ότι οι νόμοι και οι εγκύκλιοι ατονούν μπροστά στη συνολική υποχώρηση του φοροσυλλεκτικού μηχανισμού . Η αναποτελεσματικότητα της φοροεισπρακτικής μηχανής αναμφίβολα βαίνει αυξανόμενη . Οι εκάστοτε κυβερνήσεις δείχνουν απροθυμία να εφαρμόζουν τους νόμους που οι ίδιες εξήγγειλαν και ψήφισαν . Η μηχανή των εφοριών αποδεικνύεται ότι έχει ολοένα και μικρότερη αποτελεσματικότητα στην παρακολούθηση της φοροδιαφυγής λόγω των πολλών τρεχουσών υποχρεώσεων . Το μεγάλο " σγκάθι " των Δ.Ο.Υ. εντοπίζεται στις τεράστιες οργανωτικές αδυναμίες , στην έλλειψη πλήρους μηχανογράφησης , στο μη άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό και στους αλληπαλλήλους και αλληλοσυγκρουόμενους νόμους που δημιουργούν σύγχυση στο προσωπικό των Δ.Ο.Υ.

Στο θέμα της μηχανογράφησης των υπηρεσιών των Δ.Ο.Υ. τα έργα έχουν αρχίσει με πολύ μεγάλη καθυστέρηση , αλλά παράλα αυτά ο τρόπος και οι διαδικασίες που γίνονται δίνουν υποσχέσεις για αποτελεσματικότητα στο άμεσο ορατό μέλλον . Τα τριτοκλά δίκτυα λ.χ. που εγκαθίστανται σε 133 εφορίες , μπορούν να αποτελέσουν μια αρχή εάν δεν χαθούν μέσα στο χάος των υπηρεσιών του υπουργείου . Εδώ να σημειώσουμε ότι μέχρι τώρα , το Κέντρο Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών (ΚΕ.Π.Υ.Ο.) ,

παίζει πρωτεύοντα ρόλο στις προσπάθειες που καταβάλλονται για την πάταξη της φοροδιαφυγής . Σε καθημερινή σχεδόν βάση γίνονται μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών , διασταυρώσεις στοιχείων που αφορούν το σύνολο σχεδόν της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα (εισαγωγές - εξαγωγές , μεταβίβαση ακινήτων , κλπ) . Το έργο εγκατάστασης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στις Δ.Ο.Υ. θα περιλαμβάνει σε αρχική φάση τις εξής εφαρμογές : βεβαίωση και είσπραξη σφειλών , εκκαθάριση φόρου εισοδήματος από τη Δ.Ο.Υ. , φόροι μεταβίβασης και φόροι υπερτιμήματος , δημιουργία βάσης μητρώου των υποκειμένων σε Φ.Π.Α. . Όλα τα παραπάνω θα γίνονται μέσα στην ίδια Δ.Ο.Υ. δηλαδή δεν θα υπάρχει αυτόματη διασύνδεση ανάμεσα στους κομπιούτερ διαφορετικών εφοριών . Παρ' όλα αυτά θα μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες μεταξύ τους οι υπηρεσίες πιο εύκολα από πριν . Το έργο αυτό μπορεί να αναδειχθεί σε μία από της διαστάσεις του ολοκληρωμένου συστήματος πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών , που είναι ο μοναδικός τρόπος για να κάνει διασταυρώσεις και να βρίσκει με σχετικά εύκολο τρόπο τους φοροφυγάδες . Το συνολικό κόστος της επένδυσης υπολογίζεται ότι θα κυμαίνεται περίπου στα 10 δις Δρχ. και η πλήρης ολοκλήρωσή του αναμένεται να αποδώσει αποτελέσματα κατά της φοροδιαφυγής σε ένα με δύο χρόνια . Παράλληλα γίνονται προγράμματα εκπαίδευσης και εκμάθησης για τη χρήση των υπολογιστών .

Στα πλαίσια της κατάργησης των φορολογικών συνόρων από 1/1/1993 και σε συνεργασία με την Ε.Ο.Κ. θα λειτουργήσει ένα δίκτυο πληροφορικής και τηλεματικής ανταλλαγής δεδομένων - στοιχείων (V.I.E.S.) μέσω του οποίου θα εξασφαλίζεται η

αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων των " δώδεκα " . Το πρόγραμμα αφορά τον έλεγχο του Φ.Π.Α. στο ενδοκοινωνικό εμπόριο . Ο έλεγχος αυτός είναι απαραίτητος για τη διατήρηση των εσόδων και τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης όλων των επιχειρήσεων . Μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών θα είναι δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριακών δεδομένων του Φ.Π.Α. .

Η πλήρης μηχανοργάνωση των Οικονομικών Υπηρεσιών θα μειώσει σημαντικά τον όγκο των γραφειοκρατικών εργασιών και σταδιακά θα συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής .

Εκτός όμως από τις κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις , η φοροδιαφυγή έχει και οικονομικές συνέπειες . Οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι πολλές και σημαντικές , επηρεάζουν δε τόσο τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη όσο και τις μικροοικονομικές μεταβλητές .

Από μακροοικονομικής σκοπιάς μας ενδιαφέρει το: α) που οι φορολογούμενοι δαπανούν το αποκρυβέν εισόδημά τους και β) που θα διέθετε το Δημόσιο τυχόν πρόσθετα έσοδα προερχόμενα από τη μείωση της φοροδιαφυγής .

Όσον αφορά το που οι φορολογούμενοι διαθέτουν το αποκρυβέν εισόδημα , υπάρχουν δύο τρόποι . Το φοροδιαφεύγον εισόδημα είτε μπορούν να το επενδύουν σε ακίνητα , τραπεζικές καταθέσεις , χρεώγραφα , κ.α. , είτε μπορούν να το διαθέτουν όπως και το δηλωθέν , δηλαδή μεγάλο τμήμα αυτού να πηγαίνει προς κατανάλωση .

Από την άλλη το Δημόσιο θα διέθετε τα επιπλέον πρόσθετα έσοδα από την μείωση της φοροδιαφυγής ή για αύξηση των Δημοσίων Δαπανών ή για μείωση του Δημοσίου Ελλείματος .

Από τα παραπάνω γίνεται δεκτό ότι η φοροδιαφυγή προκαλεί

- i) αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων
- ii) αύξηση της συνολικής κατανάλωσης
- iii) αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων
- iv) πιέσεις στο ισοζύγιο πληρωμών

Ο ελληνικός κρατικός προϋπολογισμός χαρακτηρίζεται από την συνεχώς αυξανόμενη ενόγκωση των κρατικών δαπανών χωρίς μεγάλες διακυμάνσεις στα έσοδα . Ο κρατικός προϋπολογισμός τα τελευταία χρόνια (Οικονομικός Ταχυδρόμος 25/4/91) είναι συνεχώς ελλειμματικός . Δηλαδή το 1970 τα συνολικά έσοδα ανέρχονταν σε 27,6% του Α.Ε.Π. , το 1980 σε ποσοστό 30,4% και το 1989 σε ποσοστό 31,7% . Δυσανάλογη ήταν η αύξηση των Δημοσίων Δαπανών , οι οποίες το 1970 αποτελούσαν το 29,8% του Α.Ε.Π. , το 1980 έφτασαν το 36,1% και το 1989 ξεπέρασαν το 50% του Α.Ε.Π. . Για την κάλυψη των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού οι εκάστοτε κυβερνήσεις προσέφευγαν είτε στον εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό , είτε στην έκδοση χαρτονομίσματος . Η φοροδιαφυγή και η παρασικονομία χρηματοδοτούν σημαντικό ποσοστό του έντονα αυξανόμενου κρατικού ελλείματος και δημοσίου χρέους . Εάν αναλογιστούμε ότι η παρασικονομία και η φοροδιαφυγή αντιστοιχεί γύρω στα 50% του Α.Ε.Π. , τότε είναι φανερό πόσο θα βοηθούσε η σύλληψή τους , στην ανάπτυξη της οικονομίας μας .

Το εισόδημα που φοροδιαφεύγει και αυτό που κινείται στη παρασικονομία δημιουργεί αυξημένη ζήτηση καταναλωτικών αγαθών εγχωρίων και εισαγομένων , και συντηρεί μόνιμες πληθωριστικές πιέσεις . Τη στιγμή μάλιστα που η φοροδιαφυγή και η παρασικο-

νομία παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις , ανάλογες αυξητικές τάσεις θα δημιουργούνται και στην κατανάλωση , με αποτέλεσμα να μην ασκείται σωστή οικονομική πολιτική και να λαμβάνονται μέτρα , για τη μείωση του πληθωρισμού , όπως αύξηση των τιμών των αγαθών , " πάγωμα " μισθών , περιορισμός των δημοσίων δαπανών κ.ά. , τα οποία μισαίω είναι να μην αποδίδουν . Στο βαθμό μάλιστα που μεγάλο τμήμα της τελικής κατανάλωσης στρέφεται προς εισαγόμενα προϊόντα έχουμε επιπτώσεις και στο ισοζύγιο πληρωμών . Εάν τυχόν αύξηση των φορολογικών εσόδων χρησιμοποιηθεί για μείωση του ελλείματος , τότε ο ουσιαστικός περιορισμός της φοροδιαφυγής στη χώρα μας θα μείωνε τις δαμεικές ανάγκες του δημοσίου , θα δημιουργούσε πρωτογενές πλεόνασμα και θα οδηγούσε μεσοπρόθεσμα σε σταθεροποίηση του λόγου δημοσίου χρέους προς Α.Ε.Π. Η μείωση της κατανάλωσης , του πληθωρισμού και των επιτοκίων ενδεχομένως να οδηγούσε σε αύξηση των επενδύσεων . Η εκτεταμένη φοροδιαφυγή αποδυναμώνει τα διάφορα φορολογικά κίνητρα και δεν επιτυγχάνεται η επιθυμώμενη συμπεριφορά . Αποδυναμώνει επίσης τα κίνητρα για την καλύτερη οργάνωση και διοίκηση των επιχειρήσεων με σκοπό την αύξηση των κερδών και την πραγματοποίηση επενδύσεων , αφού τα "κέρδη" από τη φοροδιαφυγή είναι πολλαπλάσια .

Η ύπαρξη εκτεταμένης φοροδιαφυγής και παραοικονομίας αλλοιώνει σημαντικά τα στατιστικά στοιχεία . Δεν είναι υπερβολή να υποστηριχθεί ότι οι περισσότεροι μακροοικονομικοί δείκτες που εμφανίζονται από τις κρατικές υπηρεσίες , είναι σε μεγάλο βαθμό εξωπραγματικοί . Αν ληφθεί υπόψη ότι οι πιο βασικοί μακροοικονομικοί δείκτες προσδιορίζονται με βάση το επίσημο ΑΕΠ

γίνεται ολοφάνερο ότι οι δείκτες είναι σε μεγάλο βαθμό υποεκτιμημένοι . Έτσι , το κατά κεφαλήν εισόδημά μας εκτιμάται ότι είναι αποφασιστικά μεγαλύτερο από το εμφανιζόμενο από ελληνικές και ξένες στατιστικές . Επίσης το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του προϋπολογισμού σαν ποσοστά του ΑΕΠ είναι ανάλογα υπερεκτιμημένα . Το γεγονός αυτό οδηγεί τελικά στη λήψη εσφαλμένων μέτρων οικονομικής πολιτικής . Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρήση υψηλών φορολογικών συντελεστών για την εξασφάλιση των απαραίτητων φορολογικών εσόδων . Επίσης οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη προσφορά εργασίας , στο σχηματισμό κεφαλαίων , στην ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων και αυξάνουν σημαντικά το "πρόσθετο φορολογικό βάρος" σε όλη την οικονομία . Η χρήση υψηλών φορολογικών συντελεστών αποβαίνει εις βάρος των ειδικρινών φορολογουμένων , που δεν είναι άλλοι από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους οι οποίοι εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να αποκρίψουν το εισόδημά τους , και δεν θίγει τις υψηλές εισοδηματικές τάξεις που ούτως ή άλλως φοροδιαφεύγουν . Σε συνδυασμό μάλιστα με τις πληθωριστικές τάσεις και την προσπάθεια μείωσης της κατανάλωσης (με παράλληλη αύξηση των τιμών αγαθών και υπηρεσιών) , η αγοραστική δύναμη του χαμηλόμισθου επιδιώνεται ακόμη περισσότερο . Έτσι μοιραία οδηγούμαστε στην εξαθλίωση των πολλών . Στην άνευ προηγουμένου διόγκωση της ανεργίας , στη μείωση του βιομηχανικού δυναμικού και στη γενικότερη αρνητική εξέλιξη του εθνικού πλούτου . Η υποεκτίμηση της φοροδιαφυγής και της σημασίας των παραοικονομικών εργασιών , οδηγεί τις κυβερνήσεις στο "χτύπημα" βασικά των ευρέων

λαϊκών στρωμάτων :

Στο βαθμό που σημαντικοί πόροι (εργασία και κεφάλαιο) αφιερώνονται στην πραγματοποίηση της φοροδιαφυγής , αλλά και στην δίωξή της , η ύπαρξη εκτεταμένης φοροδιαφυγής οδηγεί σε μη άριστη κατανομή των παραγωγικών πόρων . Επίσης στο βαθμό που οι δυνατότητες φοροδιαφυγής δεν είναι εξίσου κατανομημένες στην οικονομία , είναι δυνατόν να μεταφερθούν πόροι από δραστηριότητες με περιορισμένες δυνατότητες φοροδιαφυγής σε δραστηριότητες με μεγάλες δυνατότητες φοροδιαφυγής . Το χτύπημα της φοροδιαφυγής είναι ίσως το κλειδί για την ομαλοποίηση της οικονομίας και στη συνέχεια την δημιουργία συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης .

Η ασκούμενη οικονομική πολιτική όχι μόνο δεν επιδιώκει τον περιορισμό της φοροδιαφυγής , αλλά θεληματικά ή άβελά την ενισχύει σε τέτοιο βαθμό , που σήμερα βρίσκεται αιχμάλωτη σχετικών παρενεργειών .

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η φοροδιαφυγή είναι ένα δυναμικό , πολύπλοκο και πολύ σύνθετο φαινόμενο , η αντιμετώπιση του οποίου είναι δύσκολη , αλλά όχι και αδύνατη . Από τη φύση του , το φαινόμενο της φοροδιαφυγής δεν είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί με ένα ή με μεμονωμένα μέτρα , όπως π.χ. την ποινικοποίηση του αδικήματος , την προσωποκράτηση κ.ά. Απαιτείται η λήψη μιας σειράς μέτρων και μια συνδυασμένη προσπάθεια από πολλούς φορείς και προς πολλές κατευθύνσεις . Απαιτούνται διοικητικά μέτρα , νομοθετικές ρυθμίσεις , αναδιάρθρωση των φορολογικών υπηρεσιών , τροποποιήσεις στο φορολογικό σύστημα κλπ. Κυρίως όμως απαιτείται συνδυασμένη μακροχρόνια προσπάθεια , επιμονή , συνέπεια και συνέχεια .

Η αναγγελόμενη φιλοδοξία των εκάστοτε κυβερνήσεων ήταν η πάταξη της φοροδιαφυγής . Οι εύκολες λύσεις πάντα οι ίδιες . Δρακόντιες κυρώσεις για τους παραβάτες , εξοντωτικά πρόστιμα , αυξημένες εξουσίες των ελεγκτικών οργάνων , ποινικοποίηση , μη εξαγοράσιμη ποινή κλπ. Ποιό όμως από τα μέτρα αυτά εφαρμόθηκε στην πράξη και αν εφαρμόστηκε τι απέδωσε; Κοινή διαπίστωση είναι ότι τα μέτρα που πάρθηκαν κατά καιρούς δεν ανταποκρίθηκαν στις φιλοδοξίες εξαγγελίες των οραματιστών τους . Παρά τα μέτρα η φοροδιαφυγή αυξάνει . Το σημαντικό αυτή τη στιγμή είναι ο άμεσος περιορισμός της και όχι η πάταξη της , που είναι εφικτή μόνο μεσομακροπρόθεσμα , δεδομένου μάλιστα ότι στη χώρα μας το φαινόμενο παρουσιάζει εκρηκτικές διαστάσεις .

Η λήψη νέων μέτρων κάθε φορά δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες αλλά όταν αυτά τα μέτρα δεν συνοδεύονται από μία αύξηση της πιθανότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής δεν έχουν κανένα θετικό αποτέλεσμα . Η πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής εξαρτάται τόσο από τις οργανωτικές αδυναμίες των φορολογικών αρχών όσο και από τον εκτεταμένο χρηματισμό των αρμοδίων υπαλλήλων τους , όπως επανειλημμένα έχει διαπιστωθεί . Επίσης εξαρτάται και από τη δομή της ελληνικής οικονομίας με τις πολλές μικρές επιχειρήσεις και τους εκατοντάδες χιλιάδες αυτοαπασχολούμενους .

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν , πρέπει να έχουν ως στόχο υψηλής προτεραιότητας την αύξηση της πιθανότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής , χωρίς να υποτιμάμε τη σημασία καθορισμού νέων , ελαφρά μειωμένων συντελεστών και αυξημένων χρηματικών ποινών . Η πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής επηρεάζεται και από τη δομή του φορολογικού συστήματος . Κανείς όμως δεν ασχολήθηκε να αλλάξει το σύστημα . Τη νομοθεσία και τη φιλοσοφία της , τη φορολογική αδικία , τις φορολογικές υπηρεσίες και την εικόνα του κράτους . Θα πρέπει λοιπόν το φορολογικό μας σύστημα να προικιστεί με ορισμένες βασικές αρχές .

- Στη δομή του είναι απλό και διατυπωμένο με σαφήναι . Το σημερινό σύστημα είναι πολύπλοκο , μπερδεμένο . Γεμάτο εξαιρέσεις και εξαιρέσεις των εξαιρέσεων , καλυμπό στις υποπεριπτώσεις και στη λεπτομέρεια . Η διαφοροποίηση βέβαια είναι απαραίτητη για να υπηρετήσει ένα πολύπλοκο και πολύμορφο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα . Ο βαθμός όμως της διαφοροποίη-

ος πρέπει να περιοριστεί στο ελάχιστο . Η κοινωνικοοικονομική ωφέλεια που προσφέρει η απλότητα , δεν πρέπει να θυσιάζεται στο βωμό άλλων σκοπιμοτήτων ή και ωφελειών , ακόμα , μικρότερης όμως σημασίας . Θα πρέπει να σταθμίσουμε την ωφέλεια ή την κοινωνική ή οικονομική χρησιμότητα από την κάθε υποδιάκριση . Όταν θα έχουμε αποκτήσει φορολογικό σύστημα που θα λειτουργεί και θα εφαρμόζεται τότε μπορούμε να φτάσουμε στην πολυτέλεια ενός συστήματος με πολύπλοκες αποχρώσεις . Προς το παρόν η προτεραιότητα είναι να αποκτήσουμε σύστημα κατανοητό, τόσο στους φορολογούμενους όσο και στα φορολογικά όργανα .

Το φορολογικό δίκαιο πρέπει να το χαρακτηρίζει σαφήνεια κάτι που απουσιάζει από τη σημερινή νομοθεσία , με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφισβητήσεις . Οι σαφείς δίνουν την δυνατότητα αυθαιρεσιών καλόπιστων ή κακόπιστων και αποτελούν πρόσφορο έδαφος για συναλλαγές . Όσο σαφέστερος είναι ο νόμος τόσο πιο ξεκάθαρες είναι οι υποχρεώσεις των φορολογουμένων και λιγότερη η διακριτική ευχέρεια των φορολογικών αρχών και η δυνατότητά της να ακολουθήσουν ευνοϊκότερη ή δυσμενέστερη ερμηνεία για τον φορολογούμενο . Ο φορολογούμενος πρέπει να ξέρει εκ των προτέρων τι φόρο πρέπει να πληρώσει και να μην εξαρτάται ο προσδιορισμός του από την υποκειμενική κρίση των φορολογικών αρχών .

- Το φορολογικό σύστημα να είναι σταθερό . Είναι αλήθεια ότι το φορολογικό σύστημα πρέπει να αναπτύσσεται και να αλλάζει , να παρακολουθεί τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις όχι μόνο στον ελληνικό αλλά και στον διεθνή χώρο για να μην γίνει απαρχαιωμένο . Αλλά όμως δεν πρέπει να αλλάζει τόσο συχνά ,

όσο στη χώρα μας . Είναι σταθερή πια πρακτική σχεδόν κάθε χρόνο να έχουμε ένα νέο φορολογικό νόμο . Και εκτός αυτού έχουμε ενδιάμεσα πλήθώρα νόμων με βασικές ρυθμίσεις φορολογικές εισοδήματος . Το γεγονός αυτό οφείλεται στην έλλειψη προγραμματισμού . Οι νόμοι που ψηφίζονται προσπαθούν να καλύψουν τις προχειρότητες των προηγούμενων , χωρίς όμως να έχουν μελετηθεί σωστά και εκ των πραγμάτων δημιουργείται η ανάγκη νέων ρυθμίσεων . Είναι φανερό ότι οι αδικαιολόγητα επανειλημμένες τροποποιήσεις των φορολογικών διατάξεων αποτελούν ουσιαστικά "διαρρυθμίσεις των διαρρυθμίσεων", που καθίστανται αναγκαίες , επειδή οι προηγούμενες "διαρρυθμίσεις" δεν είχαν "μελετηθεί όσο έπρεπε καλά" .

Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι ότι κανείς, ούτε οι ειδικοί ή οι φορολογικές αρχές , είναι δυνατόν να ξέρουν και δεν ξέρουν τι ισχύει . Η δε νομολογία των δικαστηρίων είναι άχρηστη αφού πολύ συχνά αναφέρεται σε διάταξη που έπαψε να ισχύει . Να σημειωθεί ότι συνήθως αυτές οι αλλαγές υπαγορεύονται από την πρακτική του Υπουργείου Οικονομικών , το οποίο όταν δεν το ικανοποιεί η ερμηνεία που δίνουν τα δικαστήρια σε κάποιο φορολογικό νόμο , τον αλλάζει στα μέτρα του , ώστε να εκφράζει τις απόψεις του!

- Σωστός προσανατολισμός . Σήμερα το φορολογικό σύστημα είναι τυπολατρικό . Δεν ενδιαφέρεται για την ουσία , δηλαδή τη σύλληψη της φορολογητέας ύλης με τρόπο αποτελεσματικό . Ενδιαφέρεται για τον τύπο και δεν έχει σχέση με την ουσία των πραγμάτων . Ο εισπρακτικός μηχανισμός δεν είναι προσανατολισμένος στην αποδοτική και έγκαιρη εισπράξη των δημοσίων εσόδων

Ενώ , λοιπόν , διαφεύγουν δισεκατομμύρια φόρων , η δραστηριότητα του φορολογικού μηχανισμού καταλήγει να εξαντλείται στην εισπράξη φόρων από παρατυπίες ή λάθη "μικρών" φορολογουμένων. Ο χρόνος των ελεγκτικών οργάνων χάνεται για αμφισβητήσεις των ποσών που έχει ήδη δηλώσει ο φορολογούμενος και προκύπτουν από τα βιβλία του και όχι για να πιαστεί η φορολογητέα ύλη που δεν φαίνεται πουθενά , η περίφημη παρασιτικονομία , που οι διαστάσεις της είναι τρομακτικές . Προέχει να πιάσουμε αυτό που δεν εμφανίζονται πουθενά .

- Να είναι δίκαιο , ρεαλιστικό και αναπτυξιακό . Το φορολογικό σύστημα όπως διαμορφώθηκε και λειτουργεί στη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες , είναι κοινωνικά άδικο , αναπτυξιακό και οικονομικά αναποτελεσματικό . Η υπερφορολόγηση μισθωτών και συνταξιούχων , η μεγάλη αναλογία έμμεσων φόρων , η μικρή αναλογικά φορολογική επιβάρυνση των κερδών και η εκτεταμένη φοροδιαφυγή είναι μερικά στοιχεία που διατηρήθηκαν και χαρακτηρίζουν το φορολογικό μας σύστημα ακόμη και σήμερα . Είναι ανάγκη να αρχίσει η διαδικασία μεταρρύθμισης του φορολογικού συστήματος με κεντρικό στόχο την αύξηση των κρατικών εσόδων σε συνδυασμό με τη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών με βάση τη φοροδοτική ικανότητα του καθενός . Στα πλαίσια αυτής της μεταρρύθμισης χρειάζονται μέτρα , νέο θεσμικό πλαίσιο και αναδιάρθρωση των πηγών άντλησης των φόρων . Αυτό απαιτεί την αλλαγή της σχέσης έμμεσων - έμμεσων φόρων με την μείωση των έμμεσων και την διεύρυνση της φορολογικής βάσης . Με το νέο φορολογικό νόμο δίνονται κάποια κίνητρα αναπτυξης με τη μείωση του ανώτατου συντελεστή φορολογίας εισο-

θήματος . Η κίνηση αυτή όμως θα πρέπει να συνδυαστεί με ανάλογη δραστηριοποίηση των μηχανισμών ελέγχου .

Είναι φανερό ότι έχει κατανοηθεί πλέον πως η πάταξη της φοροδιαφυγής απαιτεί ενεργοποίηση όλων των μηχανισμών που διαθέτει το κράτος αλλιώς κάθε προσπάθεια θα πέφτει στο κενό , σε μια περίοδο μάλιστα , που οι φορολογικοί συντελεστές έχουν μειωθεί σημαντικά και η πολιτεία αναλαμβάνει τεράστιο κόστος. Έτσι σε πρώτη κατεύθυνση είναι αναγκαία:

- i) Η βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας των Δ.Ο.Υ. και της ΥΠ.Ε.Ο.Α. .
- ii) Η επιλογή προσωπικού με αυστηρά κριτήρια και ειδική συνεχή εκπαίδευση .
- iii) Μηχανογραφική επεξεργασία και διασταύρωση στοιχείων καθώς και ταχεία εκκαθάριση εκρεμοτήτων .
- iv) Επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε όσους αποδεδειγμένα φοροδιαφεύγουν .
- v) Κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου έναντι των φορολογικών αρχών .
- vi) Υποχρεωτική χρήση επιταγών από τις επιχειρήσεις .

Παρά την υπερτροφική Δημόσια Διοίκηση , που βαρύνει τον προϋπολογισμό του κράτους , το προσωπικό των Δ.Ο.Υ. ασχολείται με την ασυνόρευση της εφαρμογής των τυπολατρικών διατάξεων του Κ.Β.Σ. και την ταξινόμηση των γραφειοκρατικών αποτελεσμάτων , χωρίς να επαρκεί . Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι το φορολογικό μας σύστημα , είναι επικίνδυνα γραφειοκρατικό , αντιαναπτυξιακό και αντιπαραγωγικό για την ελληνική οικονομία . Η ευθύνη του προβλήματος , βαρύνει τη Δημόσια Διοίκηση

και περισσότερο την εκάστοτε πολιτική ηγεσία . Η πρώτη πρέπει να γνωρίζει περισσότερο στον ιδιαίτερο τομέα της , όταν λειτουργεί υπεύθυνα και να προφυλάσσει τη δεύτερη , από πρόχειρες λύσεις , παρεμβάσεις και ανεύθυνους αυτοσχεδιασμούς . Δεν είναι δίκαιο , όταν εν ονόματι της δίωξης της φοροδιαφυγής χρησιμοποιούνται τυπολατρικά μέσα και φανταστικές κρίσεις για δημιουργία προβλημάτων , ιδιαίτερα στους μικρούς επιχειρηματίες , οι οποίοι θα έπρεπε να κρίνονται με τους μοναδικούς συντελεστές καθαρού κέρδους και έτσι να απελευθερώνονται οι Δ.Ο.Υ για τον έλεγχο των μεγάλων επιχειρήσεων . Συγκεκριμένα για την καλύτερη λειτουργία των Δ.Ο.Υ. προτείνουμε :

- Την απομάκρυνση από τις Δ.Ο.Υ. των μη φορολογικών αντικειμένων (π.χ. μεταβιβάσεις αυτοκινήτων , Φ.Α.Π. κλπ.)
- Προσανατολισμός των ελεγκτικών οργάνων των Δ.Ο.Υ. σε τομείς της φορολογίας όπου υπάρχει σαφώς μεγαλύτερη φοροδιαφυγή και είναι δυνατόν να αποκομισθούν μεγαλύτερα έσοδα (όπως Φ.Π.Α.)
- Εφαρμογή υποχρεωτικού και συνοπτικού φορολογικού ελέγχου των μεγάλων επιχειρήσεων και συνοπτικός έλεγχος των μικρότερων .
- Επαναδραστικοποίηση προληπτικών ελέγχων .
- Έλεγχος στη διακίνηση αγαθών καθώς επίσης και στις υπέρ και υπεριμολογήσεις .

Ο φόρος Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ) να περάσει στην τοπική Αυτιδιοίκηση με παράλληλη δημιουργία ορισμένων προϋποθέσεων , που θα εξασφαλίζουν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) σταθερά και υψηλά έσοδα , για την χρηματοδότηση των

ανάγκαιων έργων με δίκαιη ταυτόχρονα κατανομή των φορολογικών βαρών , ανάλογα με το μέγεθος και την αξία του ακινήτου. Επίσης να επιταχυνθεί η διαδικασία σύνταξης εθνικού κτηματολογίου απαραίτητου , για την καταγραφή της ακίνητης περιουσίας και της σύλληψης της προσόδου των ακινήτων . Ηδη η καθιέρωση αντικειμενικών κριτηρίων προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων βοήθησε σημαντικά τη σύλληψη φορολογητέας ύλης που διέφευγε . Ο καθορισμός των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα .

Όσο αφορά την εισπραξη των τελών κυκλοφορίας καθώς και των άλλων σχετικών διαδικασιών , που αυτή τη στιγμή γίνονται στις Δ.Ο.Υ. , προτείνουμε την μεταφορά των εργασιών αυτών στις Τράπεζες ή στα ΕΛΤΑ με ταυτόχρονη χορήγηση του ειδικού σήματος εξόφλησης τελών . Αυτό θα σημαίνει για τις Δ.Ο.Υ. εξασφάλιση προσωπικού για άλλες απαισιότερες εργασίες και μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών .

Προσανατολισμός των ελέγχων της εφορίας από το φόρο εισοδήματος στο φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) , όπου βρίσκονται και τα περισσότερα έσοδα . Ειδικά μάλιστα για τους μισθωτούς να θεωρούνται οι περισσότεροι , ειδικρίζει εκ προοιμίου, αφού είναι κοινά αποδεκτό ότι δύσκολα φοροδιαφεύγουν. Είναι διαπιστωμένο ότι ο κύκλος του Φ.Π.Α. δεν λειτουργεί σωστά . Ενώ εισπράττεται από τους επιχειρηματίες , δεν αποδίδεται .

Συνεχής και τακτικός έλεγχος των μεγάλων επιχειρήσεων (κυρίως ΑΕ) . Ο έλεγχος αυτός πρέπει να αφορά την ορθή απεικόνιση των συναλλαγών στα βιβλία της επιχείρησης και την

ορθή μεταφορά τόσο των δεδομένων όσο και των αθροισμάτων στα σημαντικότερα λογιστικά βιβλία . Εξάλλου θα πρέπει να διαπιστώνεται κατά πόσο το μικτό κέρδος , που προκύπτει από τα βιβλία της επιχείτησης , συμπίπτει μ' αυτό που προκύπτει από τη σύγκριση της τιμής αγοράς ή του κόστους παραγωγής με την τιμή πώλησης ή παραγωγής των εμπορευμάτων . Επίσης θα πρέπει να ελέγχονται και οι υπερόγκες δαπάνες που εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία .

Ο συνοπτικός έλεγχος των μικρότερων επιχειρήσεων πρέπει να γίνεται με αδιάβλητα και αντικειμενικά κριτήρια ώστε να είναι αποτελεσματικός . Η αξία των συνολικών πωλήσεων δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη από την αξία των αγορών συν τα τρέχοντα διαχειριστικά έξοδα .

Όπως είναι γνωστό στην αρμοδιότητα των Δ.Ο.Υ. μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων , ανάγεται και η διενέργεια προληπτικού φορολογικού ελέγχου , για τη διαπίστωση της κανονικής τήρησης των φορολογικών διατάξεων . Από πολλά χρόνια , λόγω έλλειψης προσωπικού , έχει αδρανήσει και δεν ενεργείται από τις Δ.Ο.Υ. προληπτικός φορολογικός έλεγχος , με αποτέλεσμα να παρατηρείται καταστροφική των φορολογικών διατάξεων συνέπεια της οποίας είναι η διάπραξη φοροδιαφυγής σε μεγάλη έκταση . Δεδομένου ότι ο προληπτικός έλεγχος ασκεί μεγάλη επίδραση στην περιστολή της φοροδιαφυγής , πρέπει , ο έλεγχος αυτός να ενεργείται σε μόνιμη βάση από τις Δ.Ο.Υ.

Οι ελεγκτικές αρχές να δραστηριοποιηθούν στην διακίνηση των αγαθών . Είναι γνωστό ότι πολλές φορολογικές πράξεις διενεργούνται χωρίς την έκδοση των απαραίτητων φορολογικών στοι-

χειών που ορίζει ο Κ.Β.Σ. (τιμολόγιο πώλησης - Δελτίο αποστολής , φορτωτικές , αποδείξεις παραλαβής κ.α.) , Επίσης να γίνεται εντατικός έλεγχος στις υπέρ και υποτιμολογήσεις τόσο στο εισαγωγικό όσο και στο εξαγωγικό εμπόριο . Με τον τρόπο αυτό θα σταματήσει σημαντικό μέρος της λαθραίας εξαγωγής συναλλάγματος και θα περιορισθεί η φοροδιαφυγή .

Η αυθαιρεσία πολλές φορές είναι προϊόν άγνοιας . Και πάντως η άγνοια των οργάνων βοηθά τους φοροφυγάδες να διαφεύγουν εις βάρος όλων των συνεπών φορολογουμένων . Η κατάρτιση και η δημιουργία ικανών στελεχών και η ικανοποιητική αμοιβή τους είναι θωράκιση κατά τωνπειρασμών στους οποίους υποβάλλονται καθημερινά τα ελεγκτικά όργανα . Η σημερινή οικονομική ζωή έχει πολύπλοκη λειτουργία και ο έλεγχος απαιτεί εξειδίκευση και ικανότητα . Ικανοί και καλώς αμοιβόμενοι ελεγκτές θα συλλάβουν τη διαφεύγουσα φορολογητέα ύλη και θα φρονιματίζουν τους φορολογούμενους .

Δεν αρκεί όμως μόνο η στελέχωση των Δ.Ο.Υ. με ικανό προσωπικό . Απαιτείται και η πρόσληψη νέου προσωπικού . Ειδικά μάλιστα για την Υπηρεσία Ελέγχου Διακίνησης Αγαθών (ΥΠ.Ε.Δ.Α) σύμφωνα με τελευταία στοιχεία , υπάρχει τεράστια έλλειψη προσωπικού . Μάλιστα , επισημαίνεται , ότι για να μπορέσει η ΥΠ.Ε.Δ.Α. να λειτουργήσει ικανοποιητικά θα πρέπει να διπλασιαστεί το προσωπικό της . Η κάλυψη αυτών των θέσεων μπορεί καλύτερα να προέλθει από τελωνειακούς υπαλλήλους , των οποίων οι εργασίες περιορίζονται από 1ης Ιανουαρίου 1993 , με την κατάρτιση των τελωνειακών συνόρων στη Κοινότητα . Απαραίτητα επίσης κρίνονται :

α) Η σύσταση κλάδου φορολογικών ελεγκτών . Η σύσταση του κλάδου αυτού είναι απαραίτητη για τον έλεγχο των μεγάλων επιχειρήσεων , πράγμα που συμβαίνει σε όλα τα κράτη της ΕΟΚ , στις ΗΠΑ , στον Καναδά και αλλού .

β) Η επιλογή των κατάλληλων προσώπων στις υπεύθυνες θέσεις κυρίως σε θέσεις προϊσταμένων , με αξιολογικά κριτήρια , εμπειρία , γνώσεις , ήθος , προσφορά υπηρεσιακού έργου και ενδιαφέρον για την υπηρεσία .

γ) Η πρόσληψη επιστημονικού προσωπικού , από το οποίο πάσχει τόσο το Υπουργείο Οικονομικών όσο και οι Δ.Ο.Υ.

δ) Οι ειδικές γνώσεις που αφείλουν να έχουν οι φορολογικοί ελεγκτές και για τις οποίες θα πρέπει να αρμόζονται ικανοποιητικά ούτως ώστε να μην υποκύπτουν σε πειρασμούς (χρηματισμός) ούτε να γιόβουν αδύναμοι . Προς αυτή την κατεύθυνση οδηγείται η κυβέρνηση με την καθιέρωση ενός είδους "Πόιντ σύστημα" , για όλα τα ελεγκτικά όργανα και ιδίως για τους ελεγκτές της ΥΠ.Ε.Δ.Α. Το σχέδιο προβλέπει να τεθεί κατώτατο όριο για τον αριθμό τόσο των παραβάσεων όσο κυρίως των εσόδων που θα έχει το Δημόσιο από τους ελέγχους . Εκείνοι που θα εκπαιδώνουν τις υποθέσεις τους θα παίρνουν μπόνους , ενώ όσοι δεν θα έχουν τα αποτελέσματα που περιμένει η ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών θα τιμωρούνται . Ως πρώτη ποινή θα είναι η μετάθεσή τους σε άλλη υπηρεσία ενώ δεν έχει αποκλειστεί και το ενδεχόμενο της απόλυσής τους .

Η άμεση εγκατάσταση και η υλοποίηση του έργου για την μηχανογράφηση των Δ.Ο.Υ. θα δώσει τη δυνατότητα για τη σύντομη επεξεργασία και τη διασταύρωση στοιχείων που θα συντελέ-

σουν στην περαιωτική της φοροδιαφυγής . Ωστόσο η υλοποίηση του έργου έχει καθυστερήσει και οι διαδικασίες για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής εξακολουθούν να είναι δύσκολες . Μέσω της μηχανογράφησης οι εφορίες θα μπορούν να εντοπίζουν τα εξής :

α) Δημιουργείται μηχανισμός εντοπισμού των ληξιπρόθεσμων οφειλών και αυτοματοποιείται η παρακολούθησή τους .

β) Διασφαλίζεται η ύπαρξη ενός και μοναδικού αριθμού φορολογικού μητρώου ανά φορολογούμενο και γίνεται δυνατή η συσχέτισή του με μοναδικές προσωπικές παραμέτρους (λ.χ. αστυνομική ταυτότητα) . Με αυτό τον τρόπο γίνεται ένας ο φάκελος για κάθε φορολογούμενο , αφού αποκλείεται η δυνατότητα διπλού ΑΦΜ

γ) Ταξινομούνται οι οφειλές του κάθε φορολογούμενου στον ε- τομικό φορολογικό φάκελο και σταματά η προηγούμενη λογική κατά κατηγορία οφειλής . Αυτό επιτρέπει την καλύτερη πρόσβαση στην συνολική εικόνα του φορολογούμενου .

δ) Υπάρχει δυνατότητα διασταύρωσης κατ' αρχήν σε τοπικό επίπεδο και αργότερα μέσω σύνδεσης δικτύων .

ε) Δημιουργούνται " τοπικές " βάσεις υποκειμένων σε Φ.Π.Α. και διαμορφώνεται το υπόβαθρο για τη μελλοντική δυνατότητα διασταύρωσης των στοιχείων μέσω κεντρικών συστημάτων .

Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι όταν ολοκληρωθεί το έργο δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για να αρχίσουν να ανησυχούν όσοι ήταν μέχρι πρόσφατα σίγουροι ότι το Υπουργείο Οικονομικών αδυνατεί να κάνει οποιαδήποτε διασταύρωση . Χαρακτηριστικά το πρόσφατο παράδειγμα της έκτασης εισφοράς ακινήτων , μέσω επεξεργασίας και διασταύρωσης στοιχείων με τη ΔΕΗ . Παρόμοιες διασταυρώσεις θα μπορούσαν να γίνουν σε συνεργασία με

ασφαλιστικούς οργανισμούς , Τράπεζες , Υποθηκοφυλάκιο κλπ.

Καμιά φορολογική πολιτική δεν μπορεί να πετύχει αν δεν ξεκαθαριστούν τα εκατομμύρια των εκκρεμών υποθέσεων , αν δεν απλουστευθούν οι φορολογικές διαδικασίες . Αν αυτοί που νομοθετούν βρίσκονταν πιο κοντά στην αγορά και τις επιχειρήσει , θα είχαν από καιρό αντιληφθεί ότι πάρα πολλά από τα ισχύοντα φορολογικά μέτρα , ενώ δεν προσφέρουν τίποτα στην περιστολή της φοροδιαφυγής , φορτώνουν τις εφορίες με μηδαμινής αξίας χαρτιά , μέσα στα οποία πνίγονται και αδρανοδοιούνται τα ελεγκτικά όργανα . Θα πρέπει να γίνει ταχεία εκκαθάριση των εκκρεμασμάτων αυτών , για να αποκομίσει το Δημόσιο έσοδα αλλά και για να απελευθερωθούν τα ελεγκτικά όργανα ώστε να παρακολουθούν τις τρέχουσες φορολογικές υποθέσεις .

Η φοροδιαφυγή λοιπόν θα καταπολεμηθεί με την παροχή μέσων στις φοροτεχνικές υπηρεσίες , την αξιοποίηση και δραστηριοποίηση του προσωπικού με αξιολογικά κριτήρια , μέσα στα δυνατά πλαίσια και ακόμη την ταχεία εκδίκαση και εκκαθάριση των ποινικών υποθέσεων της φοροδιαφυγής με την επιβολή αυστηρών κυρώσεων , όπως συμβαίνει σε όλες τις χώρες που θέλουν να την καταπολεμήσουν . Το πρόβλημα στη χώρα μας δεν είναι η έλλειψη αυστηρών ποινών στους φοροφυγάδες αλλά η εφαρμογή τους . Χρειάζεται πολιτική βούληση και συνδρομή του Υπουργείου Οικονομικών στο θέμα αυτό . Στη "μάχη" κατά της φοροδιαφυγής δραστηριοποιήθηκε πρόσφατα το μέτρο της προσωποκράτησης . Μέτρο θετικό για την είσπραξη των χρεών προς το Δημόσιο και το ΙΚΑ . Ο φόβος της προσωποκράτησης ανάγκασε πολλούς σφειλέτες να ρυθμίσουν ή να εξοφλήσουν τα χρέη τους . Οι διατάξεις για

την προσωποκράτηση θα πρέπει να εφαρμοσθούν με μεγάλη αυστηρότητα και προς κάθε κατεύθυνση με αντικειμενικά κριτήρια . Η αυστηρότητα στην εφαρμογή των διατάξεων αυτών φαίνεται κι από το γεγονός ότι περιλαμβάνει και τους εγγυητές χρεών , ακόμη και τους υπερήλικες , έτσι ώστε να αποτραπεί η μεθοδολογία που ακολουθείται από τις μεγάλες επιχειρήσεις , για την αποφυγή πληρωμής των χρεών τους , με διορισμό στις υπεύθυνες θέσεις προσώπων μεγάλης ηλικίας .

Είναι όμως η οικονομία μας και γενικά η υποδομή μας τέτοια που το κράτος έχοντας συνεισφέρει τα μέγιστα στο χώρο των επιχειρηματιών έχει την απαίτηση για άμεση εισπραξη οφειλών , ενώ για χρόνια δεν ενδιαφέρθηκε γι' αυτές; Υπάρχουν σίγουρα πολλοί μικροί επιχειρηματίες που όντως αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας . Πολλοί είναι αυτοί που ενώ θέλουν να πληρώσουν τις οφειλές τους , δεν μπορούν . Οι επιβαρύνσεις (πρόστιμα , προσυζητήσεις) που για παράδειγμα επιβάλλει το ΙΚΑ , είναι τόσο μεγάλες , που κανείς επιχειρηματίας με τη δημιουργία οφειλών , δεν θα ήθελε να επιβαρυνθεί το κόστος λειτουργίας και η μείωση των κερδών της επιχείρησής του , θα πρέπει λοιπόν , κατά την εφαρμογή του μέτρου της προσωποκράτησης , να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης , ώστε να μην δημιουργηθεί κοινωνικό πρόβλημα .

Με το νέο νόμο , καθιερώθηκε η δέσμευση της ακίνητης περιουσίας και η άρση του απόρρητου των Τραπεζικών καταθέσεων όταν διαπιστώνεται μεγάλη έκταση φοροδιαφυγής (πάνω από 300 εκατ. φορολογητέο εισόδημα ή 50 εκατ. παρακρατούμενους φόρους) . Προτείνουμε την άρση του τραπεζικού απόρρητου και

για περιπτώσεις που διαπιστώνεται μικρότερης έκτασης φοροδιαφυγή .

Επίσης προτείνουμε την καθιέρωση της χρήσης επιταγών (τραπεζικός λογαριασμός) για τις εμπορικές συναλλαγές . Ο τραπεζικός λογαριασμός που θα κινείται αποκλειστικά και μόνο για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, θα πρέπει να έχει δηλωθεί εκ των προτέρων στις αρμόδιες φορολογικές αρχές . Έχει διαπιστωθεί ότι η χρήση μετρητών στις συναλλαγές δυσχαιρένει τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής .

Εκτός των παραπάνω μέτρων προτείνουμε :

vii) Την κατάργηση υποβολής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος για όσους μισθωτούς και συνταξιούχους έχουν εισόδημα μόνο από μισθούς και συντάξεις και αυτό δεν υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο (1.000.000) . Έτσι οι φορολογικές αρχές θα απαλλαγούν από μεγάλο αριθμό δηλώσεων και φόρτα εργασίας και ταυτόχρονα οι φορολογούμενοι δεν θα ταλαιπωρούνται , αφού οι δηλώσεις τους μόνο παραλαμβάνονται και αρχειοθετούνται .

viii) Κατάργηση του ειδικού τρόπου φορολογίας ορισμένων επιχειρήσεων (φορτηγά , ταξί) και τη φορολογία με βάση τα δεδομένα των βιβλίων τους όπως και στις άλλες επιχειρήσεις .

ix) Επιτάχυνση και έλεγχος για την χρήση των ταμειακών μηχανών σε όλες τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη λιανική πώληση .

x) Ενίσχυση των Δικαστηρίων για την διεκπεραίωση φορολογικών υποθέσεων με την ταυτόχρονη ενίσχυση των νορικών υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών .

κι) Μη υποχρέωση υποβολής αρνητικής περιοδικής δήλωσης Φ.Π.Α. για τη μείωση της γραφειοκρατίας .

Όσον αφορά την προδιάθεση των φορολογουμένων να φοροδιαφύγουν , αυτή επηρεάζεται από τη σχέση κράτους - πολίτη . Το ίδιο το κράτος και η πολιτεία οφείλουν πρώτοι να δώσουν έμπρακτες αποδείξεις ότι η δική τους δημοσιονομική συνείδηση είναι λεπτή και ακέραια . Δεν είναι δυνατόν να πεισθεί ο μέσος πολίτης για την υποχρέωσή του να διαφυλάττει και να αναπτύσσει υψηλή φορολογική συνείδηση , όταν αυτό το ίδιο το κράτος , καθημερινώς , δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις οφειλές του προς τους πολίτες . Τη φορολογική συνείδηση των πολιτών την επηρεάζει η δημοσιοποίηση των ονομάτων των φοροφυγάδων . Είναι ένα μέτρο δοκιμασμένο (Ιταλία , ΗΠΑ) , που πρέπει να εφαρμοσθεί γρήγορα και στη χώρα μας , με το επιχείρημα ότι θα συνετισθούν και οι άλλοι φοροφυγάδες και θα γίνουν συνεπείς στις υποχρεώσεις τους . Το μέτρο αυτό σε συνδυασμό με τη διαφημιστική καμπάνια που ετοιμάζει το Υπουργείο Οικονομικών καθώς και με τη συνυπευθυνότητα των αγοραστών που θεσπίσθηκε με πρόσφατη διάταξη πιστεύουμε ότι θα συμβάλλει θετικά στη δημιουργία φορολογικής συνείδησης .

Η βελτίωση του φορολογικού συστήματος σε συνδυασμό με την καλύτερη οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών υπηρεσιών και η μεγαλύτερη ταύτιση του πολίτη φορολογούμενου με το κράτος , θα αναζωογονήσει την οικονομική δραστηριότητα, σημαντικό τμήμα της οποίας σήμερα διεξάγεται παράνομα και με τον τρόπο αυτό θα δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες για την επέκταση των εμπορικών τομέων . Η εξέλιξη αυτή όχι μόνο θα συμ-

✓

-102-

βάλλει στην μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων αλλά και στην αύξηση του βασικού ρυθμού ανάπτυξης .

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Α

Η φοροδιαφυγή αποτελεί σήμερα το μεγαλύτερο ίσως δημοσιονομικό και κοινωνικό πρόβλημα στη χώρα μας .

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες του φαινομένου είναι δυνατό να χωρισθούν σε τρεις ομάδες . Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τους "αντικειμενικούς παράγοντες" , που προκύπτουν από μία σύγκριση της "ωφέλειας" και του πιθανού "κόστους" της φοροδιαφυγής . Η δεύτερη περιλαμβάνει παράγοντες που αντανακλούν τη στάση του κοινωνικού συνόλου ή μικρότερων κοινωνικών ομάδων προς τη φοροδιαφυγή και έτσι επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την προδιάθεση του φορολογουμένου για φοροδιαφυγή . Τέλος , οι παράγοντες της τρίτης ομάδας , που επίσης επηρεάζουν την προδιάθεση , αναφέρονται στη σχέση κράτους - φορολογούμενου πολίτη και ειδικότερα στο κατά πόσο ο πολίτης εγκρίνει τη διαχείριση των δημοσίων χρημάτων και την κρατική πολιτική γενικότερα .

Όσοτυχώς στη χώρα μας όλοι οι παραπάνω παράγοντες συμβάλλουν και οδηγούν στην ύπαρξη εκτεταμένης φοροδιαφυγής . Κυρίως λόγω αδυναμίας των φορολογικών αρχών στον εντοπισμό της φοροδιαφυγής η πιθανότητα ανίχνευσης των φοροφυγάδων είναι τόσο μικρή , που το "ώφελος" από την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα σχεδόν πάντοτε υπερβαίνει το "κόστος" . Εξάλλου και τα πρόστιμα δεν έχουν πάντοτε το ενδεικνυόμενο ύψος και προδευτικότητα , ενώ οι φορολογικοί συντελεστές , συντελοούσης και της φοροδιαφυγής , είναι αρκετά υψηλοί .

Η στάση του κοινωνικού συνόλου έναντι της φοροδιαφυγής είναι ανεπιθύμητα ανεκτική γεγονός το οποίο ενθαρρύνει τους φοροφυγάδες και προάγει αφάνταστα τη φοροδιαφυγή .

Τέλος η σχέση Κράτους - πολίτη στη χώρα μας είναι γενικότερα προβληματική και η διαχείριση του δημόσιου χρήματος είναι ένα από τα πιο αδύνατα σημεία αυτής της σχέσης .

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι δε θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη τόσο εκτεταμένης φοροδιαφυγής στη χώρα μας . Το παράδοξο θα ήταν να μην υπήρχε σημαντική φοροδιαφυγή .

Ο ουσιαστικός περιορισμός της φοροδιαφυγής είναι δυνατός μόνο μεσομακροπρόθεσμα και απαιτεί μακροχρόνια προσπάθεια , συνέπεια και συνέχεια . Επίσης η αντιμετώπιση του προβλήματος πρέπει να είναι πολύπλευρη και απαιτεί τη συνεργασία και την εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου Οικονομικών των ασφαλιστικών ταμείων και όλης της Διοίκησης γενικότερα .

Από τους τρεις "αντικειμενικούς" προσδιοριστικούς παράγοντες , το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτή τη στιγμή βρίσκεται στην αξαιρετικά χαμηλή τιμή της πιθανότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής και πρέπει να γίνουν συστηματικές και άμεσες προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή . Εξάλλου , η αύξηση της πιθανότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής είναι πολύ δυσκολότερη από την βεσμοθέτηση προσθετικών ποινών και χαμηλότερων φορολογικών συντελεστών .

Η μεταβολή της ανεκτικής στάσης τους κοινωνικού συνόλου προς τη φοροδιαφυγή και τους φοροφυγάδες καθώς και η συμφιλίωση κράτους - πολίτη είναι επίσης δύσκολο να επιτευχθούν . Οι στόχοι έχουν κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις . Για την

αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών απαιτείται να καταστεί δι-
καίότερο το φορολογικό σύστημα και να μεταφερθούν σημαντικοί
πόροι και αρμοδιότητες στην τοπική αυτοδιοίκηση όπου ο πολί-
της είναι δυνατό να έχει άμεση γνώση των τοπικών προβλημάτων,
συμμετοχή στην επίλυσή τους και γνώση του αντίστοιχου κόστους

1. Εφημερίδα Της Κυβερνήσεως

Νόμος 1591/1986 "Θέσπιση μέτρων για την πάταξη της φοροδιαφυγής"

Νόμος 1882/1990 "Μέτρα για την περιορισμό της φοροδιαφυγής διαρρυθμίσεις στην άμεση και έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις"

Νόμος 1884/1990 "Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις"

Νόμος 2065/1992 "Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις"

2. Δημήτρη Παρ. Σταματόπουλου "Κώδικας Φορολογικών Βιβλίων και Στοιχείων" Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα , Αθήνα 1992

3. Επαμεινώνδα Δ. Παπαδόπουλου "Φοροδιαφυγή-Φορολογική Λογιστική-Ελεγκτική" Εκδοτικός Οίκος Πάριση , Αθήνα 1983

4. Αγαπητού Κράτη "Πρακτικά Φορολογικά Βοηθήματα"
Αθήνα 1990 - 1991

5. Β. Μανειώτη "Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα" Αθήνα 1991

6. Περιοδικό "ΛΟΓΙΣΤΗΣ" εκδόσεις Πάριση

Τεύχη: 413 - Δεκέμβριος 1988 , 414 - Ιανουάριος 1989 ,
422 - Οκτώβριος 1989 , 423 - Νοέμβριος 1989 , 441 - Ιούλιος 1991 , 444 - Οκτώβριος 1991 , 453 - Ιούλιος 1992 ,
454 - Αύγουστος 1992 .

7. Περιοδικό "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" εκδόσεις Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Τεύχη: 13 Σεπτ. 1990 , 11 Οκτώβρη 1990 , 1 Νοέμβρη 1990 ,
8 Νοέμβρη 1990 , 15 Νοέμβρη 1990 , 6 Δεκέβρη 1990 , 27

Δεκέμβρη 1990 , 28 Μάρτη 1991 , 25 Απρίλη 1991 , 29 Αυ-
γούστου 1991

8. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας

"Στατιστική του δηλωθέντος εισοδήματος φυσικών προσώπων
και της φορολογίας αυτού κατά το οικονομικό έτος 1988" ,

"Στατιστική του δηλωθέντος εισοδήματος νομικών προσώπων
και της φορολογίας αυτού κατά το οικονομικό έτος 1987"

Αθήνα 1992

9. Εφημερίδα "ΕΞΠΡΕΣ"

Φύλλα της 25ης Αυγούστου 1992

10. Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ" Εκδόσεις Χ.Κ.Τεγόπουλος Α.Ε.

Φύλλα της 30 Απριλίου 1990 , 19 Νοέμβρη 1991 , 1 Απριλίου
1992 , 19 Μαΐου 1992 και 28 Ιουνίου 1992

11. Εφημερίδα "ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ"

Φύλλα της 10ης Δεκεμβρίου 1989

12. Εφημερίδα "ΕΘΝΟΣ" Εκδόσεις Εθνος Α.Ε.

Φύλλα της 20 Μαΐου 1991 και 26 Οκτωβρίου 1992

13. Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ"

Φύλλα της 5 Φεβρουαρίου 1990 και 14 Μαΐου 1992

14. Εφημερίδα "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" Εκδόσεις Καθημερινή Α.Ε.

Φύλλα της 8 Δεκεμβρίου 1991 , 2 Φεβρουαρίου 1992 , 4 Οκ-
τώβρη 1992 και 14 Οκτώβρη 1992

15. Εφημερίδα "ΒΗΜΑ" Εκδόσεις Δημοσιογραφικός οργανισμός Λαμ-
πράκη Α.Ε.

Φύλλα της 1 Δεκέμβρη 1991 , 8 Δεκέμβρη 1991 , 15 Μαρτίου
1992 , 5 Απριλίου 1992 , 3 Μαΐου 1992 , 5 Ιουλίου 1992 ,
27 Σεπτέμβρη 1992 και 25 Οκτωβρίου 1992

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ 2

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

→ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 6
Φορολογικό σύστημα και φοροδιαφυγή 9
Φοροδιαφυγή και παρασιτικονομία 14
→ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 16
Ανάλυση αδικημάτων φοροδιαφυγής κατά περίπτωση 18
→ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 29
Ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για
μη απόδοση παρακρατούμενων φόρων 29
Αναστολή λειτουργίας καταστημάτων επιτηδευματιών 32
Ποινικές κυρώσεις για άλλες πράξεις φοροδιαφυγής 32
Διοικητικές κυρώσεις και πρόστιμα του
Κ.Β.Σ που συνιστούν φορολογικό αδίκημα 33

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 37
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ 38
ΠΙΝΑΚΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ - ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ 47
ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 56

✓

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	69
Αίτια Φοροδιαφυγής	69
Διόρθωση του Οικονομικού - Κοινωνικού Περιβάλλοντος & φοροδιαφυγή	72
ΚΡΙΤΙΚΗ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	86
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106

Ευχαριστούμε την κ.Κ.Σπυροπούλου - εισαγήτρια του θέματος , τους κ.Γρίβα και κ.Αλεξιάδη - πρόεδρο και μέλος αντί - στοιχεία της ΠΟΕ-ΔΟΥ , τον κ.Ι.Ζαβιτσάνο - υπάλληλο του τμήματος φοροδιαφυγής του Υπουργείου Οικονομικών , καθώς και το οικονομολογικό-φοροτεχνικό γραφείο "Α.Παναγιωτόπουλος-Π.Τζι-βγινιδής Ο.Ε" για την βοήθειά τους στην αποπεράτωση της εργασίας μας .

